

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА
ЗАСАДАХ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Збірник наукових праць

**Київ
2014**

ББК 378.046-021.68-048.35(477)
УДК 74.58(4Укр)
НЗ4

*Схвалено і рекомендовано до друку вченою радою
Університету менеджменту освіти НАПН України
(протокол № 1 від 26 лютого 2014 р.)*

Редакційна колегія:

В. В. Олійник, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, ректор УМО НАПН України;
В. О. Гравіт, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор УМО НАПН України;
С. Ю. Хасіневич, кандидат фізико-математичних наук, доцент.

Рецензенти:

О. М. Спірін — доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України;
Г. А. Дмитренко — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління персоналом ДВНЗ «УМО» НАПН України.

НЗ4 Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій: зб. наук. пр.; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2014. — 276 с.

ISBN 978-966-288-058-8

Видано державним коштом. Продаж заборонено.

До збірника увійшли наукові праці, які є результатом науково-дослідної роботи з теми «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій», а також матеріали науково-практичних конференцій і методологічних семінарів. Представлено наукові праці про реальний стан розвитку ППО як складової національної освітньої системи; про актуальні проблеми модернізації освітньої діяльності в системі ППО (зокрема на основі очно-дистанційної форми навчання та КМСОНП); оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі модернізованих систем педагогічного контролю і діагностики тощо.

Для керівників освіти, викладачів навчальних закладів ППО, працівників органів управління освітою, слухачів курсів підвищення кваліфікації, аспірантів.

Матеріали друкуються мовою оригіналу в редакції авторів.

ББК 378.046-021.68-048.35(477)
УДК 74.58(4Укр)

ISBN 978-966-288-058-8

© УМО НАПН України, 2014
© ТОВ «Альфа-Реклама», 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬ- НОСТІ В ППО	7
<i>Хасіневич С. Ю., Сябрук Т. І.</i> Модернізація післяди- пломної педагогічної освіти як умова її розвитку	7
<i>Олійник В. В., Гравіт В. О.</i> Основні напрями мо- дернізації освітньої діяльності в післядипломній пе- дагогічній освіті	25
<i>Олійник В. В., Гравіт В. О.</i> Модель модернізації ос- вітньої діяльності у вищих навчальних закладах піс- лядипломної педагогічної освіти	47
<i>Ляхоцька Л. Л.</i> Інформатизація освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педа- гогічної освіти	65
<i>Гравіт В. О., Ляхоцька Л. Л.</i> Модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО на основі очно-дистанційної форми навчання та кредитно-модульної організації навчального процесу	82
<i>Антощук С. В.</i> Нові підходи до планування навчаль- ного процесу у вищих навчальних закладах післяди- пломної педагогічної освіти	100
<i>Кліменко А. Л.</i> Педагогічний контроль і оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів	109
<i>Бессарабов В. І.</i> Хмарні технології у забезпеченні самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації	118
Розділ 2. МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧ- НИХ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА МЕТОДО- ЛОГІЧНИХ СЕМІНАРІВ	125
2.1. Міжнародний методологічний семінар «Інформатизація освітньої діяльності на-	

вчальних закладів післядипломної педагогічної освіти»	125
2.2. Всеукраїнський методологічний семінар «Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ППО на засадах сучасних технологій»	168
ДОДАТКИ. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	225
Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних та педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти. Проект	230

ВСТУП

Модернізація і розвиток є загально визнаним стратегічним курсом державної політики щодо освіти, загалом, та у післядипломній освіті, зокрема.

Аналізуючи реальний стан розвитку післядипломної педагогічної освіти (далі – ППО) як складової національної освітньої системи та враховуючи вимоги сьогодення, в Університеті менеджменту освіти (далі – УМО) на замовлення Національної академії педагогічних наук України (далі – НАПН України) у 2012 –2014 рр. творчим колективом науковців під керівництвом доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України В. В. Олійника проведено науково-прикладне дослідження з теми *«Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій»*.

Метою дослідження було розроблення та апробація в реальному навчальному процесі науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти.

Завдання роботи:

1. Провести системний аналіз про стан освітньої діяльності ВНЗ ППО, виявити та узагальнити тенденції розвитку, обґрунтувати доцільність та можливість її модернізації.

2. Розробити та обґрунтувати структурно-логічну модель модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО і алгоритми впровадження в навчальний процес її компонентів.

3. Сформувати та обґрунтувати принципи, форми та методи спільного впровадження в навчальний процес технологій дистанційного навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як умов їх модернізації.

4. Розробити та апробувати в навчальному процесі пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

5. Обґрунтувати оптимальну структуру системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження проведено в три етапи:

Перший – січень – грудень 2012 р.; *другий* – січень – грудень 2013 р.; *третій* – січень – грудень 2014 р.

На першому етапі проведено системний аналіз стану освітньої діяльності у ВНЗ ППО, виявлено тенденції та перспективи їх розвитку. На другому – проведено апробацію положень наукових результатів за тематикою науково-дослідної роботи.

Дослідження мали такі напрями:

- модернізація освітньої діяльності в системі ППО як умова її розвитку;
- основні напрями модернізації освітньої діяльності в ППО;
- модернізація освітньої діяльності в ППО на основі очно-дистанційної форми навчання та КМСОНП;
- оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі модернізованих систем педагогічного контролю та діагностики тощо.

Головним висновком за результатами наукових досліджень, проведених колективом творчої групи впродовж 2012–2014 рр., бачимо, що модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО давно назріла, потребує системного комплексного підходу та наукового обґрунтування.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ППО

Хасіневич Світлана Юріївна,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри управління проектами
та загальнофахових дисциплін
УМО НАПН України

Сябрук Тетяна Іванівна,
методист вищої категорії кафедри
відкритих освітніх систем
та ІКТ УМО НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ЇЇ РОЗВИТКУ

Економічне зростання України та її конкурентоспроможність на світовому ринку високих технологій, розвиток демократії й вирішення соціальних проблем, піднесення національної гідності й культури безпосередньо пов'язане з відтворенням і нарощенням інтелектуального, духовного і економічного людського потенціалу, джерелом якого є освіта. Сьогодення ставить перед освітою нові завдання, визначає її як активну складову життєдіяльності суспільства.

Стратегічною лінією держави стає подальша розбудова національної системи освіти, адаптація її до культурно-духовних, суспільно-економічних і технологічних трансформацій та інтеграцій, а також чисельних викликів глобалізації економіки, демократизації та інформатизації суспільства. Саме виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості, потреб суспільства і держави – як найважливіші пріоритети покладено

в основу Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., ухваленої на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти 28 жовтня 2011 р. [3].

Генералізованою метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є забезпечення доступності якісної освіти для кожного громадянина відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, особистості, а також забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя. Основними орієнтирами проголошено «новий зміст, сучасні технології і підготовлений вчитель».

Розвиток національної освіти та її модернізація, як його основної складової, мають набути випереджувального безперервного спрямування. Надзвичайно важливою передумовою, що має забезпечити проведення розбудови освіти на основі осмислення національного і зарубіжного досвіду, розглядається підготовка та сталий професійний розвиток науково-педагогічних, педагогічних та управлінських кадрів. Насамперед, це впливає із вимог, що зростають, до кадрового складу закладів освіти (від дошкільних до вишів) та освітянських управлінців усіх рівнів, готових взяти активну участь у реформуванні освіти і здатних це зробити якісно й ефективно. Саме тому в умовах реформування національної освіти одне з пріоритетних місць відводиться післядипломній педагогічній освіті, яка, за визначенням ЮНЕСКО, є «короною освіти», оскільки безпосередньо пов'язана з перспективами розвитку освітянської галузі.

Через те необхідна модернізація післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних світових підходів та технологій, зокрема, та її освітньої діяльності, загалом. Вирішення цього актуального завдання потребує проведення відповідних кардинальних змін у досить короткий термін (2–3 роки).

Суть післядипломної освіти визначено Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556–VI (ст. 60):

1. Післядипломна освіта – спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення і оновлення її професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду.

2. Післядипломну освіту здійснюють заклади післядипломної освіти або відповідні структурні підрозділи вищих навчальних закладів і наукових установ [1].

Метою післядипломної освіти є задоволення індивідуальних потреб фахівців у особистому та професійному зростанні, підвищення їхньої конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, а також забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати фахові функції, впроваджувати у виробництво нові технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [4].

Зміст післядипломної освіти визначається вимогами суспільства до кадрового забезпечення галузей господарства з урахуванням перспективи їх розвитку, сучасними вимогами до засобів, форм і методів професійної діяльності на основі державних стандартів відповідного освітнього напрямку підготовки фахівців [4].

Основними завданнями післядипломної освіти є:

- поглиблення, розширення, оновлення знань, умінь, навичок та компетентностей фахівців відповідно до досягнень науково-технічного прогресу та вимог ринку;
- удосконалення професійної майстерності та розширення фахової компетенції;
- сприяння інноваційному розвитку особистості, її здатності адаптуватись до умов стрімкозмінного суспільства;
- стимулювання потреби у загальній та професійній самоосвіті;
- формування потреби особистості в інтелектуальному, культурному і духовному розвитку, орієнтації особи на збереження та примноження гуманістичних суспільних цінностей;

- сприяння формуванню громадянської позиції особи, здатності до життя в умовах сучасної цивілізації, демократичного розвитку суспільства [3].

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр., ухваленій на III Всеукраїнському з'їзді працівників освіти 28 жовтня 2011 року, зазначено:

«Для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти необхідно забезпечити у післядипломній освіті:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення системи ППО; розроблення стандартів ППО, зорієнтованих на модернізацію системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників навчальних закладів;

- реалізацію сучасних технологій професійного вдосконалення та підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів системи освіти відповідно до вимог інноваційного розвитку освіти;

- випереджувальний характер підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку» [3, с. 334; 340].

Успішна модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО безпосередньо залежить від вирішення низки проблем, із яких окреслимо:

- нормативно-правове забезпечення системи ППО;
- оновлення змісту, форм, методів, процедур організації навчання, термінів підвищення кваліфікації;
- забезпечення підвищення кваліфікації різних категорій слухачів якісними професійними програмами;
- оптимізацію процесу інформатизації ППО;
- створення механізму стимулювання освітянських ресурсів усіх ланок до безперервного професійного удосконалення своїх знань та вмій протягом усієї педагогічної кар'єри.

Система післядипломної освіти в Україні має певну структуру яка, крім педагогічної, включає післядиплом-

ну освіти медичної, державної служби, промисловості, енергетики та транспорту, інших галузей національної економіки.

Ці гілки нині працюють автономно, розрізнено, переважно між ними відсутні горизонтальні зв'язки, кожна має власні джерела фінансування й вирішує відомчі завдання.

Координаційним центром є Міністерство освіти і науки України, яке співпрацює в цьому напрямі з усіма галузевими міністерствами і відомствами, Національною академією педагогічних наук України, іншими галузевими академіями, що мають у своєму підпорядкуванні відповідні навчальні заклади та підрозділи.

Слід зазначити, що у Міністерстві освіти і науки України доопрацьовано проект Закону України «Про післядипломну освіту» [2]. У цьому законопроекті взято до уваги зауваження та пропозиції, які надійшли під час громадського обговорення. Підготовку законопроекту виконано спеціально утвореною робочою групою, до складу якої входили провідні експерти у сфері післядипломної освіти, представники закладів післядипломної освіти, міністерств, керівники структурних підрозділів МОН, науковці Національної академії педагогічних наук України.

Законопроектом уперше передбачено унормування механізмів функціонування післядипломної освіти, її структури і форм, статусу навчальних закладів, установ, що надають освітні послуги в системі післядипломної освіти, працівників закладів післядипломної освіти, а також визначено коло осіб, на яких поширюється дія зазначеного Закону.

Це, безперечно, потребуватиме змін чинного освітнього законодавства в цій сфері як нормативно-правового поля модернізації системи післядипломної освіти.

Джерелом розвитку людського потенціалу, як феномен, є система безперервної освіти, а джерелом професійного розвитку особистості – система післядипломної педагогічної освіти.

За матеріалами Національної доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2011 р.), загальне число працюючих освітян становить 1,6 млн осіб. Серед них – близько 1 млн становлять педагогічні і науково-педагогічні працівники. Останні розподілені так: 140 тис. – дошкільна освіта, 520 тис. – загальна середня, 25 тис. – позашкільна, 45 тис. – професійно-технічна, 200 тис. – вища, 25 тис. – післядипломна освіта [6, с. 89].

Зазначені показники є ще одним доказом того, що реалізація пріоритетів державної освітньої політики України залежить від ефективного функціонування системи ППО. Питання реформування післядипломної педагогічної освіти України обговорюються не один рік. Серед чинників, що гальмують цей процес, – відсутність дієвої нормативно-правової бази, територіальні та ментальні особливості, недостатнє фінансування тощо.

Післядипломна педагогічна освіта є складовою частиною національної системи освіти, що функціонує відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», Державної національної програми «Освіта: Україна ХХІ століття», Національної доктрини розвитку освіти в ХХІ ст. та інших нормативно-правових актів, що забезпечують прогностичну та законодавчо-правову базу у підвищенні кваліфікації кадрів.

Зазначимо, що дотепер практично відсутнє нормативно-правове забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти, яке б конкретизувало її мету, завдання, функції, запобігало дублюванню нею функцій вищої освіти і передбачало персоніфіковане фінансування підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Розроблювання та схвалення основоположних законодавчих актів, що визначають і регулюють діяльність післядипломної освіти, забезпечить подальше врегулювання функціонування системи освіти дорослих, післядипломної освіти як специфічної галузі, приміром, *порядку та вимог щодо ліцензування, акредитації та атестації, статусу закладів, системи ППО, які ма-*

ють суттєво відрізнятися від аналогічних процедур для вищих навчальних закладів, а також статусу їх працівників. Отже, слід на державному рівні визнати, що підвищення кваліфікації, створення цілісної системи професійного розвитку педагогічних кадрів – не менш складна і суспільно значуща освітня діяльність, аніж надання вищої освіти, оскільки повну педагогічну освіту особа отримує за 5–6 років, а в системі ПО педагогічні, науково-педагогічні працівники професійно розвиваються 30–40 років, а то й усе професійне життя. Тому закладам, які працюють з фахівцями з вищою освітою, слід остаточно встановити статус вищих навчальних закладів або прирівняних до них.

До того ж підготовка педагогічних кадрів, яка передбачає акредитацію, не є основною ознакою системи післядипломної освіти. Функція підготовки педагогічних кадрів не може бути провідною для ВНЗ ППО, оскільки такою вона для них не визначена. Водночас процес модернізації освіти зумовив потребу в організації безперервної освіти педагогічних кадрів саме у спеціалізованому вищому навчальному закладі, яким є ВНЗ ППО. Вихід цієї установи із системи вищої освіти означає втрату наукових кадрів, зниження статусу до рівня обласного методичного кабінету або інституту вдосконалення вчителів на кшталт періоду 1939–1990 рр.

Якщо ж ВНЗ ППО надає вищу освіту (має бакалаврат чи магістратуру), то він зобов'язаний акредитувати ці напрями на загальних засадах. Такий підхід дасть змогу тим ВНЗ ППО, де є потреба надавати вищу освіту, зберегти таку можливість, а там, де достатньо університетів, зосередитись на професійному розвитку педагогів.

Отже, варто відійти від установлення однакових вимог до діяльності університетів та закладів ПО, обов'язково має бути вироблений механізм акредитації чи атестації ВНЗ ППО з урахуванням особливостей і пріоритетів діяльності, тобто має враховуватися специфіка освіти дорослих.

На державному рівні слід визнати, що підвищення кваліфікації та створення цілісної безперервної системи роботи з педагогічними працівниками може бути забезпечене лише висококваліфікованими науковими кадрами та педагогами, які набули високого професіоналізму у педагогічній діяльності. Це зумовлює потребу у створенні у ВНЗ ППО спеціалізованих кафедр та врахування зазначених особливостей у механізмі атестації (чи акредитації) на відповідній правовій основі.

Крім курсів підвищення кваліфікації, ВНЗ ППО широко запроваджують короткотривалі форми навчання вчителів у міжкурсний період, забезпечують формування в педагогів професійних компетентностей, затребуваних сучасною освітньою практикою, здійснюють науково-методичний супровід загальної середньої освіти. Це є суттєвою відмінністю таких закладів від центрів підвищення кваліфікації, будь-яких інших інстанцій, які здійснюють підвищення кваліфікації. Отже, наявність кафедр, наукових кадрів є обов'язковою умовою повноцінного функціонування закладів ППО, а підвищення кваліфікації педагогічних працівників потребує особливої науково-теоретичної і практичної підготовки викладачів системи освіти дорослих як андрагогів.

Має бути відновлений механізм присвоєння вчених звань науковцям, які працюють у системі післядипломної педагогічної освіти. Важливо забезпечити право закладів післядипломної освіти присвоювати звання «доцент» без наявності ступеня кандидата наук висококваліфікованим учителям-практикам, наприклад, заслуженим учителям, учителям-методистам, які стали працівниками ВНЗ ППО, адже взаємодія науки та практики є визначальною умовою якості післядипломної освіти педагогів.

Методист ВНЗ ППО є фахівцем системи освіти дорослих, тобто викладачем, консультантом, тьютором, експертом, дослідником, на відміну від традиційного сприйняття цієї посади як основного організатора та виконавця методичних заходів за застарілими схемами.

Невідкладним завданням є також розроблення національних стандартів післядипломної освіти, які ґрунтуватимуться на компетенціях, що забезпечать єдиний підхід і якість ППО. Компетентнісний стандарт має відображати предметні галузі, елементи або виміри компетентностей, шкалу рівнів досягнень.

Отже, нормативно-правове врегулювання зазначених аспектів діяльності закладів ППО сприятиме ефективному функціонуванню цих установ як закладів системи освіти дорослих.

Серед основних специфічних особливостей післядипломної педагогічної освіти зазначимо:

- *контингент* – вік, освіта, посада, життєвий досвід, амбіції тощо;

- *практичну та професійну спрямованість навчання*, використання специфічних андрагогічних технологій і методик;

- *структуру та зміст навчання* – коротка тривалість, малий бюджет часу, замість навчальних дисциплін – мінікурси тощо;

- *результат навчання* – можливість швидкого застосування отриманих у процесі навчання вмінь, навичок, знань і якостей у професійній діяльності.

Основними проблемами, викликами та ризиками, що стримують розвиток ППО, є:

- відсутність уваги до проблеми ППО з боку центральних органів влади;

- недостатня відповідність структури, змісту, форм, методів ПО вимогам інформаційного суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;

- відсутність цілісної системи, яка організаційно, змістовно й технологічно забезпечує професійний розвиток та саморозвиток людини, а також сприяє її професійній самореалізації;

- відсутність мотивації та психологічної готовності певної частини освітян до сприйняття освітніх інновацій і перспективного педагогічного досвіду тощо.

Якості безперервного фахового зростання педагогічних кадрів, на нашу думку, заважають також невірні-

шені проблеми, пов'язані з визначенням ефективності функціонування системи підвищення кваліфікації, психологічною готовністю науково-педагогічних кадрів до сприйняття освітніх інновацій і перспективного педагогічного досвіду. Невизначеною є система управління закладами й установами післядипломної освіти педагогічних працівників як на державному, так і регіональному й місцевому рівнях; діяльність із підвищення фахового рівня працівників освіти в курсовий та міжкурсний періоди є розпорошеною; у професійних програмах і навчальних планах підвищення кваліфікації педагогічних працівників сучасні тенденції, які розроблені у світовій і вітчизняній теорії та практиці, враховуються не в повному обсязі для навчання дорослих [9].

Характерною рисою сьогодення є постійна змінюваність, динамізм змін. Змінюються знання, технології, інформація, обставини життя тощо. Відбуваються ці зміни значно швидше, ніж зміна покоління людей. Отримані знання дуже швидко «старіють», виникає потреба в нових. Забезпечити повноцінний сталий розвиток як особистості зокрема, так і суспільства в цілому відповідно до запитів і викликів інноваційного часу може реалізація прогресивної освітньої ідеї «освіта упродовж життя». Ключовими чинниками безперервної освіти стають особиста мотивація до навчання і наявність різноманітних навчальних ресурсів.

Безперервна професійна освіта розглядається у двох контекстах: *особистісному* та *державотворчому*.

Особистісний. Цілісна педагогічна система, яка організаційно, змістовно й технологічно забезпечує потребу людини в навчанні, духовному й культурному розвитку, підвищенні професійної компетентності, сприяє самореалізації та розвитку самоповаги, стимулює до отримання нових знань, дає змогу отримати естетичну насолоду від пізнання нового, що відповідає інтересам і запитам особистості.

Державотворчий. Забезпечує стабільність розвитку суспільного виробництва, є засобом розширеного від-

творення його інтелектуального, духовного і культурного потенціалу, має стати пріоритетом соціальної державної політики.

В. В. Олійник пропонує багатокомпонентну модель неперервної освіти, розгалужену за:

- трьома модулями (допрофесійне навчання, професійне навчання та навчання дорослих), що визначаються основними її складовими (родинно-сімейною, дошкільною, загальноосвітньою, позашкільною, професійно-технічною, вищою, післядипломною освітою);

- термінами життя людини (від народження до дорослого віку);

- різновидами освіти впродовж життя (формальною, неформальною, позаформальною) [7].

Згідно з цією моделлю тільки дошкільна і загальна середня освіта мають чітко визначені терміни, всі інші не мають вікового обмеження.

Системність неперервної професійної освіти дає змогу гнучко й оперативно реагувати на зміну потреб суспільства, соціальних груп і окремих особистостей. У такій системі очевидний пріоритет післядипломної освіти, яка має забезпечити спеціалізоване удосконалення, поглиблення, розширення й оновлення професійних знань, умінь, навичок. ППО передбачає удосконалення педагога протягом усього його життя, реалізацію власної, особистої програми розвитку і саморозвитку. Варто по-новому визначити ключову мету ППО, її місце в національній системі освіти, філософію її розвитку та її функції.

Місія ППО, вважаємо, полягає в забезпеченні нової якості науково-педагогічних, педагогічних і керівних кадрів освіти, здатних ефективно здійснювати професійну діяльність в ситуації нестабільності, невизначеності й постійних змін, шляхом створення умов для їх безперервного особистісного й професійного розвитку впродовж усього життя та удосконалення (інноваційних перетворень) всіх елементів системи ППО, а також освітньої галузі загалом, відповідно до змінних умов.

Слід враховувати, що в інформаційному суспільстві змінилися сутність та мета освіти, коли пріоритетних значень набувають розвивальні, особистісно-формульвальні функції. При цьому докорінно змінюється роль педагога – він перестає бути «ретранслятором знань», а перевівши свою діяльність з інформаційної до організаційно-управлінської площини, стає організатором освітньої діяльності.

Функціональна модель системи ППО базується на таких стратегічних принципах:

- аналітичності: ППО має постійно враховувати реалії соціокультурного середовища, що зумовлює потребу у відслідковуванні та всебічному аналізі ситуації в суспільстві, науці, освіті;

- прогностичності: системоорганізуючий і домінуючий принцип. Поєднує наукову і освітню складові ППО. У системі ППО наука цілком орієнтована на практичні запити (освітні інновації); потребує розвитку проведення наукових досліджень безпосередньо в навчальних закладах усіх рівнів (школі, ПТНЗ, виші, закладі ППО тощо);

- інноваційності, що зумовлює інноваційні зміни як у змісті післядипломного навчання, так і в запровадженні нових сучасних форм навчання у системі ППО, зокрема навчання через дослідження та ефективну самостійну роботу;

- рефлексивності, що передбачає постійний моніторинг як безпосередньо безперервний розвиток науково-педагогічних, педагогічних і керівних кадрів освіти, так і запровадження нових форм у навчання системи ППО.

Сформована в Україні система ППО характеризується наявністю організаційної структури, упорядкованою сукупністю вищих навчальних закладів і методичних установ, основними функціями яких є удосконалення науково-теоретичної і методичної підготовки, професійної майстерності, розвитку загального культурного рівня працівників і керівників освіти.

Система післядипломної педагогічної освіти, що діє нині в Україні, як комплекс закладів охоплює такі структури: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», до якого входять три інститути: Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти, Інститут менеджменту і психології, Інститут післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк), 26 обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та 19 інститутів (факультетів) підвищення кваліфікації при провідних педагогічних університетах, госпдоговорні центри підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів. На сьогодні в системі ППО працює понад тисячу висококваліфікованих науково-педагогічних працівників, серед них – близько 50% викладачі з вченими ступенями (доктора й кандидата наук) та званнями (професора, доцента).

Світові темпи розвитку системи професійної перепідготовки перевершують темпи розвитку традиційної системи навчальних закладів. Тому головною метою діяльності закладів ППО є розвиток та удосконалення післядипломної педагогічної освіти в Україні, що передбачає зміну її парадигми та формування нової національної моделі безперервної освіти.

Розвиток ППО на основі мережевої взаємодії закладів ППО, науково-дослідних установ, організацій сфери освіти дорослих полягає в об'єднанні досвіду, науково-дослідницької бази, технологічних ресурсів.

Основними напрямками розвитку мережевої взаємодії є формування міжвузівських основних і додаткових освітніх програм ППО; організація інноваційної школи педмайстерності, підвищення кваліфікації і перепідготовки професорсько-викладацького складу; розроблення міжвузівської програми підготовки слухачів, включаючи проектне навчання; створення єдиної бази оцінювальних засобів для проміжної та підсумкової оцінок знань слухачів; забезпечення доступу до єдиної електронної бібліотеки тощо.

Наукові дослідження та розробки становлять основу сучасної післядипломної освіти.

Університет менеджменту освіти Національної академії педагогічних наук України як провідний заклад ППО в Україні, наділений функціями Всеукраїнського навчального та науково-методичного центру, має координувати науково-дослідні роботи в системі ППО. Здійснення цієї діяльності можливе шляхом залучення наукового потенціалу закладів ППО до участі у спільних наукових проектах, що потребує чіткої координації науково-дослідної роботи в системі ППО.

Сучасний педагогічний працівник – дослідник, новатор, організатор, консультант, куратор. Він поєднує в собі якості фахівця-педагога і менеджера освіти. Саме тому виникає потреба у креативній післядипломній освіті, оскільки тільки така освіта здатна зорієнтувати фахівця на ролі дослідника, новатора, організатора тощо.

Раніше головне завдання освіти полягало у наданні необхідних знань і навичок для професійної діяльності без визначення й обґрунтування їх необхідності. Швидкозмінний інформаційний простір сучасного суспільства і ринкова економіка ставлять перед педагогічними і керівними кадрами освіти завдання постійного нарощування і розвитку творчих здібностей у післядипломній освіті, а перед ВНЗ ППО – пошук технологій і методів навчання, спрямованих на розвиток особистості фахівця. Саме це спричинило необхідність переходу ВНЗ ППО від курсової системи організації навчального процесу до системи європейського типу – ЄКТС.

За таких умов навчання у системі ППО постає не лише як засвоєння необхідних знань і набуття практичних навичок, а як головне – набуття вмінь оперувати методами і засобами творчого вирішення професійних завдань та творчого саморозвитку в педагогічній діяльності. При цьому здійснюється орієнтація на нові методичні засади, сучасні дидактичні принципи та технології, які розвивають діяльнісний підхід до навчання, розкривають механізм засвоєння знання. Саме застосування креативних (творчих) методів у процесі навчання дає змогу зрозуміти слухачеві системи ППО психофізичні особливос-

ті своєї особистості і направити їх на здійснення своєї мети, а також ефективно ними управляти.

Якість педагогічної та керівної діяльності працівника освіти сьогодні вимірюється відповідно до рівня його професійної компетентності. Це є інтегральна якість особистості, яка має свою структуру, що дає змогу фахівцю найефективніше здійснювати власну діяльність, а також сприяє його саморозвитку й самовдосконаленню. «Професійна компетентність має узагальнену еталонну модель у вигляді професіограми. Виходячи з педагогічних умінь і специфіки праці педагога, в структурі його професійної компетентності окремлюють такі компоненти: проєктувальний, інформаційний, організаторський, комунікативний, аналітичний. За цими компонентами виділяють чотири рівні професійної компетентності вчителів: а) низький – рецептивно-продуктивний, б) середній – репродуктивний; в) достатній – конструктивно-варіативний; г) високий – творчий» [5].

Компетенція не вичерпується обсягом знань, освіченістю. Можна знати, проте не вміти застосувати знання. Отже, компетенція пов'язана з конкретними умовами її реалізації в певній діяльності. Перелік ключових освітніх компетенцій визначається на основі головних цілей освіти, загалом, структурного уявлення соціального досвіду й досвіду особистості, а також основних видів діяльності фахівця. Із цих позицій ключовими освітніми компетенціями є: ціннісно-сміслова; загальнокультурна; навчально-пізнавальна; інформаційна; комунікативна; соціально-трудова; компетенція особистісного самовдосконалення.

Зміна парадигми освіти з когнітивно-інформаційної на компетентнісно-орієнтовану зумовила актуальність компетентнісного підходу до змісту післядипломної освіти.

Викладене вище дає можливість констатувати про наведене нижче.

Розвиток суспільства залежить від ресурсного потенціалу – людей. Освіта впродовж життя є конструюван-

ням достатньо складного нелінійного життєвого простору, що залежить як від внутрішніх механізмів (ціннісних пріоритетів, цілеспрямування, ідеалів, мотивації діяльності, самооцінювання, духовних і культурних потреб), так і від зовнішніх (суспільно-політичних і соціально-економічних) факторів, які мають обмеження суб'єктивного й об'єктивного значень.

Наявна нині система ППО в цілому забезпечує вирішення завдань підвищення кваліфікації (перепідготовки) керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, проте, як складова загальнонаціональної системи освіти, не в повній мірі відповідає сучасним вимогам, тому потребує модернізації.

Система ППО в Україні ґрунтується на стратегічній концепції безперервної освіти, головними принципами якої є системність, безперервність, індивідуалізація навчання, фундаменталізація, гуманізація й гуманітаризація освіти. На формування системи ППО, як соціального інституту, вирішальний вплив має державна політика у сфері освіти.

Сучасна система післядипломної педагогічної освіти стає не стільки функціональним, скільки розвивальним елементом у системі національної освіти, націленим на розв'язання проєктивних завдань, та забезпечує життєздатність і ефективність системи освіти, загалом. Окрім підвищення кваліфікації, перепідготовки педагогічних кадрів для отримання нової спеціальності, ППО виконує оперативну інформаційну, консультативну, діагностичну функції, формує свідомий підхід до підвищення професійної компетентності, активізує індивідуальні здатності до розвитку й самореалізації у професійній діяльності. Пріоритетність ППО визнано в усіх розвинених країнах світу.

Лише професійно підготовлені до роботи в умовах змін науково-педагогічні, педагогічні та керівні кадри освіти здатні реалізувати концептуальні ідеї реформ. Основним суб'єктом професійної підготовки науково-педагогічних, педагогічних і керівних кадрів освіти є

організована структура закладів ППО, які забезпечують професійний розвиток працівників освіти.

Розвиток професійної (функціонально-посадової) компетентності напряму залежить від оновлення змісту підвищення кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних і керівних кадрів освіти, вибір якого для кожної категорії освітян має бути узгодженим із кваліфікаційними вимогами певної посади.

Потребує якісного поліпшення освіта дорослих, діяльність закладів післядипломної педагогічної освіти, структурних підрозділів вищих навчальних закладів, на базі яких відбувається перепідготовка та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників [3].

Модернізація ППО є складним, багаторівневим процесом, що потребує системного, комплексного підходу до всіх її складових, націленим на кінцевий результат – створення системи ППО, яка відповідає сучасним вітчизняним і європейським вимірам, задовольняє висунуті до неї потреби держави, суспільства й особистості, має високий рейтинг та імідж у національному та європейському освітньому просторі.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту : Закон України [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
2. Про післядипломну освіту : Закон України (Проект) [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1402407744/>
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (в редакції, схваленій 28 жовтня 2011 року III Всеукр. з'їздом працівників освіти): матеріали III Всеукраїнського з'їзду працівників освіти / ред. кол.: Д. В. Табачник (кер.), А. А. Болюбаш, Л. В. Губерський [та ін.].— К.; Чернівці : Букрек, 2011. — С. 317–376.

4. Положення про післядипломну освіту у сфері вищої освіти України (Проект) [електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/higher-education/1352297906/>
5. Мисик І. Г. Об особенностях института непрерывного образования в Украине [електронний ресурс] / І. Г. Мисик // Філософія. Педагогіка. Суспільство : зб. наук. пр. РДГУ. — 2012. — Вип. 2. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/fps/2012_2/mysyk.pdf
6. Національна доповідь про стан і розвиток освіти в Україні (до 20-річчя незалежності України) / Нац. акад. пед. наук України; В. П. Андрищенко, І. Д. Бех, М. І. Бурда [та ін.]; за заг. ред. В. Г. Кременя. — К. : Пед. думка, 2011. — 303 с.
7. Олійник В. В. Освіта впродовж життя: як і чого вчити дорослих / В. В. Олійник // Управління освітою. — 2010. — № 1. — С. 4–7.
8. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти: наук. вид. / за заг. ред. С. О. Сисоєвої. — К. : КІМ, 2008. — 424 с.
9. Чернишова Є. Р. Післядипломна педагогічна освіта в консорціумі закладів післядипломної педагогічної освіти, перспективи розвитку / Є. Р. Чернишова // Післядипломна освіта в Україні. — 2010. — № 2. — С. 7–8.

Олійник Віктор Васильович,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
ректор УМО НАПН України

Гравіт Володимир Олександрович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри відкритих освітніх систем
та ІКТ УМО НАПН України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Процес реформування вищої школи України практично не торкався післядипломної педагогічної освіти.

Унаслідок цього утворився розрив між новими сучасними вимогами до педагогічних кадрів та змістом, організацією та забезпеченням підвищення їх кваліфікації. Виникла об'єктивна потреба у приведенні освітньої діяльності в ППО до сучасних умов функціонування не лише системи вищої освіти, але й всіх складових освіти в цілому.

Отже, нині, нагально постало питання про модернізацію освітньої діяльності в ППО на основі сучасних підходів та відповідних освітніх технологій.

Аналізуючи реальну ситуацію в ППО та вимоги моменту в Університеті менеджменту освіти на замовлення Національної академії педагогічних наук України, в січні 2012 р. Було розпочато держбюджетну прикладну науково-дослідну роботу за темою *«Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій»* під керівництвом доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН

України В. В. Олійника і сформовано тимчасовий творчий колектив.

Розроблюючи вихідні дані дослідження, ми виходили з того, що структура післядипломної освіти містить перепідготовку, підвищення кваліфікації та стажування [1].

Її основною складовою є підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти (далі – педагогічних працівників), а також перепідготовка. Стажування, як окремий вид ППО, практично не розроблена. В окремих вищих навчальних закладах ППО підготовка бакалаврів та магістрів переважно педагогічного профілю здійснюється також у малому обсязі.

Тому питання модернізації освітньої діяльності в ППО розглядатимемо, передусім, через підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Оскільки офіційні визначення понять «освітня діяльність», «якість освітньої діяльності» для ППО відсутні, то за основу ми приймаємо формулювання цих понять, наведені в Законі України «Про вищу освіту» (стаття 1).

Для цього дослідження:

- освітня діяльність у ППО – діяльність, що пов'язана з підвищенням кваліфікації та перепідготовкою педагогічних працівників із видачею відповідних документів;
- якість освітньої діяльності в ППО – сукупність характеристик системи ППО та її складових, яка визначає її здатність задовольняти встановлені та передбачені потреби окремої особи і суспільства.

При обґрунтуванні доцільності НДР під час розгляду теми було виокремлено основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ППО:

- нормативно-правове забезпечення;
- інформатизація;
- впровадження очно-дистанційної форми навчання;
- організація навчального процесу на засадах Європейської кредитно-трансферної системи;

- оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів на засадах інноваційних систем педагогічного контролю та діагностики.

На якість освітньої діяльності суттєво впливає господарча та фінансова діяльність ВНЗ ППО, а також стан кадрового, матеріально-технічного та інших видів забезпечення. Ці види діяльності та забезпечення їх мають відповідну нормативну базу та не є предметом цього дослідження.

Нормативно-правове забезпечення. ППО, як галузь післядипломної освіти, існує де-факто, але не має власного нормативно-правового забезпечення (де-юре) [2]. Факт достатньо відомий, тому ми обмежимося констатуванням реального положення справ та представимо читачу принципову структуру й зміст модернізованого нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності в ППО (табл. 1).

Таблиця 1

Структура та зміст модернізованого нормативно-правового забезпечення освітньої діяльності в ППО

Рівень документа	Назва документа	Нормативно-правове забезпечення
Державний	Закон України «Про післядипломну освіту»	Рішення Верховної Ради України
Галузевий	Положення: «Про післядипломну педагогічну освіту»; «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах ППО»; «Про підвищення кваліфікації і стажування керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти» План-графік підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти на _____ рік	Спільний наказ МОН України та НАПН України

ВНЗ ППО	<p>Положення: Про організацію навчального процесу у ВНЗ ППО; Про підвищення кваліфікації і стажування керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти у ВНЗ ППО; Всі види навчальних програм підвищення кваліфікації (професійні, навчальних модулів тощо); Комплект навчальної документації (форми планів, відомостей, протоколів тощо)</p>	<p>Внутрішні нормативні документи: Про організацію навчального процесу у <hr/> (назва ВНЗ) Про підвищення кваліфікації і стажування керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти у <hr/> (назва ВНЗ)</p>
---------	---	--

Примітка: у таблиці 1 наведено назви тільки основних документів, що забезпечують освітню діяльність у ВНЗ ППО.

Основні ідеї таблиці 1: логічність та визначення структури, зменшення кількості документів, їх чітка цілеспрямованість та конкретність.

Документи, наведені в таблиці 1, належать до основних аспектів освітньої діяльності ВНЗ ППО, вони не регламентують інші види діяльності навчального закладу.

Центральною ланкою модернізації нормативного забезпечення освітньої діяльності в ППО є розроблення, обговорення та введення в дію Положення Про післядипломну педагогічну освіту. За допомогою такого документа є можливим:

- реалізувати галузевий підхід до проблеми;
- юридично закріпити статус ППО як порівняно самостійного виду післядипломної освіти;
- чітко визначити основні поняття, терміни, цілі, завдання та принципи ППО;
- оптимізувати мережу ВНЗ ППО, визначити їх статут та ін.

Аналогів такому документу немає. Водночас у ППО накопичено значний досвід ведення освітньої діяльності

в сучасних умовах, маємо науково-методичні та організаційні можливості НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», **Науково-методичного комплексу «Консорціум закладів післядипломної освіти»** (далі – Консорціум). Тому розробляти та проваджувати такий документ є можливим протягом одного року.

Важливо, щоб робота за нормативним забезпеченням освітньої діяльності в ППО відбувалася під керівництвом Президії НАПН України та здійснювалася його інститутами за умови тісної взаємодії з МОН України та обласними управліннями освіти і науки України.

Інформатизація навчальної, дослідницької та управлінської діяльності. Інформатизація освітньої діяльності – суттєвий та дуже важливий напрям її модернізації.

Теорію інформатизації освіти, в цілому, розроблено достатньо повно, а її галузеві, практичні аспекти досить слабкі.

З огляду на інформатизацію освітньої діяльності в ППО, як один із напрямів її модернізації, ми враховували такі положення:

по-перше, інформатизація заради інформатизації не має практичного сенсу. Вона завжди належала до об'єкта (транспорт, будівництва, освіти тощо), діяльності (фінансової, господарчої, освітньої тощо) та процесів (комплектування, управління, моніторингу тощо).

Об'єкт, діяльність, процес – первинні, їх інформатизація – вторинна; по-друге, освітня діяльність, насамперед, діяльність педагогічна. Тому у зв'язці «дидактика-інформатизація» першість належить педагогіці, педагогічним працівникам, а не фахівцям у галузі інформатики. За таким підходом інформатизація освітньої діяльності, передусім, відображає прагнення педагогів підвищити якість навчання. Тоді інформатизація освітньої діяльності в ППО має за мету підвищення рівня, якості та ефективності підвищення кваліфікації, стажування та перепідготовки педагогічних працівників на основі сучасних педагогічних технологій та ІКТ;

по-третє, застосування в навчальному процесі ІКТ виправдано лише тоді, коли є педагогічний сенс та педагогічна доцільність. Тому корисно, на нашу думку, оцінити практику застосування презентацій у вищій школі.

Вважаємо, що доцільними сферами застосування презентації є торгівля, рекламна діяльність, виступи на конференціях, семінарах, нарадах тощо.

У навчальному процесі за допомогою презентацій, як показує досвід, лектором надається занадто добре розтлумачена інформація. Через це із занять (лекцій) зникає проблемність, «муки творчості», спільний (викладач та студенти) пошук істини, вирішення завдань тощо.

За допомогою презентацій погано підготовлені викладачі, можуть справляти враження фахівців.

Проте, ми не за заборону презентацій у вищій школі, а за те, щоб обмежити їх застосування. По-перше, через обсяг; по-друге, через педагогічний сенс. У вищій школі заняттям-презентаціям все-таки не місце. Якісне засвоєння навчальної інформації, як вчать педагогіка та психологія, можливе лише при подоланні певних пізнавальних труднощів.

Інформатизація освітньої діяльності в ППО (ВНЗ ППО) – складний багатоаспектний процес, основними складовими якого є:

технічна, технологічна:

- комп'ютеризація;
- інтернетизація;
- програмне забезпечення;

педагогічна:

- застосування ІКТ за різними формами організації навчального процесу та видами навчальних занять;
- прямий та зворотний зв'язок;
- педагогічний контроль та оцінювання результатів;
- педагогічна діагностика та моніторинг;

*формування інформаційного освітнього простору
ВНЗ ППО:*

- сайти: зовнішні та внутрішні;
- інформаційні пакети університету, інститутів (факультетів), кафедр тощо;

- інформаційно-освітні ресурси: зовнішні та внутрішні;
- мережева взаємодія: зовнішня та внутрішня;
керована;
- керівник;
- відповідальні виконавці: структурні підрозділи, персонал;
- підтримка та супровід;
- документація;
- контроль.

Структурно-функціональну модель інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО наведено на рис. 1.

Як видно із викладеного вище та з рисунку 1, процес інформатизації складний, багаторівневий та багатоплановий. Кожна його складова потребує наукового обґрунтування, відповідних розрахунків, документування тощо.

Нині в літературі та на відповідних конференціях переважають загальні міркування, на основі яких практично інформатизувати освітню діяльність у ВНЗ ППО неможливо. Наш підхід до проблеми дає змогу інформатизувати освітню діяльність у ВНЗ ППО протягом 2–3 років. З цією метою слід розробити відповідну програму, визначити пріоритети, джерела та обсяги фінансування тощо.

Отже, освітня діяльність у ППО – первинна, а її інформатизація – вторинна. Тому при реформуванні структури ВНЗ ППО під час модернізації доцільно, на нашу думку, перетворювати самостійні структурні підрозділи ІКТ на комплексні за типом: центр (відділ) дистанційного навчання та ІКТ, кафедра педагогічного менеджменту та ІКТ; кафедра дистанційної освіти та ІКТ тощо. Самостійні структурні підрозділи ІКТ доцільні, вважаємо, тільки у ВНЗ відповідного профілю.

Наступний напрям модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО – це вибір форм навчання, їх співмірність у процесі підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» у ВНЗ можуть використовуватися такі форми навчання: очна (денна, вечірня); заочна (дистанційна).

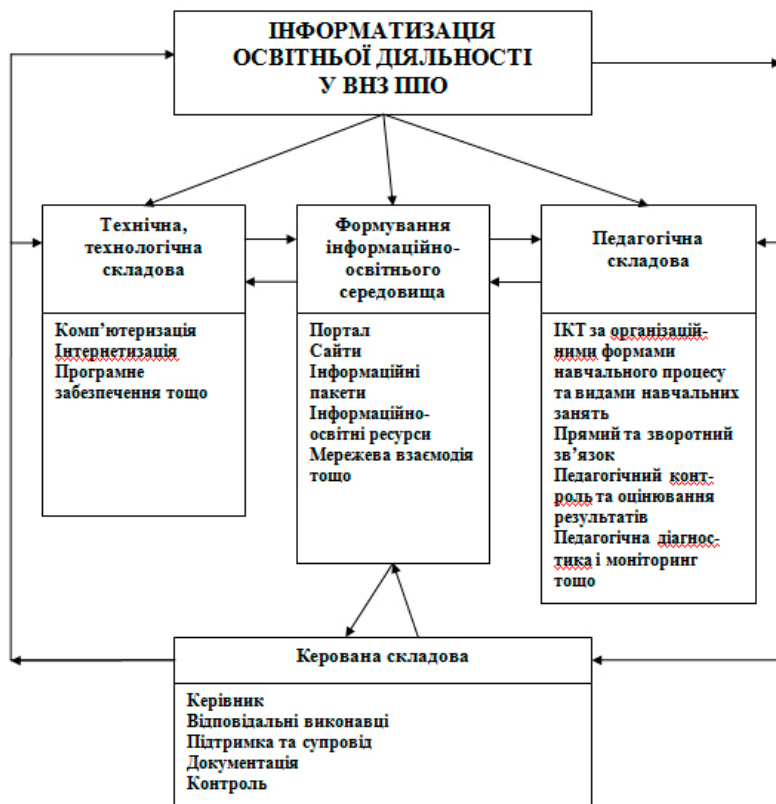

Рис. 1. Структурно-функціональна модель інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО

Кожна із зазначених форм навчання має свої переваги та недоліки.

У ППО ще з «радянських часів» панувала денна (далі – очна) форма навчання, що вимагало для окремих категорій слухачів (приміром, директорів шкіл, ліцеїв, ПТНЗ тощо) збільшення тривалості курсової підготовки до двох, а то й трьох місяців.

Наприкінці ХХ ст. В. В. Олійником було розроблено Концепцію поступового переходу в ППО України від традиційної (очної) форми навчання до очно-дистанційної [8].

У Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти НАПН України виконано дві державні бюджетні науково-дослідні роботи: «Зміст і організація дистанційної післядипломної педагогічної освіти» (2000–2002 рр.); «Теорія і методика підготовки управлінського і викладацького персоналу в системі дистанційної післядипломної освіти» (2003–2005 рр.).

За результатами виконаних НДР було схвалено обґрунтоване рішення про доцільність переходу ЦППО в 2005 р. від очної до очно-дистанційної форми навчання.

Доцільність переходу в ППО на очно-дистанційну форму навчання обумовлюється, насамперед, тим, що це одна із форм навчання, яка дає змогу збільшити бюджет часу без подовження тривалості відриву слухачів курсів підвищення кваліфікації від професійної діяльності.

Крім того, очно-дистанційна форма навчання, яка характерна для вищої школи, дає змогу перейти до етапної (сесійної) структури навчального процесу. У типовому варіанті: перший етап – організаційно-настановна сесія, очно; другий – керована самостійна робота слухачів, дистанційно; третій – залікова сесія, очно.

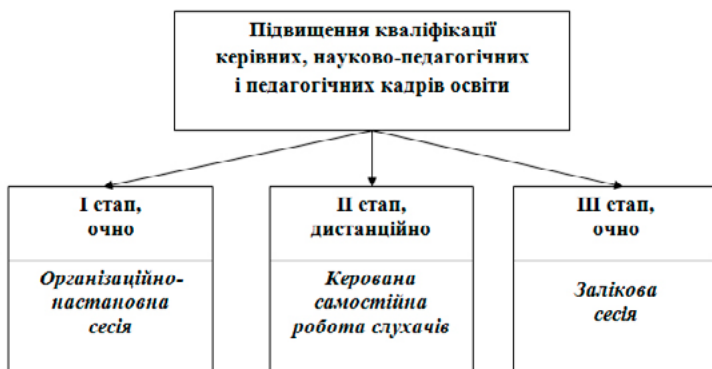

Рис. 2. Типова структура підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання

Очно-дистанційна форма навчання – принципово нова форма навчання. Її застосування у підвищенні кваліфікації слухачів дає змогу:

- на практиці здійснити диференційований підхід до тривалості навчання слухачів на очних етапах підвищення кваліфікації. Для різних категорій слухачів вона може бути різною: для керівних кадрів – менше, для педагогічних працівників – більше;

- більш інтенсивно та дидактично виправдано, ніж за іншими формами навчання, використовувати ІКТ. Це особливо стосується дистанційного етапу підвищення кваліфікації, де проводяться інтернет-заняття, інтернет-конференції, чати, відеочати (Skype та ін.), інтернет-і відеоконференції тощо;

- підвищити науково-методичний рівень, організацію та якість самостійної роботи слухачів (далі – СРС), їхню відповідальність за сучасне та якісне виконання індивідуальних завдань, відсутність (наявність) плагіату та ін.;

- поліпшити керованість процесом підвищення кваліфікації та ступінь досягнення запланованих результатів із урахуванням чіткішої структури та організації навчального процесу, його якісного забезпечення тощо.

Паралельно з використанням у підвищенні кваліфікації слухачів очно-дистанційної форми навчання в ЦППО, УМО розроблялися також інші аспекти застосування дистанційного навчання в ППО. Зокрема, було розроблено технологію впровадження ДН в ППО, створено та апробовано низку дистанційних навчальних курсів та ін.

Обсяг публікацій ЦППО, УМО із проблеми дистанційного навчання в ППО значний і становить: одну монографію, чотири посібники, чималу низку наукових статей, положення, методику та рекомендації.

Питання застосування ДН в ППО обговорювалися на міжнародних та державних науково-практичних конференціях.

Було створено основи дидактики дистанційного навчання в ППО, про які йдеться у праці В. В. Олійника [9].

Наукові розроблювання проблем ДН у ППО, багатий практичний досвід застосування очно-дистанційної форми навчання у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників створили сприятливі умови для впровадження ДН в освітню діяльність ВНЗ ППО.

Станом на 1 січня 2011 р. масштаби застосування дистанційних, очно-дистанційних форм навчання в обласних інститутах ППО були в межах 10–60%, в УМО НАПН України – 98%.

Під час модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО на основі очно-дистанційної форми навчання слід діяти за двома напрямками: 1) найближчі 2–3 роки збільшити масштаби застосування очно-дистанційної форми навчання до 50–60%; 2) реконструювати структуру, зміст, забезпечення та інші чинники дистанційного етапу підвищення кваліфікації.

Дистанційний етап – важливий в структурі підвищення кваліфікації слухачів. Його тривалість 5–5,5 місяців (близько 90% загального), бюджет часу – 4 кредити/120 год (до 60% загального). На дистанційному етапі реалізується вибіркова частина навчального плану, що включає, як правило, навчальний модуль за вибором ВНЗ і такий за вільним вибором слухачів. Крім цього, на дистанційному етапі слухачі виконують випускні роботи, проходять індивідуальну практику та ін. (рис. 3).

За очно-дистанційної форми навчання особливо гостро постає питання про методичне забезпечення самостійної роботи слухачів в цілому та на дистанційному етапі, зокрема. Передусім, потрібні методичні рекомендації загального спрямування: з організації самостійної роботи слухачів, щодо написання та оформлення випускних робіт, формування та користування персональним веб-середовищем, а також методичні рекомендації стосовно вивчення окремих модулів, змістових модулів та тем.

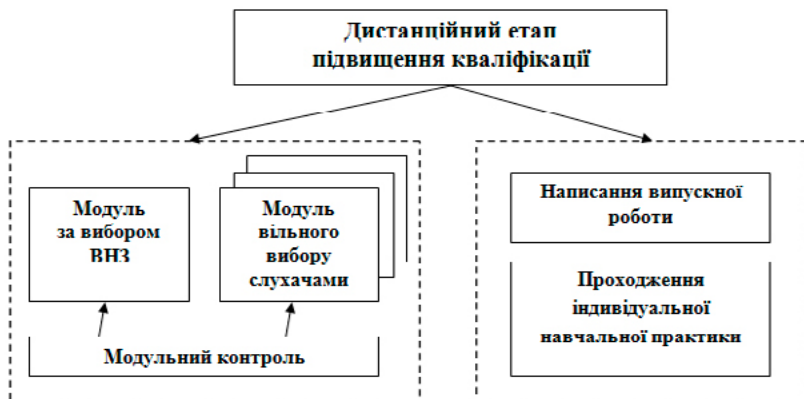

Рис. 3. Орієнтовна структура змісту дистанційного етапу підвищення кваліфікації педагогічних працівників

Загалом, модернізацію методичного забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників слід проводити на основі компетентнісного підходу з використанням сучасних інтернет-ресурсів та передових освітніх технологій.

Модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО на засадах ECTS – практичне втілення ідей Болонського процесу в системі ППО – одне із суттєвих напрямів підвищення її іміджу, якості та ефективності.

Процес переходу вищої школи України на принципово нову організацію навчального процесу розпочався ще в 2003–2004 рр. та включав низку етапів, зокрема, і широкомасштабний експеримент у ВНЗ III–IV рівнів акредитації (2004–2008 рр.).

Експеримент дав позитивні результати, наслідком якого став Наказ МОН України від 16.10.2009 р. № 943 про впровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у ВНЗ.

Університет та обласні інститути ППО (III–IV рівень акредитації) в експерименті участі не брали. Водночас аналіз підсумків та результатів експерименту у ВНЗ України показав доцільність та можливість використання низки положень ECTS у підвищення кваліфіка-

ції педагогічних працівників. Насамперед, це стосується використання модульних технологій, системи залікових одиниць, а також надання слухачам великих можливостей щодо вільного вибору змісту підвищення кваліфікації.

Іншими словами, потрібен перехід в освітній діяльності ППО від традиційної організації навчального процесу до нової, інноваційної, заснованої на сучасних підходах та технологіях.

Для виконання цього завдання в Університеті на замовлення НАПН України в січні 2009 р. було відкрито держбюджетну НДР «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти», РК 0109U002231.

За технічним завданням для теми передбачалося наукове обґрунтування доцільності та можливості застосування кредитно-модульної організації навчального процесу у підвищенні кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти на основі ECTS, зважаючи на специфіку післядипломної педагогічної освіти.

Під час НДР (2009–2011 рр.) проведено локальний педагогічний експеримент, розроблено та обговорено проект Положення *про впровадження Європейської кредитно-трансферної системи у вищі навчальні заклади післядипломної педагогічної освіти*, видано навчальний посібник [5].

За результатами НДР науково обґрунтовано та практично доведено доцільність та можливість застосування у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників:

- очно-дистанційної форми навчання;
- модульних технологій планування та організації навчального процесу;
- інноваційної системи педагогічного контролю;
- сучасних підходів до оцінювання результатів навчання слухачів та ін.

Структуру змісту навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання та застосування модульної технології наочно подано на рис. 4.

Кількість навчальних модулів, їх поділ за етапами, загальний та поетапний бюджет часу залежать від категорії слухачів, професійної програми підвищення кваліфікації та визначаються навчальним і робочим навчальним планами.

Отже, внаслідок виконання НДР «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти» було закладено якісний фундамент та розроблено науково-практичну базу проведення дослідження за проблемою модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті.

Логічним продовженням досліджень на замовлення НАПН України в Університеті відкрито держбюджетну НДР «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.).

Відповідно до технічного завдання НДР:

метою є: розроблення та апробування в навчальному процесі науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти;

завданням є:

1. Провести системний аналіз стану освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, виявити та узагальнити тенденції розвитку, обґрунтувати доцільність та можливість її модернізації.

2. Розробити та обґрунтувати структурно-логічну модель модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО і алгоритми впровадження в навчальний процес її компонентів.

3. Сформувані та обґрунтувані принципи, форми та методи спільного впровадження в навчальний процес технологій дистанційного навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як умов їх модернізації.

4. Розробити та апробувати в навчальному процесі пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

5. Обґрунтувати оптимальну структуру системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Рис. 4. Структура змісту навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання з використанням модульних технологій

Один із основних результатів цієї НДР – створення умов для забезпечення реальних можливостей слухачам вільного вибору змісту навчання на дистанційному етапі підвищення кваліфікації.

Іншими словами, йдеться про практичне втілення в навчальному процесі провідної ідеї Болонського процесу про вільний вибір слухачами форм, методів і змісту навчання. Рішення цього завдання (проблеми), безумовно, посилить зацікавленість (мотивацію) слухачів у підвищенні кваліфікації, підвищить імідж, якість та ефективність післядипломної педагогічної освіти.

Створення реальних можливостей для вільного вибору слухачами змісту підвищення кваліфікації потре-

бує модернізації нинішніх навчальних програм і планів, організації самостійної роботи на дистанційному етапі, структури та змісту навчальних модулів тощо.

Результатом цієї роботи має стати розроблення спеціальних модулів для самостійної роботи слухачів, а також орієнтовного їх переліку для самостійного вивчення.

Число модулів, що пропонують слухачу, має значно перевищувати реальний бюджет часу на дистанційному етапі підвищення кваліфікації (у 2–3 рази), щоб забезпечити свободу вибору змісту навчання.

Відбір і конструювання навчальних модулів для самостійної роботи слухачів слід проводити на основі їх опитування та анкетування із урахуванням вимог кваліфікаційних характеристик.

Педагогічний контроль. Один із практично важливих напрямів модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО – формування єдиних підходів до створення систем педагогічного контролю та розробки методик оцінювання його результатів.

Педагогічний контроль як раніше, так і нині – це одне із слабких місць у організації навчального процесу з підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників.

До основних недоліків нинішніх систем педагогічного контролю у ВНЗ ППО слід віднести відсутність наукового обґрунтування: цілей, змісту, регулярності, об'єктивності, достовірності результатів тощо.

У ППО немає загальних правил для всіх ВНЗ ППО в сфері педагогічного контролю та оцінювання його результатів. Тому оцінки, що виставлені в різних навчальних закладах, не тотожні одна одній.

Педагогічний контроль, як дидактична та методична система перевірки результатів навчальної діяльності слухачів, має теоретичні (принципи, функції, форми, методи) та організаційні основи (рівні, види, умови тощо).

У загальному вигляді вони розглянуті в працях таких вітчизняних та зарубіжних авторів: А. Алексюка, С. Архангельського, І. Булах, Я. Балюбаша, Г. Дмитренка та ін.

Стосовно ППО, то проблеми педагогічного контролю вивчалися в УМО під час досліджень за двома держбюджетними темами: «Науково-методичні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти в системі дистанційного навчання» (2006–2008 рр.) та «Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних кадрів освіти» (2009–2011 рр.).

В УМО для підвищення кваліфікації педагогічних працівників за професійними програмами та очно-дистанційною формою навчання визначено форми контролю та їх поділ за етапами навчання: на першому етапі (очному) – вхідний; на другому (дистанційному) – модульний 1 (професійний) та модульний 2 (фаховий), на третьому (очному) – вихідний, диференційований залік та захист випускних робіт.

Таким чином, система педагогічного контролю містить шість точок контролю, які проводяться за різними формами та методами, що, на нашу думку, має намалювати достатньо повну картину успішності підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Як основні методи педагогічного контролю використовувалися: комп'ютерне тестування (вхідний; модульний 1, 2; вихідний), усне (письмове) опитування (диференційований залік) та публічний захист випускних робіт.

Організаційно система форм педагогічного контролю навчальних досягнень слухачів в УМО нині містить дві підсистеми: зовнішню та внутрішню.

Зовнішня – із проведенням педагогічного контролю методом комп'ютерного тестування (вхідний; модульний 1, 2; вихідний); внутрішня – методом усного опитування (рис. 5).

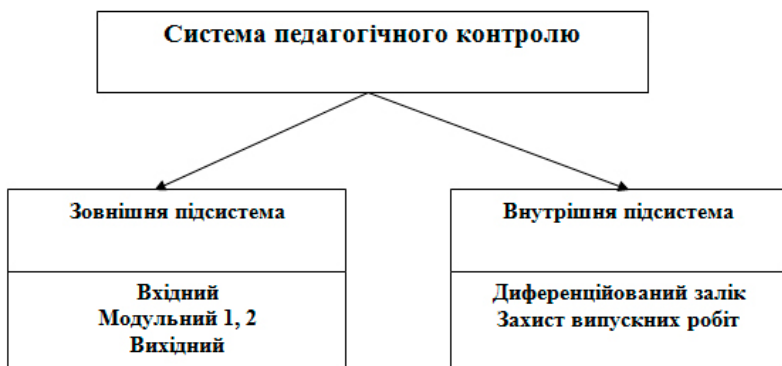

Рис. 5. Інноваційна система педагогічного контролю

Для підвищення об'єктивності та достовірності результатів комп'ютерне тестування (внутрішня підсистема) проводиться співробітниками відділу змісту та якості підвищення кваліфікації за допомогою спеціальної комп'ютерної програми з тестів, розробленої для кожної категорії слухачів. Кафедри в процедурі комп'ютерного тестування беруть участь опосередковано – через зміст контрольних тестів.

Диференційований залік та захист випускних робіт організовується та проводиться кафедрами, як правило, традиційним методом (усне/письмове опитування, публічний захист).

Загалом, як показує п'ятирічний досвід Університету, такий підхід до структури, організації, форм і методів педагогічного контролю себе виправдав та може бути покладений в основу єдиної для ППО системи педагогічного контролю під час підвищення кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання.

Формуючи системи педагогічного контролю у ВНЗ ППО, слід дотримуватися таких вимог:

- чіткості та конкретності мети контролю;
- обґрунтованості показників результатів контролю;
- відповідності до вимог професійних програм підвищення кваліфікації;

- об'єктивності результатів, їх наочності та доступності;
- професійної спрямованості змісту;
- систематичності;
- різноманітності видів, форм і методів;
- демократичності процедур тощо.

Основні вимоги до системи педагогічного контролю ВНЗ ППО доцільно, на нашу думку, зафіксувати у положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти.

Оцінювання результатів. Навчальні досягнення слухачів оцінюються, насамперед, за офіційно зареєстрованими результатами педагогічного контролю. Під час комп'ютерного тестування – в балах (шкала – 100 балів), за усними/письмовими опитуваннями та захистом випускної роботи – в оцінках за національною шкалою та шкалою ECTS (табл. 2).

Таблиця 2

Оцінювання навчальних досягнень слухачів

БАЛИ	ШКАЛА ECTS	Диференційований залік, захист випускних робіт (оцінка за національною шкалою)
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно
1–14	F	

Статистика результатів захисту випускних робіт у 2010–2011 рр. характеризується такими даними: близько 90–95% оцінок – «відмінно», решта – «добре». Такі високі оцінки, на нашу думку, є наслідком суб'єктивних

підходів членів комісії до оцінювання якості випускних робіт.

Для підвищення об'єктивності оцінювання результатів навчання педагогічних працівників ми маємо брати підсумкову оцінку успішності підвищення кваліфікації, що розраховується за спеціальною методикою за даними вихідного контролю, диференційованого заліку та захисту випускної роботи.

Підсумкова оцінка заноситься до свідоцтва про підвищення кваліфікації. Вона певною мірою є об'єктивною характеристикою навчальних досягнень педагогічних працівників, показником їхньої готовності до роботи в сучасних умовах.

Перехід системи ППО на якісно нову ступінь, що відповідає сучасним вимогам, є неможливим без модернізації освітньої діяльності як у галузі, так і конкретному вищому навчальному закладові.

Модернізація освітньої діяльності – обов'язкова умова розвитку вищих навчальних закладів ППО. Вона має здійснюватися поступово та послідовно на сучасній науково-методичній базі.

Отже, нами розглянуто напрями модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО, їх загальні структура та зміст, що дає змогу почати формування науково-методичної бази, запобігти стихійності проведення практичних процедур.

Для подальшого дослідження проблеми доцільно деталізувати структуру та зміст загальних напрямів модернізації освітньої діяльності з урахуванням регіональних особливостей та можливостей навчального закладу тощо, виробити практичні рекомендації щодо їх впровадження у навчальний процес, а також методику оцінювання результатів їх практичної реалізації.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»: офіц. вид. — К. : Парламент. вид-во, 2004. — С. 21–53.
2. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. — К., 2009. — 156 с.
3. Кредитно-модульна система організації навчального процесу в підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти: результати педагогічного експерименту 2009–2010 рр. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.]. — К. : НАПН України, Ун-т менедж. освіти, 2011. — 48 с.
4. Наказ МОН, МСУ від 29.03.2012 р. № 384 «Про затвердження форм документів з підготовки кадрів у вищих навчальних закладах I–IV рівнів акредитації».
5. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.].— К. : Педагог. думка, 2012. — 210 с.
6. Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій: техніч. завдання НДР. — К. : Ун-т менедж. освіти, 2011. — 8 с.
7. Олійник В. В. Діагностика підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання : метод. рек. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, А. Л. Кліменко; АПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2009. — 24 с.
8. Олійник В. В. Проблеми модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти / В. В. Олійник, В. О. Гравіт // Післядипломна освіта в Україні. — 2012. — № 1 (20). — С. 15–17.
9. Олійник В. В. Дистанційне навчання педагогічних кадрів / В. В. Олійник // Світло:наук. метод. освітян. часопис № 3 (13). — 1999. — С. 32–34.

10. Олійник В. В. Теоретичні та методичні засади системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій: навч. посіб. / В. В. Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2010. — 268 с.
11. Організація кредитно-модульного навчання за дистанційною формою підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти: звіт за темою НДР / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.]. — К. : НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — 60 с.

Олійник Віктор Васильович,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України,
ректор УМО НАПН України

Гравіт Володимир Олександрович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри відкритих освітніх систем
та ІКТ УМО НАПН України

МОДЕЛЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Кардинальні зміни соціально-економічних умов в Україні обумовили потребу у реформуванні освіти: приведенні її у відповідність до вимог постіндустріального (інформаційного) суспільства, світових та європейських стандартів.

Генеральною метою національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є реалізація принципів відкритої освіти (доступність якісної освіти для кожного) та забезпечення особистого розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя.

Одним із суттєвих напрямів реформування освіти є модернізація системи підготовки педагогічних кадрів усіх рівнів. Без учителя (викладача) сучасної формації неможливо вирішити проблему підготовки трудових ресурсів, що відповідають вимогам ринкової економіки та здатних забезпечити подальший розвиток держави.

Підготовка вчителів здійснюється в педагогічних університетах країни. Процес тривалий, інерційний і, на нашу думку, не завжди повною мірою відповідає сучасним вимогам. Особливо це стосується периферійних педагогічних ВНЗ.

Більш оперативною системою підготовки педагогічних кадрів до роботи в нових умовах є система післядипломної педагогічної освіти. Вона має великі потенційні можливості та є надійним інструментом реалізації державної політики в галузі освіти.

В Україні система ППО сформувалася де-юре в кінці ХХ ст. і нині юридично оформлена. Базовими компонентами системи стали регіональні інститути вдосконалення вчителів радянського типу. У 1999 р. створено в м. Києві Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЦППО), який виконував функції головного науково-методичного центру системи.

Протягом минулого десятиріччя система ППО покращила свої характеристики: підвищилась якість педагогічних кадрів, зріс науковий потенціал, поліпшилася організація та забезпечення навчального процесу та ін. (сучасну систему ППО подано на рис. 1.)

Водночас в цілому система ППО не повною мірою вийшла на сучасний рівень освітньої діяльності. Отже, причин відставання у розвитку системи ППО багато, але здебільшого це відсутність достатньої уваги до проблем ППО з боку центральних органів влади (Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України та ін.).

Вищі навчальні заклади ППО III–IV рівнів акредитації в державному експерименті 2003–2008 рр. щодо впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) участі не брали і залишилися осторонь від магістральних шляхів розвитку системи вищої освіти України.

Впровадженню КМСОНП у навчальний процес інститутів УМО передував перехід Університету на інноваційну очно-дистанційну форму навчання (2005 р.), що був здійснений внаслідок виконання двох держбюджетних НДР: «Зміст і організація дистанційної післядипломної педагогічної освіти» (2000–2002 рр.) та «Теорія і методика підготовки управлінського і викладацького персоналу в системі дистанційної післядипломної освіти» (2003–2005 рр.).

Але, як показує аналіз ситуації, лише цього недостатньо для переходу системи ППО на рівень сучасних вимог, є розуміння того, що одна або декілька навіть дуже гарних технологій не можуть змінити ситуацію на краще в цілому.

Тому потрібний комплексний підхід до проблеми, за яким зміни стосуються всіх основних аспектів освітньої діяльності, відповідно до цільової програми та за єдиним планом. Необхідна координація зусиль щодо змісту заходів, часу та місця.

Розуміючи таку проблему, у січні 2012 року в УМО на замовлення НАПН України було розпочато держбюджетну науково-дослідну роботу «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.).

Мета дослідження: розроблення та апробування в навчальному процесі науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти.

Завдання роботи:

1. Провести системний аналіз стану освітньої діяльності ВНЗ ППО, виявити та узагальнити тенденції розвитку, обґрунтувати доцільність та можливість її модернізації.

2. Розробити та обґрунтувати структурно-логічну модель модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО і алгоритми впровадження в навчальний процес її компонентів.

3. Сформувати та обґрунтувати принципи, форми та методи спільного впровадження в навчальний процес технологій дистанційного навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як умов їх модернізації.

4. Розробити та апробувати в навчальному процесі пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

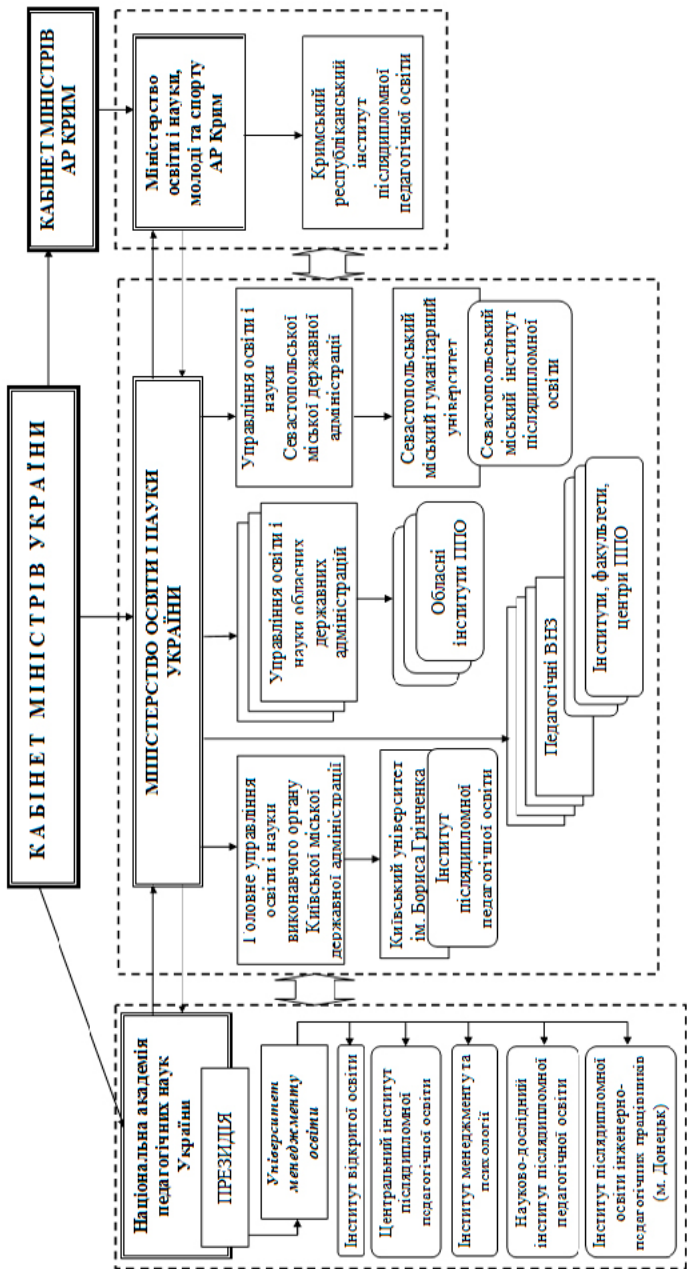

Рис. 1. Система післядипломної освіти України (станом на 01.01.2011 р.)

5. Обґрунтувати оптимальну структуру системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження планується провести в три етапи:

перший – січень – грудень 2012 р.; *другий* – січень – грудень 2013 р.; *третій* – січень – грудень 2014 р.

На першому етапі було проведено системний аналіз стану освітньої діяльності у ВНЗ ППО, виявлено тенденції та перспективи їх розвитку.

Дослідження проводилися за такими напрямками:

- модернізація освітньої діяльності в системі ППО як умова її розвитку;

- основні напрями модернізації освітньої діяльності в ППО;

- модернізація освітньої діяльності в ППО на основі очно-дистанційної форми навчання та КМСОНП;

- оцінювання результатів підвищення кваліфікації педагогічних працівників на основі модернізованих систем педагогічного контролю та діагностики тощо.

Робота за напрямками модернізації проводилася співробітниками творчої групи. Робочі матеріали обговорювалися на засіданні групи, за результатами якого було схвалено рішення про їх доопрацювання та підготовку до публікації в збірнику наукових праць за темою НДР. Одночасно встановлено, що модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО давно назріла, потребує системного комплексного підходу та наукового обґрунтування.

На початковій стадії створення науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності доцільно її подати у вигляді структурно-функціональної моделі.

Модель модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО. Модернізація – це, як відомо, процес упровадження в освітню діяльність нової, кращої організації навчання, інноваційних технологій та сучасних засобів тощо.

Модернізація освітньої діяльності – процес складний, багаторівневий, що торкається не тільки більшості ас-

пектів навчання слухачів, але й певних інтересів персоналу навчального закладу. Модернізація пов'язана з необхідністю змін традиційних уявлень і тому потребує якісного психологічного забезпечення. Крім того, враховуючи складність проведення модернізації освітньої діяльності, видається доцільним у контексті системного, комплексного підходу до проблеми використання методу моделювання.

Організаційно-педагогічні проекти, до яких належить модернізація освітньої діяльності, як правило, представляють концептуальні описувані моделі структурно-функціонального типу.

Такі моделі базуються на певній концепції та подані у вигляді опису взаємодіючих, але функціонально різних елементів.

Розробляючи модель модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО, ми обрали стратегію проектування зверху вниз.

За цією стратегією передбачається виокремлення великих блоків моделі, характеристики яких визначаються загальними цілями процедури та розглядом їх елементів. Тут завеликі блоки слугують основи та напрями модернізації освітньої діяльності.

Рис. 2. Структурно-функціональна модель модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО

Основи модернізації освітньої діяльності – мета, завдання, принципи.

Головна мета модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО – поліпшити якість та ефективність наданих освітянських послуг (підвищення кваліфікації, перепідготовки, стажування тощо) до рівня сучасних вимог держави, суспільства та особистості.

Додаткова мета – підвищити рейтинг та престиж навчального закладу, на цих засадах вирішити проблеми комплектування, фінансування та інше. Високий рейтинг та престиж ВНЗ ППО забезпечують конкурентоспроможність та ринку освітніх послуг.

Завдання модернізації освітньої діяльності:

- розробити, обговорити та затвердити за встановленим порядком стратегію, програму, плани (поточні, перспективні) модернізації освітньої діяльності;
- розробити (відкоригувати) нормативне забезпечення освітньої діяльності на основі сучасних підходів до її організації та забезпечення;
- основними пріоритетами інформатизації освітньої діяльності вважати формування інформаційно-освітнього середовища навчального закладу, створення бази електронних освітніх ресурсів, забезпечення рівного доступу учасникам навчально-виховного процесу до якісних навчальних і методичних матеріалів, незалежно від місця їхнього проживання та форми навчання;
- провести модернізацію навчального процесу на засадах кредитно-модульної системи його організації та очно-дистанційної форми навчання;
- розробити методику оцінювання результативності навчання з використанням різних форм педагогічного контролю та з врахуванням думки педагогічних працівників.

До основних принципів модернізації освітньої діяльності в ВНЗ ППО належать:

1. Відповідність дій та процедур Конституції України, законодавству, вимогам до нормативних документів центральних органів влади.
2. Наукова обґрунтованість заходів, їх всебічна доцільність та можливість практичної реалізації.
3. Пріоритетність психолого-педагогічних, соціальних, санітарно-гігієнічних підходів до всіх аспектів модернізації освітньої діяльності.
4. Облік специфічних особливостей післядипломної освіти, загалом та післядипломної педагогічної, зокрема:
 - контингент – вік, посада, життєвий досвід, амбіції тощо;
 - практична та професійна спрямованість навчання;

- структура та зміст навчання – мала тривалість, малий бюджет часу, замість навчальних дисциплін міні-курси тощо.

5. Комплексність, компетентне планування та управління усіма процедурами модернізації, облік та контроль.

6. Гласність та наочність відображення дієвості та результатів модернізації освітньої діяльності.

Напрями модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО визначають основний перелік заходів, проведення яких має, на нашу думку, забезпечити перехід до нового – вищого її рівня. Зміст такого переліку для кожного ВНЗ ППО – власний, бо залежить від реальної ситуації щодо забезпечення освітньої діяльності. Водночас у контексті моделі варто виокремити такі напрями модернізації освітньої діяльності:

- нормативне забезпечення;
- інформатизацію;
- організацію навчання;
- результати навчання.

Кожний напрям модернізації має власну структуру, зміст та процедури реалізації.

Модернізація нормативного забезпечення – один із головних пріоритетів, бо як існуюче не повною мірою відповідає сучасним вимогам та гальмує позитивний розвиток системи ППО.

Одним із перспективних завдань модернізації ППО, як зазначено в «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року», є «... удосконалення нормативно-правового забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти» [3].

Нормативне забезпечення освітньої діяльності навчального процесу у ВНЗ ППО варто, як показує досвід упровадження результатів низки НДР, обмежити документами, про які йдеться в таблиці.

Таблиця

**Нормативне забезпечення освітньої діяльності
в ВНЗ ППО**

№ з/п	Назва документа	Порядок введення в дію
1	План-графік підвищення кваліфікації педагогічних працівників у _____ на _____ рік (назва ВНЗ ППО)	План-графік затверджується начальником обласного управління освіти
2	Положення про організацію навчального процесу в _____ (назва ВНЗ ППО)	Положення, професійні програми та ін. схвалюються вченою радою ВНЗ ППО та вводяться в дію за наказом ректора (директора)
3	Положення про підвищення кваліфікації педагогічних працівників _____ (назва ВНЗ ППО)	
4	Комплекти професійних програм, навчальних планів, форм навчальних документів тощо	

Не слід збільшувати кількість документів, усі зміни необхідно фіксувати у відповідних положеннях, що є чинними.

Інформатизація освітньої діяльності – одна із стратегічних напрямів її розвитку [3].

Стан інформатизації освітньої діяльності в ППО, загалом, та в кожному навчальному закладі, зокрема, є незадовільним щодо сучасних вимог і потребує модернізації. Процес складний, багатоаспектний, практично стосується всіх сторін діяльності ВНЗ ППО. Проблеми не вирішуються одночасно, потребують часу та значних зусиль з боку керівництва, науково-педагогічних працівників та допоміжного складу.

У загальному вигляді інформатизацію освітньої діяльності ВНЗ ППО розроблено в УМО під час виконання НДР, яку наведено на рис. 3.

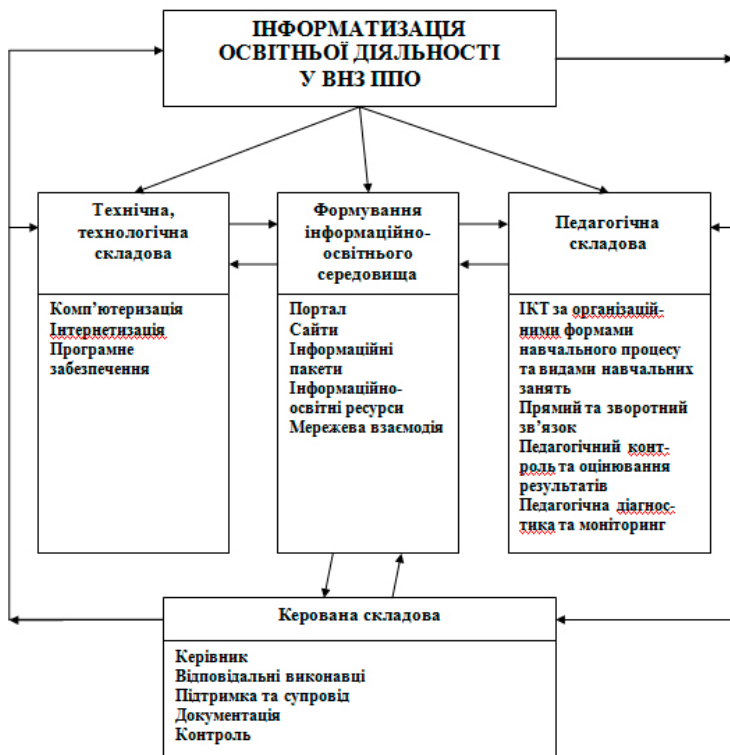

Рис. 3. Структурно-функціональна схема інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ІПО

Модернізація структури та організації навчання, насамперед, передбачає, на нашу думку, перехід у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників на очно-дистанційну форму навчання та КМСОНП.

Теорія та практика очно-дистанційної форми навчання і КМСОНП у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників в УМО розроблені достатньо повно [4]. У 2005 р. Університет здебільшого перейшов на очно-дистанційну форму навчання, а в 2013 р. – на КМСОНП.

Тому в межах статті доцільно обмежитися ілюстрацією типової структури підвищення кваліфікації педаго-

гічних працівників за очно-дистанційною формою навчання (рис. 4).

Рис. 4. Типова структура підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання в Університеті менеджменту освіти

За очно-дистанційною формою навчання можливо практично вирішувати проблему вибору слухачами змісту самостійної роботи, що відповідає його запитам та інтересам.

З цією метою провідна кафедра має розробляти не менше 3–5 навчальних модулів (15–20 змістових), зміст яких може зацікавити для слухачів цієї категорії.

За кожною групою змістових модулів кафедра закріплює викладача, який консулює слухачів, керує самостійною роботою, як правило, в асинхронному режимі (викладач-консультант).

Вільний вибір слухачем змісту навчання на дистанційному етапі підвищення кваліфікації – це європейський підхід до проблеми, реалізація якого значною мірою підвищить якість навчання.

Упровадження в освітню діяльність вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти КМ-СОНП – одна із складних процедур її модернізації. Для ППО проблему розроблено в Університеті менеджменту освіти, її науково-методичні засади висвітлено в навчальному посібнику [4].

Стосовно ВНЗ ППО основний сенс КМСОНП – застосування сучасних модульних технологій у плануванні та організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників і перехід до інноваційних систем педагогічного контролю та оцінювання результатів навчання на основі кредитних залікових одиниць (ECTS) [7].

Модернізація змісту ППО відіграє провідну роль у реформуванні освітньої діяльності ВНЗ ППО, забезпечує її інноваційний розвиток, приведення у відповідність з європейськими та світовими стандартами [3]. Вона містить модернізацію навчальних планів, програм, дидактичного та методичного забезпечення. Потребує спеціальних досліджень, через те в статті не розглядається.

Основна вимога до модернізації освітньої діяльності в ППО – компетентнісний підхід до вирішення основних аспектів проблеми.

Алгоритм модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО. Модернізація освітньої діяльності в інститутах ППО – складна, багаторівнева та багатоаспектна процедура. Вона потребує значних зусиль з боку всіх учасників процесу, відповідного психологічного забезпечення, яке пов'язане зі змінами за традиційним уявленням про організацію, форми та методи навчальної діяльності.

Модернізація освітньої діяльності порушує інтереси викладачів та допоміжного персоналу, потребує від них значних додаткових зусиль щодо опрацювання змісту навчальних програм, планів, упровадження нових форм та методів навчальної роботи.

Модернізація – не миттєва процедура, вона має процесуальні та якісні характеристики. До перших належать тривалість модернізації, темпи та напрями змін, до других – результати, їх відповідність меті та завданням. Однак є шкідливим як поспіх, так і зволікання.

Модернізація освітньої діяльності в інститутах ППО не матиме сенсу, якщо внаслідок цього не підвищаться її ефективність, якість навчання, рейтинг та імідж навчального закладу. Для отримання позитивних результатів необхідні: чітка організація проведення модернізації,

всєбїчний якїсний супровїд та забезпечення її заходїв, ефективно управлїння.

Аналїз структури та змїсту моделї (рис. 2) дає змогу запропонувати поетапний алгоритм її запровадження в освітню дїяльнїсть ВНЗ ППО: пїдготовчий, технологїчний, апробацїї, упровадження (рис. 5).

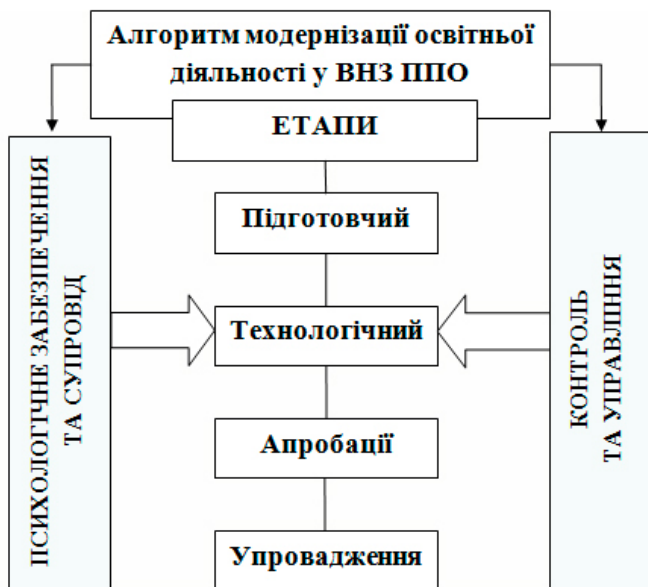

Рис. 5. Алгоритм модернізації освітньої дїяльностї у ВНЗ ППО

Пїдготовчий етап – важливий в процедурї модернізацїї. Його основним змїстом є:

- ухвалення рїшення на модернізацїю освітньої дїяльностї;
- вироблення стратегїї;
- формування колективїв виконавцїв та призначення керївникїв за напрямками;
- розроблення, обговорення і затвердження за встановленим порядком цїльової програми та робочих планїв модернізацїї.

Рїшення на модернізацїю схвалює вчена рада ВНЗ. Стратегїя модернізацїї скріплюється наказом ректора

(директора), який містить: мету, завдання, терміни, етапи, перелік напрямів, персональний склад керівників та виконавців, завдання структурних підрозділів тощо.

Психологічне забезпечення етапу досягається шляхом роз'яснення актуальності проблеми, мети, завдань, змісту модернізації під час засідань, семінарів, занять, за індивідуальною роботою тощо.

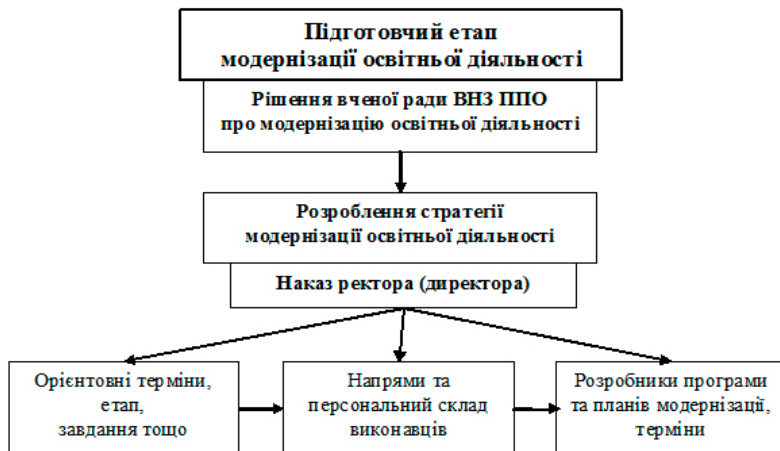

Рис. 6. Структура та зміст підготовчого етапу модернізації освітньої діяльності

Технологічний етап – етап, основним змістом якого є:

- розроблення (коригування) нормативного забезпечення освітньої діяльності: положення, інструкції тощо;
- розроблення експериментальних професійних і робочих програм підвищення кваліфікації основних категорій слухачів та відповідних навчальних, навчально-тематичних планів;
- опрацювання можливості впровадження в процес підвищення кваліфікації інноваційних технологій: очно-дистанційної форми навчання; кредитно-модульної системи організації навчального процесу та ін.;
- планування та реалізація заходів щодо інформатизації освітньої діяльності: створення веб-сайтів (порта-

лів), формування інформаційно-освітнього середовища, бази електронних інформаційно-освітніх ресурсів та ін.;

- методичне, дидактичне, комунікаційне забезпечення всіх етапів підвищення кваліфікації, організаційних форм навчального процесу, видів занять тощо.

Технологічний етап модернізації освітньої діяльності найскладніший трудомісткий та відповідальний. На цьому етапі створюються теоретичні та практичні основи всього процесу модернізації. Тому всі зміни мають бути науково-обґрунтованими, педагогічно доцільними та реалістичними.

Технологічний етап – поле творчої діяльності, реалізації інноваційних ініціатив (рис. 7).

Рис. 7. Структура та зміст технологічного етапу модернізації освітньої діяльності

Етап апробації – етап всебічної перевірки всіх рішень, підходів, розробок та ін. Реалізується двома спо-

собами: публікацією результатів та їх обговоренням на семінарах, науково-практичних конференціях, в Інтернеті тощо та проведенням педагогічних експериментів із метою перевірки всіх змін у реальному навчальному процесі.

Результати апробації документуються, узагальнюються, аналізуються, оцінюються з точки зору доцільності та можливості їх застосування в плановому навчальному процесі й обговорюються на вченій раді ВНЗ ППО.

Результати апробації, що отримали позитивну оцінку, рекомендуються вченою радою до впровадження в навчальний процес.

Етап упровадження – заключний. На цьому етапі зміни в освітній діяльності, що схвалені рішенням вченої ради, вносяться у відповідні документи: професійні програми, навчальні, навчально-тематичні плани тощо.

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників здійснюється відповідно до нових навчальних програм, планів за нової організації навчального процесу.

Реалізація заходів модернізації освітньої діяльності може здійснюватися не за чіткою послідовністю цього алгоритму. Можливі різні варіанти залежно від конкретних умов.

Отже, модель, яку подано на рис. 2, наочно висвітлює структуру та зміст процесу модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО. Вона універсальна, бо може застосовуватись до конкретних умов будь-якого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти, та наочна. Робить певний внесок у теорію проблеми та має практичну цінність, бо сприяє ціленаправленому плануванню заходів з модернізації освітньої діяльності.

Розглянутий алгоритм модернізації освітньої діяльності в ВНЗ ППО описує послідовності та зміст дій, порядок документування результатів тощо.

Отже, розроблені в УМО структурно-функціональна модель модернізації освітньої діяльності та алгоритм впровадження її компонентів є універсальні, бо розроблені в загальному вигляді та можуть використовувати

тися в умовах будь-якого ВНЗ ППО. До того ж наочно представляють структуру та зміст процесу модернізації освітньої діяльності, послідовність та зміст дій за її практичною реалізацією, формують науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО на засадах сучасних підходів та технологій.

Список використаних джерел

1. Біла книга національної освіти України / Акад. пед. наук України; за ред. В. Г. Кременя. — К., 2009. — 156 с.
2. Наказ ректора УМО від 07.12.2012 р. № 01-01/490 про організацію підвищення кваліфікації слухачів курсів у 2013р.
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року // Урядовий кур'єр. — 4 липня; 29 серпня 2013 р.
4. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.]. — К. : Педагог. думка, 2012. — 210 с.
5. Олійник В. В. Теоретичні та методичні засади системи підвищення кваліфікації працівників профтехосвіти на основі дистанційних технологій : навч. посіб. / В. В. Олійник; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2010. — 268 с.
6. Підвищення кваліфікації керівних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.]; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2010. — 235 с.
7. Положення про запровадження Європейської кредитно-трансферної системи у вищі навчальні заклади післядипломної педагогічної освіти : проект. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dl.cippe.edu.ua>
8. Татур Ю. Г. Высшее образование: методология и опыт проектирования : учеб.-метод. пособие / Ю. Г. Татур. — М. : Логос, 2006. — 256 с.

Ляхоцька Лариса Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри відкритих освітніх систем та ІКТ
УМО НАПН України

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИ- ПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У першій чверті третього тисячоліття інформація в різних видах і формах, насамперед, у формі знання, стає важливим ресурсом, а можливості інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), систем і мереж є ключовим каталізатором швидкого розвитку і впровадження наукомістких, екологічно безпечних, енергозберігаючих і ресурсозберігаючих технологій в більшості галузей продуктивної діяльності людини. Інформаційно-комунікаційні технології нині відіграють визначальну роль у взаємодії між людьми, в підготовці й поширенні масової інформації, в подальшому розвитку культури, освіти, науки.

Світова історія розвитку інформаціології як науки про інформатизацію суспільства, використання інформаційних ресурсів і технологій почалася з 1964 р., коли Японія обрала шлях розвитку, пов'язаний з використанням інформаційних ресурсів. Сполучені Штати Америки й інші країни світу взяли на озброєння японську інформаціологічну модель розвитку суспільства [9]. Згідно з Концепцією Національної програми інформатизації України «...інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, спрямованих на задоволення інформаційних потреб, реалізацію прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, побудованих на

основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки» [2].

Інформатизацію освіти В. Кремень визначає як провідний напрям підвищення результативності навчального процесу, один із основних чинників підвищення якості навчання [3]. Феномен інформатизації освіти настільки унікальний за своїм впливом на освітню теорію і практику, що інформаційність виступає одночасно як закономірність розвитку освітніх систем, принцип реалізації освітніх послуг, імператив і пріоритет освітньої діяльності суспільства, держави та окремої особистості. Глобальне впровадження комп'ютерних технологій у всі сфери діяльності, формування нових комунікацій і високоавтоматизованого інформаційного середовища стали не тільки першим кроком до формування інформаційного суспільства, а й початком модернізації освіти.

Освітня діяльність на території України здійснюється вищими навчальними закладами на підставі ліцензій, які видаються у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Обов'язковою умовою видачі ліцензії вищим навчальним закладам є наявність у них необхідної матеріально-технічної, науково-методичної та інформаційної бази, бібліотеки, науково-педагогічних кадрів за нормативами, що встановлюються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки [1]. Освітня діяльність навчальних закладів багатоаспектна за змістом та достатньо тривала. У її структурі присутні технічна, програмна, навчальна та методична складові.

Інформатизація освітньої діяльності – система взаємопов'язаних змістових організаційних і методичних заходів, що пов'язані із застосуванням інформаційних засобів у навчальних цілях [7, 86]. Рівень інформатизації є одним із суттєвих показників рейтингу як навчальних закладів взагалі, так і ВНЗ ППО, зокрема.

Сучасною тенденцією інформатизації освіти є інтелектуалізація засобів навчання, створення інтелектуальних навчальних систем, які дають змогу значно підви-

щити ефективність навчального процесу, зробивши його інтерактивним та, що є особливо важливим, більш індивідуалізованим.

Ідеться, передусім, про адаптивні системи, які здатні забезпечити реалізацію індивідуальної стратегії навчання слухача на основі виявлення і врахування його наявних знань, навичок і здібностей, допомогти викладачеві швидко створювати або змінювати навчальний матеріал, а також оперативно здійснювати аналіз результатів навчальної діяльності. Це є початком створення «віртуального тьютора», тобто віртуального наставника.

Одним із кардинальних завдань інформатизації освіти України є подальший розвиток єдиної системи баз даних та інформаційних ресурсів, забезпечення масового доступу до неї всіх категорій освітян. Ідеться про створення у навчальних закладах і країні загалом комп'ютерно орієнтованого навчального середовища шляхом формування інтегрованих загальнонаціональних електронних ресурсів, упровадження новітніх відкритих навчальних систем і відповідних педагогічних технологій. Для успішної інформатизації освітньої діяльності ВНЗ ППО важливим є формування ІКТ-компетентності та готовності викладачів до роботи в інформаційному навчальному середовищі, оволодіння відповідними методиками. При цьому йдеться не про «вмонтовування» комп'ютера в традиційні педагогічні системи, а про створення принципово нових навчальних технологій на основі інформатизації дидактичного процесу. Наприклад, інформатизація освітньої діяльності дасть змогу розв'язувати проблему формування ключової компетентності «навченості навчатися» («learningtolearn»), докорінно підвищити самостійність у навчальній діяльності слухачів курсів підвищення кваліфікації.

Все більше освітян починають усвідомлювати, що без сучасних засобів інформаційних технологій та Інтернету вони не зможуть бути хоча б на крок попереду своїх учнів, не говорячи вже про впевненість в завтрашньому дні та вдалу професійну кар'єру. Безпосередньо перед

ВНЗ ППО ставить завдання – підготувати керівників освіти та педагогів до умов життя і професійної діяльності в інформаційному суспільстві, навчити їх діяти в цьому середовищі, використовуючи його можливості.

Для його вирішення потрібна інформаційна орієнтація системи ППО, адже інформатизація освіти надає багато можливостей, а саме:

- впровадження ІКТ в освітній процес істотно прискорює передавання знань і накопиченого досвіду;
- сучасні ІКТ дають змогу людині краще і швидше адаптуватися до навколишнього середовища і тих соціальних змін, що відбуваються, надаючи кожній людині можливість отримувати необхідні знання без прив'язування до часу, місця і засобу подання;
- доцільне застосування ІКТ в освіті є важливим чинником створення системи освіти відповідно до вимог інформаційного суспільства;
- відкриваючи нові методи і форми навчання ІКТ сприяють розвитку безперервного, інклюзивного навчання та навчання дорослих.

Відзначимо використання ІКТ у навчальному процесі [8, 12]. Отже, ВНЗ ППО дає змогу:

- урізноманітнювати методи унаочнення завдяки представленню навчальних матеріалів не тільки в друкованому вигляді, а й у графічному, звуковому, анімованому та відео-форматі, що дає слухачам реальну можливість засвоїти навчальний матеріал на більш високому рівні;
- автоматизувати процес засвоєння, закріплення і застосування навчального матеріалу з урахуванням інтерактивності багатьох електронних засобів, а також систему контролю, оцінювання і корекції знань слухачів;
- здійснювати диференціацію та індивідуалізацію навчання, забезпечити вибір індивідуальної траєкторії навчання;
- підвищувати інтерес, мотивацію до навчання, активізацію пізнавальної діяльності, що також визначає якість навчання;

- надавати доступ до великих обсягів додаткових матеріалів та нетрадиційних джерел інформації для організації самостійної роботи та саморозвитку слухачів;
- здійснювати інтерактивний навчальний діалог між викладачем і слухачем та неформальне спілкування викладачів і слухачів;
- розвивати інформаційну культуру, зокрема, навчати слухачів оперувати різними видами інформації, брати участь і створювати співтовариства знань;
- урізноманітнювати форми навчання, використовуючи, зокрема, дистанційну форму навчання;
- організовувати позанавчальну роботу і розвиток особистості;
- сприяти розвитку інформаційного простору ВНЗ ППО, таким чином популяризуючи його.

Сьогодні, говорячи про дистанційне навчання (ДН) та його місце в процесі інформатизації освітньої діяльності ВНЗ ППО, варто звернути увагу на основні напрями оптимізації цього процесу, якими є:

- створення оптимальних умов для забезпечення інформаційних потреб слухачів вишів ППО;
- розвиток інформаційних мереж, що використовуються в ППО;
- забезпечення належної матеріально-технічної бази;
- підготовка управлінських і педагогічних кадрів до користування засобами отримання інформації [4].

Ці вимоги мають базуватися на необхідності надання в процесі підвищення фахового рівня спеціалістів оптимальних можливостей для отримання якісної неперервної освіти, диференціації та індивідуалізації підготовки.

Відзначимо, що запровадження технологій ДН у підвищення кваліфікації стало каталізатором процесів інформатизації освітньої діяльності вишів ППО, оскільки потребувало на всьому післядипломному педагогічному просторі України підвищення ІКТ-компетентності персоналу; підключення інститутів до Інтернету, вибору платформи ДН, розроблення веб-сайтів, науково-методичного забезпечення дистанційного етапу навчання та

багато іншого. Найбільш масштабна інновація сучасного періоду розвитку системи післядипломної педагогічної освіти – це перехід до очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації слухачів, яку започаткував вперше Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України у 2001 р.

Саме із запровадженням ДН розпочався процес інформатизації освітньої діяльності в УМО НАПН України. Зазначимо, впровадження очно-дистанційного підвищення кваліфікації слухачів в Університеті обумовило необхідність розробки відповідної моделі цього процесу, в основі якої три складові: технологічна, змістова та організаційна.

Технологічна складова включає відповідну матеріальну базу і програмне забезпечення, що потребує як одноразових капіталовкладень (комп'ютери, мережа, програмне забезпечення), так і постійних (технічна підтримка, супровід програмного забезпечення, апгрейд та ін.)

Змістова частина включає створення інформаційних ресурсів у вигляді курсів ДН, спеціалізованих сайтів і порталів, методичної підтримки.

Організаційна частина передбачає навчання та підготовку викладачів ДН, педагогічний супровід слухачів у процесі навчання, тобто організацію та проведення навчального процесу.

На сьогодні оновлена та затверджена вченою радою УМО НАПН України програма інформатизації Університету до 2015 р. [протокол № 4 від 19.06.2013 р.].

Головним підрозділом в Університеті щодо питань дистанційного навчання є кафедра систем відкритої освіти та ІКТ, створена на основі кафедри дистанційної освіти (ДО). Це провідний науковий, науково-методичний центр із проблем дистанційного навчання в ППО. На її базі функціонує з 2011 р. лабораторія методики та технологій дистанційного навчання. Лабораторію створено, як навчальний та науково-методичний підрозділ

при кафедрі з метою подальшої інтенсифікації застосування комп'ютерних та Інтернет-технологій в навчальному процесі УМО НАПН України.

Досвід досліджень співробітниками кафедри і лабораторії свідчить про те, що запровадження ДН у підвищенні кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти здатне забезпечити високий рівень як післядипломної педагогічної освіти взагалі, так і професійної компетентності слухачів, зокрема.

Для слухачів та викладачів УМО НАПН України професорсько-викладацьким складом кафедри розроблено робочу програму та методику проведення занять навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання» [5]. Звернімо увагу на те, що до навчальних планів підвищення кваліфікації усіх категорій керівних і педагогічних кадрів освіти з 2009 р. включено вищезгаданий навчальний модуль, до якого належать три змістові модулі: 1. Відкрита освіта. 2. Дистанційне навчання. 3. Модернізація освітньої діяльності навчального закладу.

Із метою постійної консультаційної допомоги для кураторів-тьюторів навчальних груп Університету створено віртуальне навчальне середовище «Навчально-методичне забезпечення організації підвищення кваліфікації в УМО» (dn.umoapn.net.ua/umo/p10), стартову сторінку якого наведено на рис. 1.

Рис. 1. Стартова сторінка віртуального навчального середовища «Навчально-методичне забезпечення організації підвищення кваліфікації в УМО» для викладачів та кураторів-тьюторів УМО НАПН України (dn.utoarpn.net.ua/uto/p10)

Станом на 2013 р. в Університеті діють 70 віртуальних навчальних середовищ (ВНС), з них – у 57 ВНС на дистанційному етапі навчаються 85 груп слухачів курсів підвищення кваліфікації. На сьогодні в УМО НАПН України впроваджуються в навчальний дистанційний процес підвищення кваліфікації такі системи управління навчальними ресурсами: веб-клас «ХПІ», Moodle, E-front, хмарні обчислювальні технології Google APPS.

Нижче подано фрагменти віртуальних навчальних середовищ для груп слухачів курсів підвищення кваліфікації на прикладі різних систем управління навчальними ресурсами.

Рис. 2. Віртуальні навчальні середовища різних груп слухачів (веб-клас «ХІІІ»)

Проект ХМАРА. Група ВВНЗУІТН1 Поиск по сайту

Головна сторінка

- Опис проекту
- Навчальний клас
- Модульний контроль
- Презентації занять
- Завдання для самостійної роботи
- Список рекомендованої літератури
- Корисні посилання
- Документи і форум
- Індивідуальна траєкторія ПК
- Вибір теми впускової роботи
- Блог-форум "Ініціатива в ДН"
- Питання до викладачів

21
дн до
закінчення дистанційного етапу
ПК

Головна сторінка

Ви знаходитесь в експериментальному хмаринному віртуальному навчальному середовищі проекту "Хмара" кафедри ДО УМО НАПН України.

Навчальний сайт дистанційного етапу підвищення кваліфікації за напрямом "Педагогічні, науково-педагогічні працівники та керівники закладів освіти 0101 «Педагогічна освіта» категорії "Викладачі ВНЗ III-IV рівнів акредитації з питань впровадження інноваційних технологій навчання".

Останні оголошення

Тематика впускних робіт і наукові керівники
Тематика впускних робіт слухачів категорії «Викладачі-тьютори (організатори) дистанційного навчання ВНЗ III-IV рівнів акредитації» зайд. 14.01.2013
N ПК Тема Науковий керівник: Т. Алексеев
Павел Слав Михайлович Web
Отправлено 18 янв 2013 г., 1:06 пользователем Андрей Lapašin

Вітаємо! Шановні слухачі! Вітаємо в експериментальному хмаринному віртуальному навчальному середовищі проекту "ХМАРА"! Цей авторський дослідницький навчальний проект впроваджує кафедра дистанційної освіти ДВНЗ "Університет менеджменту освіти" НАПН України (зав. каф. к.п. ...
Отправлено 12 янв 2013 г., 1:49 пользователем Владимир Бессарабов

Показать сообщения: 1 - 2 из 2 [Дискуссионный](#)

Завдання для самостійної роботи.

Вибір індивідуальної траєкторії ПК. Шановні колеги! Перш ніж кроками вашого навчання на дистанційному етапі ПК повинні бути такі: 1. Заповнити реєстраційну анкету слухача. Реєстраційна анкета2. Ретельно ознайомитися з навчально-тематичним планом ПК. Документи:
Отправлено 17 янв 2013 г., 3:16 пользователем Владимир Бессарабов

Показать сообщения: 1 - 1 из 1 [Дискуссионный](#)

Подстраницы (1): [Навчальний клас](#)

© Бессарабов В.І. кафедра менеджменту освіти ІЛДО УМО НАПНУ 2013 р.

Рис. 3. Стартова сторінка віртуального навчального середовища (хмарні обчислювальні технології Google APPS) групи «Викладачі ВНЗ III-IV рівнів акредитації з питань впровадження інноваційних технологій навчання»

Рис. 4. Стартова сторінка електронного навчального курсу <http://avzn.distance.in.ua> / «Підготовка викладачів навчальних закладів до використання аудіовізуальних засобів навчання» (сервіс Moodle)

Аналіз діяльності кафедри ДО та лабораторії УМО НАПН України у використанні сайтів науково-практичних конференцій, блогів, методологічних семінарів, соціальних мереж для інформаційно-цифрового науково-педагогічного забезпечення в професійній підготовці слухачів, а також практики проведення різноманітних консультацій в режимі он-лайн, офф-лайн, чату, форуму, вебінару та інших дає можливість стверджувати про інноваційний підхід в інформатизації освітньої діяльності Університету. Так, створення таких блогів навчально-методичного призначення для слухачів курсів підвищення кваліфікації, як «Інноватика в дистанційному навчанні»

(<http://innovatikadn.blogspot.com/>) та «На допомогу слухачам ВНЗ III–IV р. а.» (distance-education-umo.blogspot.com.) сприяє більш творчому підходу слухачів до виконання завдань під час самостійної роботи (рис. 5).

У слухачів таким чином з'являється можливість задовольняти свої науково-практичні інтереси і запити в змістовній інформації (блоки, модулі на сайтах), нових розробках і передовому професійному досвіді і оперативно інформувати один одного. За рахунок більшої індивідуалізації навчання на основі широкого застосування індивідуальних планів і графіків навчання, які враховують теоретичний, науковий, професійний і технічний рівні їх підготовки, посилюється особиста орієнтація слухачів. Триває активний процес обміну інформацією з актуальних освітніх проблем між науковими керівниками, викладачами-тьюторами і слухачами, заснований на партнерських стосунках.

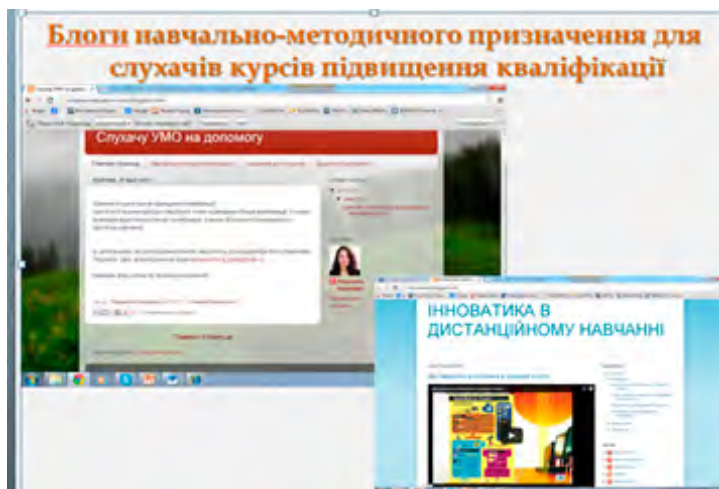

Рис. 5. Блог навчально-методичного призначення для слухачів курсів підвищення кваліфікації

Однією зі складових інформатизації освітнього простору ВНЗ ППО є електронна бібліотека. Кожне віртуальне навчальне середовище має електронну бібліотеку,

яку формують викладачі-тьютори відповідно до тематики дистанційних занять.

Для слухачів курсів підвищення кваліфікації викладачами кафедри ДО підготовлено віртуальну медіатеку «Відкритий методичний простір віртуальної педагогічної взаємодії» (рис. 6, рис. 7), яка містить 20 відеозаписів вебінарів із виступами вчених не тільки України та країн близького зарубіжжя, а й США (Валден Університет, штат Міннесота).

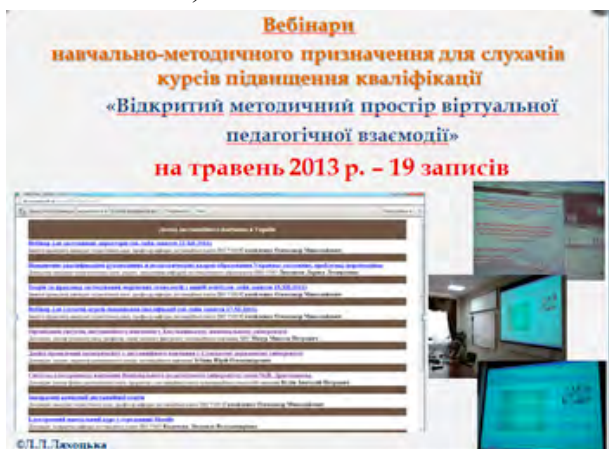

Рис. 6. Інфографіка «Вебінари навчально-методичного призначення для слухачів курсів підвищення кваліфікації “Відкритий методичний простір віртуальної педагогічної взаємодії”»

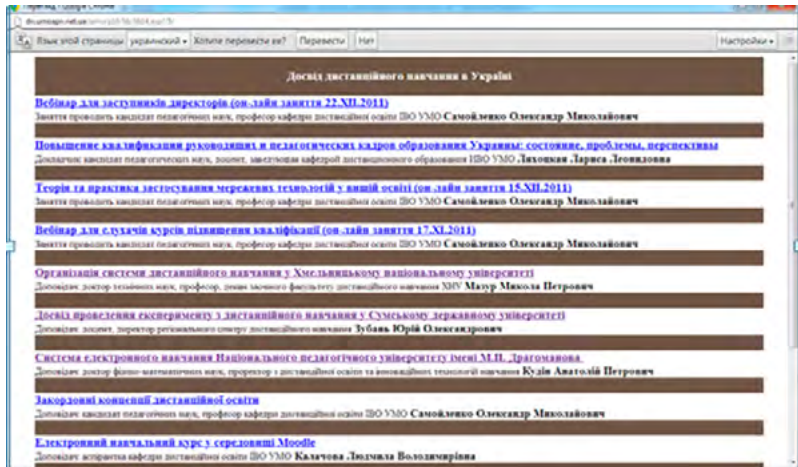

Рис. 7. Фрагмент змісту запису он-лайн виступів учених України у вебінарах міжнародних конференцій, методологічних семінарів, он-лайн лекцій, розміщених у віртуальному навчальному середовищі

Швидкі темпи інформатизації освіти визначають нові завдання щодо подальшого розвитку дистанційного навчання в УМО НАПН України:

- створення порталу Університету;
- постійне підвищення кваліфікації викладачів закладу з упровадження у навчальний процес новітніх педагогічних технологій дистанційного навчання;
- підготовку слухачів до використання новітніх інформаційних технологій;
- модернізацію єдиного освітнього інформаційного простору Університету;
- розробку та експериментальну апробацію на базі УМО НАПН України електронних навчальних курсів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти;
- упровадження новітніх технологій дистанційного навчання у підвищення кваліфікації слухачів;
- створення на базі УМО НАПН України Єдиного центру е-навчання ППО;

- оновлення технопарку та розширення приміщення лабораторії методики і технологій дистанційного навчання.

Саме технологічна, змістова та організаційна складові, які покладено в основу ДН, сприяли переходу всієї системи ППО на підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання. На сьогодні переважна більшість ВНЗ ППО мають ресурси для організації та здійснення дистанційного навчання.

Спираючись на дослідження, проведені В. Олійником та В. Гравітом [6, 16], інформатизація освітньої діяльності у ВНЗ ППО – багатоаспектний процес, основними складовими якого є:

технічна, технологічна складова:

- комп'ютеризація;
- інтернетизація;
- програмне забезпечення;

педагогічна складова:

- застосування ІКТ за різними формами організації навчального процесу та видами навчальних занять;
- прямий та зворотний зв'язок;
- педагогічний контроль та оцінювання результатів;
- педагогічна діагностика та моніторинг;

формування інформаційного освітнього простору ВНЗ ППО:

- сайти: зовнішні та внутрішні;
- інформаційні пакети університету, інститутів (факультетів), кафедр тощо;
- інформаційно-освітні ресурси: зовнішні та внутрішні;

- мережева взаємодія: зовнішня та внутрішня;

керована складова:

- керівник;
- відповідальні виконавці: структурні підрозділи, персонал;
- підтримка та супровід;
- документація;
- контроль.

Структурно-функціональну схему інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО, за В. Олійником та В. Гравітом, подано на рис. 8.

Як видно зі схеми, процес інформатизації складний, багаторівневий та багатоплановий. Кожна його складова потребує наукового обґрунтування, відповідних розрахунків, документування тощо. Але, якщо розробити відповідну програму, визначити пріоритети, джерела та обсяги фінансування тощо, то інформатизувати освітню діяльність у конкретному ВНЗ ППО можна протягом двох – трьох років.

Отже, освітня діяльність у ВНЗ ППО – первинна, а її інформатизація – вторинна. Тому, на думку В. Олійника та В. Гравіта, у процесі реформування структури ВНЗ ППО під час модернізації їх освітньої діяльності доцільно перетворювати самостійні структурні підрозділи ІКТ на комплексні, приміром, Центр (відділ) дистанційного навчання та ІКТ, кафедра педагогічного менеджменту та ІКТ, кафедра дистанційної освіти та ІКТ тощо. Самостійні структурні підрозділи ІКТ доцільні лише у ВНЗ відповідного профілю.

Таким чином, одним із кардинальних завдань інформатизації освіти України є подальший розвиток єдиної системи баз даних та інформаційних ресурсів, забезпечення масового доступу до неї всіх категорій освітян. Ідеться про створення у навчальних закладах і країні загалом комп'ютерно орієнтованого навчального середовища шляхом формування інтегрованих загальнонаціональних електронних ресурсів, упровадження новітніх відкритих навчальних систем і відповідних педагогічних технологій.

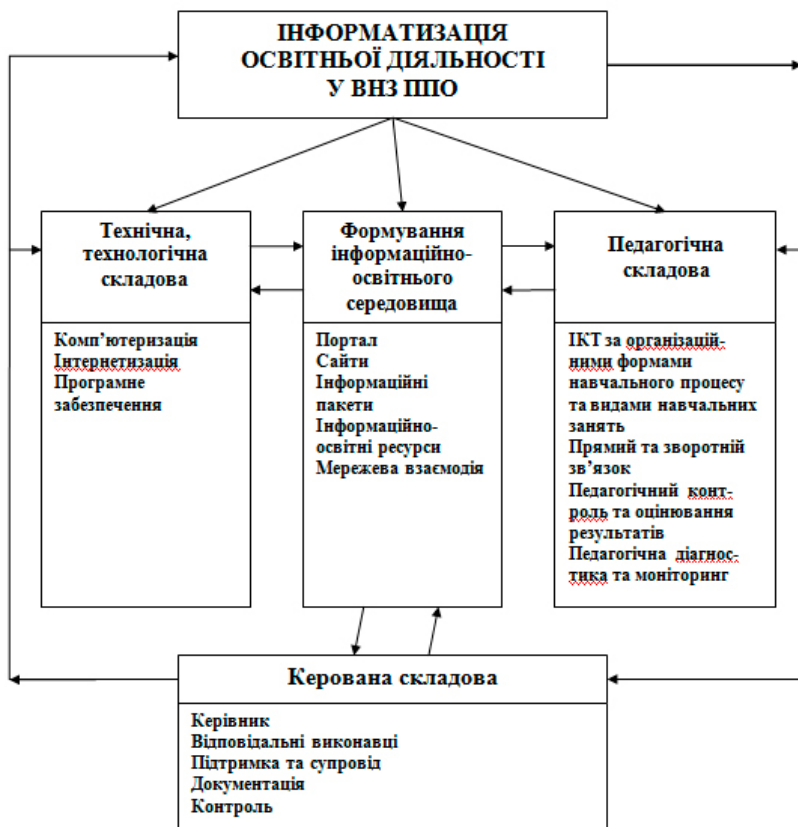

Рис. 8. Структурно-функціональна схема інформатизації освітньої діяльності у ВНЗ ППО (за В. Олійником та В. Гравітом)

Уся освітня діяльність ВНЗ ППО в цьому напрямі має спрямовуватися, передусім, на створення високоякісних програмних засобів навчального призначення, електронних посібників, освітніх інтернет-порталів, електронних бібліотечних систем, технологій дистанційного навчання.

Сподіваємося, що саме вирішення проблеми інформатизації освітньої діяльності ВНЗ ППО створить сприятливі та комфортні умови для різних аспектів модер-

нізації системи ППО, а стратегію подальшого розвитку дистанційного навчання у ВНЗ ППО буде спрямовано на закріплення досягнутих позицій, а також продовження логічного руху всієї системи ППО в загальноєвропейський, світовий науковий і освітній простір.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» [електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/part_07.html
2. Концепція Національної програми інформатизації [електронний ресурс] — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/75/98-%D0%B2%D1%80>
3. Кремень В. Г. Інформатизація освіти – провідний напрям підвищення результативності навчального процесу / В. Г. Кремень // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2011. — № 1 (89). — С. 3–7.
4. Науково-методичне забезпечення діяльності освітніх округів в умовах реформування освітньої галузі : тематич. зб. пр. / за заг.ред. В. В. Олійника. — Рівне: ПП Лапсюк, 2012. — 268 с.
5. Олійник В. В. Методика підготовки і проведення занять з навчального модуля «Відкрита освіта та дистанційне навчання» : метод. посіб. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.] ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2010. — 280 с.
6. Олійник В. Проблеми модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти / В. Олійник, В. Гравіт // Післядипломна освіта в Україні. — 2012. — № 1(20). — С. 15–17.
7. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий / Г. К. Селевко. — Т. 2. — М. : НИИ школ. технологий, 2006. — 816 с.
8. Сисоева С. О. Професійна підготовка викладача-тьютора: теорія і методика: навч.-метод. посіб. / С. О. Сисоева, В. В. Осадчий, К. П. Осадча. — К.; Мелітополь: Видав. будинок ММД, 2011. — 280 с.
9. Юзвишин И. И. Основы информациологии / И. И. Юзвишин. — М. : Высш. шк., 2000. — 529 с.

Гравіт Володимир Олександрович,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри відкритих освітніх
систем та ІКТ УМО НАПН України

Ляхоцька Лариса Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри відкритих освітніх систем та ІКТ
УМО НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВНЗ ППО НА ОСНОВІ ОЧНО-ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА КРЕДИТНО-МОДУЛЬ- НОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Формування загальноєвропейської системи вищої освіти в межах Болонського процесу – одна з тенденцій сучасного етапу євроінтеграції. Головна мета процесу – консолідація зусиль наукової і освітянської громадськості та урядових країн Європи для підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки та вищої освіти у світовому вимірі, підвищення її ролі в суспільних демократичних перетвореннях.

Основною позицією Болонського процесу є запровадження Європейської кредитно-трансферної і акумулюючої системи (European Community Course Credit, Transfer System – ECTS) в національні системи освіти як обов'язкові передумови для входження до європейського освітнього простору. Основою реструктуризації навчального процесу на основі кредитно-модульної системи є впровадження активних інформаційних, телекомунікаційних технологій. Саме кредитно-модульна технологія навчання є незамінною й для дистанційної освіти.

Цілеспрямованість переходу вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти від тради-

ційної курсової організації навчального процесу до кредитно-модульної системи за дистанційною формою навчання науково обґрунтована у працях учених Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України: 2000–2002 рр.: «Зміст і організація дистанційної післядипломної педагогічної освіти»; 2003–2005 рр.: «Теорія і методика підготовки управлінського та викладацького персоналу в системі дистанційної післядипломної освіти»; 2006–2008 рр.: «Науково-методичні засади підвищення кваліфікації керівних кадрів ПТНЗ в системі дистанційного навчання»; 2009–2011 рр.: «Організація кредитно-модульного навчання за дистанційною формою підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти»). Внаслідок реалізації цієї стратегії науково обґрунтовано доцільність і можливість переходу підвищення кваліфікації на дистанційне навчання; безпосередньо розроблено, апробовано та рекомендовано до запровадження кредитно-модульної організації навчального процесу за очно-дистанційною формою навчання, яка органічно поєднує переваги очного й дистанційного навчання та забезпечує мінімальний відрив слухачів від професійної діяльності. Результатом проведених досліджень стала низка розроблених нормативних документів: Положення про організацію очно-дистанційного підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти (2005 р.), Положення про куратора-тьютора навчальної групи слухачів курсів підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання (2009 р.), інструктивно-методичний лист «Інструкція щодо навчальної роботи куратора-тьютора на дистанційному етапі підвищення кваліфікації з використанням технологій веб-клас «ХПІ» (2009 р.). У 2011 р. вченою радою УМО НАПН України (протокол № 10) затверджено Положення про запровадження Європейської Кредитно-Трансферної Системи у вищій навчальній закладі післядипломної педагогічної освіти.

Дослідження показали, що в епоху інформаційно-цифрового суспільства оптимальною формою навчання за ЄКТС у ВНЗ ППО є очно-дистанційна, яка поєднує переваги очного та дистанційного навчання і забезпечує малу тривалість відриву слухача від професійної діяльності.

Очно-дистанційна модель підвищення кваліфікації, яку розроблено і експериментально перевірено у реальному навчальному процесі ще у 2000 р. вченими УМО НАПН України, активно впроваджено в практичну діяльність у ВНЗ ППО.

Розглянемо специфіку організації підвищення кваліфікації у ВНЗ ППО. Отже, тривалість підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання залежить від категорії слухачів, програми та навчального плану і не може перевищувати півроку; тривалість навчального року – 10 місяців (два півріччя), із яких виключено два місяці відпусток освітян. Тому типовий варіант за термінами навчання такий: початок – 3 січня, закінчення – 30 грудня; перше півріччя: січень – червень, друге – вересень – грудень; відпустка – липень – серпень. Оптимальна структура очно-дистанційної моделі підвищення кваліфікації за ЄКТС містить три етапи:

I етап – організаційно-настановна сесія (очно) тривалістю – 3–12 днів;

II етап – керована самостійна робота слухачів (дистанційно) – 5 місяців (визначається з розрахунку 6–8 годин самостійної роботи на тиждень);

III етап – залікова сесія (очно) – 3–4 дні.

Навчальний процес за ЄКТС у ВНЗ ППО здійснюється в таких організаційних формах:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- практична підготовка;
- контрольні заходи.

Основними видами навчальних занять у ВНЗ ППО за ЄКТС є: лекція, лабораторне, практичне, семінарське

заняття, а також інструктивно-методичні заняття, тренінги, тематичні дискусії, «круглі столи», консультації тощо. Вид навчальних занять визначається кафедрами. Перевага надається інтерактивним формам навчання. Навчальні заняття можуть проводитись як у ВНЗ ППО, так і за його межами (виїзні заняття) [6].

Зауважимо, форма організації навчального процесу – це спосіб організації, побудови й проведення навчальних занять, у яких реалізуються зміст навчальної роботи, дидактичні завдання і методи навчання [5; 9]. Форми організації навчання позначають певний вид заняття – лекцію, семінар, тренінг, практикум тощо. Інтенсифікація навчального процесу, яка передбачена ЄКТС, передусім, пов'язана з проведенням аудиторних занять [2]. Розглянемо види аудиторних навчальних занять, які є усталеними й активно впроваджуються у навчальний процес ВНЗ ППО.

Лекція – вид навчального заняття, призначеного для ознайомлення слухачів з основним змістом відповідних модулів. Вона може бути настановною, тематичною, оглядовою тощо. Сучасний стан інформаційного забезпечення звів суть лекції до консультативно-оглядового означення проблеми й аналізу напрямів її вирішення. Кандидатури лекторів, які запрошуються для проведення занять, затверджуються наказом ректора (директора) за поданням завідувачів кафедр, погодженим з директорами інститутів та проректором із навчальної роботи.

Лабораторні заняття – вид навчального заняття, під час якого слухачі під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою фактичного підтвердження окремих теоретичних положень певної навчальної дисципліни, набувають практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням (обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою) та методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі. Лабораторні заняття проводяться в спеціально обладнаних навчальних лабораторіях із використанням устаткування, пристосо-

ваного до умов навчального процесу (лабораторні макети, установки тощо). Іноді лабораторні заняття можуть проводитися в умовах реального професійного середовища (у школі, на виробництві, у наукових лабораторіях тощо). Лабораторне заняття проводиться зі слухачами, кількість яких не перевищує половини академічної групи. Перелік тем лабораторних занять визначається робочою навчальною програмою модуля. Заміна лабораторних занять іншими видами навчальних занять не дозволяється. Поділ академічних груп на підгрупи для проведення лабораторних занять визначається навчальними планами.

Лабораторне заняття включає:

- проведення поточного контролю підготовленості слухачів до виконання конкретної лабораторної роботи;
- інструктаж про правила безпеки;
- використання завдань за темою заняття;
- оформлення індивідуального звіту з виконаної роботи;
- захист індивідуального звіту перед викладачем.

Виконання лабораторної роботи оцінюється викладачем. Оцінки, одержані слухачем за виконання лабораторних робіт, враховуються під час виставляння підсумкової оцінки.

Практичне заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує обговорення базових теоретичних положень навчальних модулів та формує вміння і навички їх практичного застосування слухачами. Практичне заняття проводиться з однією навчальною групою чи з половиною групи у звичайних або спеціалізованих аудиторіях, обладнаних відповідними технічними засобами. Поділ навчальних груп на підгрупи відображається у навчальних та навчально-тематичних планах. Навчальна група слухачів зазвичай формується в складі 20–25 осіб. У окремих випадках (для проведення тренінгів, занять із набуття навичок використання комп’ютерної техніки, для читання спецкурсів за вибором слухачів тощо) навчальні групи можуть формувати

тися в меншій кількості. Мінімальний склад навчальної групи – 7 осіб.

Семинарське заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організує активне обговорення проблеми заздалегідь визначеними питаннями. Перелік тем семінарських занять визначається навчально-тематичним планом підвищення кваліфікації. План семінарських занять розробляє відповідна кафедра, вона ж забезпечує підготовку слухачів щодо його проведення. Зауважимо, семінарське заняття проводиться з однією навчальною групою.

Інструктивно-методичне заняття – вид практичного заняття, що проводиться для ознайомлення слухачів з організацією та порядком проведення підвищення кваліфікації, змістом навчання, порядком проведення поточного контролю та підсумкової атестації, вимогами до змісту, якості й оформлення випускних робіт. Під час цього заняття слухачі обирають теми випускних робіт і за допомогою куратора-тьютора складають індивідуальні плани підвищення кваліфікації. Структура та зміст заняття визначаються кафедрою. План проведення заняття розробляється куратором-тьютором групи і затверджується завідувачем кафедри.

Тренінг – групове інтерактивне навчальне заняття, яке ґрунтується на принципах зворотного зв'язку й активної взаємодії всіх учасників і спрямоване на закріплення знань, напрацювання вмій і навичок відповідно до мети навчання.

Тематична дискусія – інтерактивний вид практичного заняття, який має дискусійний характер навколо конкретної проблемної теми та передбачає формування і вдосконалення умій у процесі використання заздалегідь сформованих знань.

«Круглий стіл» – інтерактивний вид навчального заняття, основним змістом якого є обговорення актуальних і важливих інноваційних аспектів професійної діяльності слухачів. Тема «круглого столу» визначається робочою програмою та навчально-тематичним планом.

План його проведення і методичне забезпечення розробляє кафедра. У проведенні «круглих столів» беруть участь професори, доценти кафедр, а також запрошені провідні вчені та спеціалісти в галузі проблем, які обговорюються.

Конференція з обміну досвідом – інтерактивний вид заняття, основним змістом якого є обговорення попередньо підготовлених доповідей слухачів з актуальних проблем їхньої професійної діяльності, власного передового досвіду. Тема конференції визначається робочою програмою та навчально-тематичним планом. План підготовки і проведення конференції розробляється провідною кафедрою, керує проведенням заходу завідувач кафедри. У конференції беруть участь провідні викладачі кафедри, а також куратор-тьютор навчальної групи. Конференція слухачів проводиться на заключному етапі навчання.

Консультація – вид навчального заняття, під час якого слухач отримує від викладача відповіді на конкретні запитання або пояснення теоретичних положень чи аспектів практичного їх застосування.

Консультації проводяться за графіком, встановленим кафедрою. Проведення консультацій фіксується в спеціальному журналі, який зберігається на кафедрі.

Виїзне заняття – вид навчального заняття, основним змістом якого є ознайомлення слухачів із передовим досвідом різних аспектів їхньої професійної діяльності; проводиться відповідно до навчального і навчально-тематичного планів та розкладу занять. План проведення виїзного заняття розробляється кафедрою й затверджується деканом (директором). Об'єкт виїзного заняття визначає деканат з урахуванням пропозицій кафедри, він же погоджує з керівництвом відповідного закладу (організації, установи) порядок проведення заняття. Керує виїзним заняттям куратор-тьютор навчальної групи. До його проведення можуть залучатися на умовах погодинної оплати працівники відповідного закладу (організації, установи). Для окремих категорій слухачів виїзні

заняття можуть проводитись у вигляді тривалого виробничого стажування на підприємствах, в установах або в спеціально визначених навчально-виробничих центрах. Організація такого стажування регламентується окремим положенням, яке затверджується ректором (директором) ВНЗ ППО.

Наші дослідження показали, що усталені в ВНЗ ППО види аудиторних навчальних занять мають місце і в дистанційній формі.

Такий загальнонавчаний вид навчального заняття, як *лекція* має місце у дистанційному навчанні, як-от: електронне видання, відеолекція, аудіолекція. Лекції можуть проводитися у реальному і нереальному часі, фронтально (за допомогою телебачення) та індивідуально (за допомогою сервісів он-лайн-відео).

Електронна лекція може містити, крім тексту лекції, наочний матеріал, презентації, додаткові матеріали, цитати тощо. Вона є мережевим гіпертекстовим матеріалом, що містить систематичний виклад навчального модуля або змістового, теми і відповідає навчальній програмі.

Мережеві лекції мають свої особливості: розвинена гіпертекстова структура в понятійній частині курсу, чітко структурований зміст, сувору послідовність викладу і взаємозалежність розділів [7, 295–296]. До того ж можна виокремити такий вид заняття, як *інтерактивна лекція*, яка передбачає двосторонню комунікацію, включення елементів тренінгової гри, високий рівень контролю куратора-тьютора за тим, що відбувається в аудиторії.

Специфіка дистанційного навчання (стислість знань, їх інтенсивний характер, робота з дорослими) висуває до куратора-тьютора, викладача-тьютора такі вимоги, які суттєво відрізняються від традиційних як за особистими якостями, так і за видами навчальних занять.

Семінари з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) викладач-тьютор може проводити за допомогою відео- та телеконференцій (веб-конференцій). У педагогічному аспекті *відеосемінари* мало

відрізняються від традиційних, адже учасники процесу бачать один одного на екранах моніторів комп'ютерів. Відеоконференції – це сучасна технологія спілкування, яка дає змогу в режимі реального часу передавати всім її учасникам звук і зображення, а також різноманітні електронні документи, що включають текст, таблиці, графіки, комп'ютерні анімацію, відеоматеріали. Звісно, відеоконференції не можуть цілком замінити особистісне спілкування, проте вони дають змогу домогтися принципово нового рівня спілкування людей, між якими тисячі кілометрів. Можливість слідкування за жестами і мімікою співбесідника підвищує коефіцієнт корисної дії сприйняття інформації до 60% [7, 109–110].

Одним із специфічних видів семінарів дистанційної форми навчання є *електронні* (віддалені, віртуальні, мережеві) семінари, що відрізняються віддаленістю його учасників у просторі і часі. Останнім часом стали дуже поширені *он-лайн-семінари, або вебінари*, тобто віртуальні семінари, що організовані за допомогою інтернет-технологій з використанням спеціального програмного забезпечення. Вебінару властива ключова ознака семінару – інтерактивність, яка полягає у тому, що викладач-тьютор робить доповідь, а слухачі можуть письмово (в чаті) або усно ставити запитання, на які викладач-тьютор має дати відповідь.

Практичне заняття – це навчальне заняття, під час якого дистанційно відбувається детальний розгляд слухачами окремих теоретичних положень навчальних модулів та формуються вміння і навички їхнього практичного застосування шляхом індивідуального виконання ними завдань, результати надсилаються викладачеві електронною поштою. Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних робіт, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. Окремі практичні заняття можуть виконуватись у синхронному режимі.

Лабораторне заняття проводиться очно у спеціально обладнаних навчальних лабораторіях або дистанційно з використанням відповідних віртуальних тренажерів і лабораторій.

До інших видів навчальних занять можуть належати ділові ігри, виконання проектів у групах тощо. Ці види навчальних занять можуть відбуватися очно або дистанційно у синхронному чи асинхронному режимі, що визначається робочою програмою підвищення кваліфікації.

Дискусія – це навчальне заняття для обговорення актуальних проблем між слухачами і викладачем та слухачами між собою. Проблеми для обговорення визначають викладач і слухачі до кожної теми, проведення дискусій – викладач. Проводиться дистанційно у синхронному режимі (в реальному часі) через Інтернет. Це заняття має бути попередньо змодельованим, тобто викладач-тьютор має продумати хід заняття й уявити можливі реакції слухачів.

Дистанційні заняття, які проводяться в межах дистанційного навчального курсу, досить різноманітні [1; 9]. На підставі запропонованої А. Хуторським [9] методики розробки та проведення дистанційних занять та практичного досвіду науковців УМО НАПН України наведемо приклади видів дистанційних занять для використання в системі ППО:

1. Демонстраційна версія заняття за курсом.
2. Вступне заняття за курсом.
3. Індивідуальне заняття-консультація.
4. Чат-заняття.
5. Веб-заняття.
6. Дистанційна конференція.
7. Дистанційний тренінг.

Модернізація навчального процесу у сучасному ВНЗ ППО базується на принципах достатності наукового, пізнавального, інформаційного та методичного забезпечення, здатного закласти основу для самостійного творчого опанування й осмислення знань і прояву творчої та дослідницької ініціативи.

Усі світові національні стандарти за основу навчання беруть самостійну, творчу роботу того, хто навчається. На цьому принципі базуються і новітні, зокрема інфор-

маційні, технології навчання. Інтеграція національної системи освіти до єдиного європейського простору потребує впровадження новітніх інтерактивних технологій навчання, розвитку науково-методичного та матеріального забезпечення навчального процесу. Серед них важливе місце посідають технології, які підсилюють мотивації слухачів до самостійної роботи з метою поглиблення знань, набуття вмінь і навичок; а також спрямовуються на інтенсифікацію навчального процесу з метою скорочення аудиторних занять за участю викладача з надання повного обсягу знань і підвищення якості навчального процесу.

Самостійна робота (СРС) – основна й обов’язкова форма організації навчальної роботи слухача. Її зміст і обсяг визначаються програмами, навчальними та навчально-тематичними планами. Зауважимо, навчальний час, відведений для самостійної роботи слухача, за європейськими стандартами становить не менше половини загального обсягу часу підвищення кваліфікації.

Із організаційної точки зору СРС – це одна з форм організації навчання [3], коли основний спосіб оволодіння навчальним матеріалом здійснюється в позанавчальний час [4].

Навчальний час, відведений для самостійної роботи слухачів, рекомендується робочим навчальним планом. Як правило, це не менше 50% навчального часу, встановленого для підвищення кваліфікації зазначеної категорії слухачів.

Орієнтовний розподіл загального бюджету годин та СРС за етапами в різних організаційних варіантах підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання та ЄКТС наведено в таблиці 1 [6].

Таблиця 1

***Розподіл загального бюджету годин та СРС
за етапами підвищення кваліфікації при ЄКТС***

Організаційний варіант	Загальна тривалість навчання та бюджет часу	Етапи навчання		
		I етап (очний) – організаційно-настановна сесія	II етап (дистанційний) – керована СРС	III етап (очний) – залікова
перший	5,5 місяців (7 кр./ 210 год) <i>СРС – 170 год</i>	6 днів (1,5 кр./ 45 год) <i>СРС – 15 год</i>	116 днів (5,0 кр. / 150 год) <i>СРС – 150 год</i>	3 дні (0,5 кр. / 15 год) <i>СРС – 5 год</i>
другий	5,5 місяців (7 кр./ 210 год) <i>СРС – 156 год</i>	6 днів (1,5 кр./ 45 год) <i>СРС – 15 год</i>	114 днів (4,0 кр. / 120 год) <i>СРС – 120 год</i>	5 днів (1,5 кр. / 45 год) <i>СРС – 21 год</i>
третій	5,5 місяців (7 кр./ 210 год) <i>СРС – 146 год</i>	11 днів (3,0 кр./ 90 год) <i>СРС – 36 год</i>	111 днів (3,5 кр. / 105 год) <i>СРС – 105 год</i>	3 дні (0,5 кр. / 15 год) <i>СРС – 5 год</i>

*Кр. – кредити (тут і далі).

Зазначимо, СРС над конкретним модулем, змістовим модулем, темою визначається не тільки навчальною програмою підвищення кваліфікації, а й методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача.

Отже, під час розроблювання робочого навчального плану за кожним змістовим модулем визначається кількість годин, які відводяться на СРС.

Орієнтовні норми часу за видами самостійної роботи слухачів наведено в табл. 2 [6].

Таблиця 2

Орієнтовний розподіл годин за видами самостійної роботи слухачів

Види навчальних робіт	Підготовка до одного аудиторного академічного часу					Підготовка до				Виконання			
	лекції	практ. заняття	семінар, тем./диск.	лабораторна робота	конференція про обмін досвіду	модульного контролю	диференц. заліку	захистувип. роботи	екзамену	реферату	розрах. роботи	випуск. роботи	індив. навч. практики
Норма часу (год)	0,3 – 0,5	0,5 – 0,75	1,5 – 2	1 – 1,5	2	2	6	6	30	8	6	30	15

Як видно з табл. 2, основними видами самостійної роботи слухача під час підвищення кваліфікації є: підготовка до аудиторних занять (лекції, практичні, семінарські заняття, конференція про обмін досвіду тощо), контрольних заходів та виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

На рис. наведено види СРС під час підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання [6].

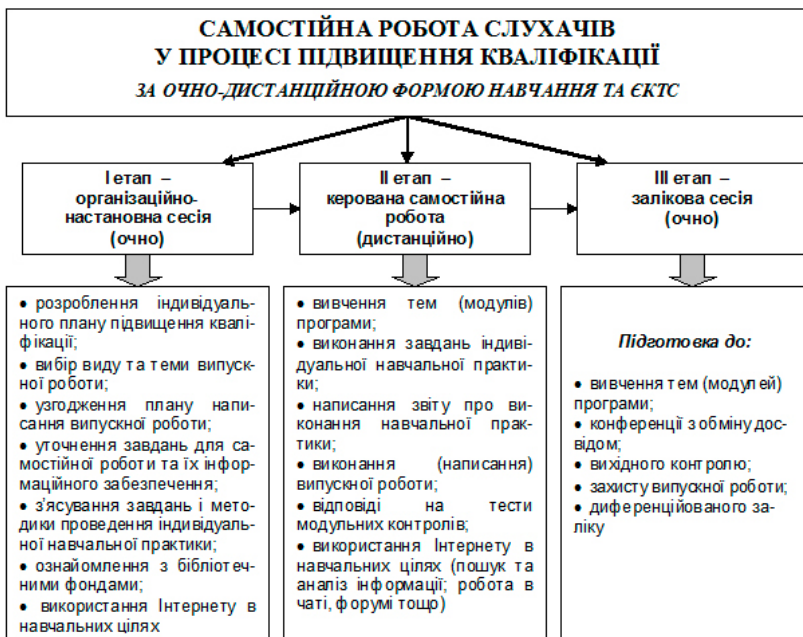

Рис. Види самостійної роботи слухача під час підвищення кваліфікації за очно-дистанційною формою навчання та ЄКТС

Чітка структуризація видів СРС підвищує якість планування та методичного, дидактичного, матеріально-технічного забезпечення тощо.

Вказана структура видів СРС використовується в реальному навчальному процесі УМО НАПН України упродовж 2006–2012 рр., що позитивно позначається на якості підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти.

Універсальною та найпоширенішою формою СРС є робота з першоджерелами, підручниками, методичними розробками, посібниками, монографіями, періодичними виданнями, нормативною літературою та ін. зведенням записів чи конспектуванням необхідного матеріалу. До сучасних засобів самопідготовки належать опорні конспекти лекцій, електронні підручники, комп'ютерні каталоги, комп'ютерні навчальні програми, Інтернет тощо [2].

Традиційно вважається, що слухач поза аудиторією повинен самостійно опрацьовувати конспекти лекцій, літературу до тем, запланованих на практичні та семінарські заняття, самостійно складати конспекти з тем, запропонованих для самостійного навчання, готувати реферати тощо. Останнім часом форми такої роботи урізноманітнилися пошуком інформації в системі Інтернету, виконанням найпростіших завдань за допомогою комп'ютера. Такі завдання не потребують навіть глибокої систематизації, не те що творчого осмислення, конструювання, моделювання. Тому для оптимізації СРС потрібні нові її форми. Творча (евристична), наближена до наукового осмислення та узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота має бути індивідуалізованою з урахуванням рівня творчих можливостей слухача, його здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Тому методологією процесу навчання за ЄКТС та відповідно оцінювання знань слухача визначено його переорієнтацію із суто лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно орієнтовану форму. Пошук практичної реалізації такого принципу навчання привів до ідеї використання в навчальному процесі індивідуальних науково-дослідних завдань [2, 263].

Індивідуальні науково-дослідні завдання – особливий вид завдань у самостійній роботі слухачів; реалізуються у формах рефератів, розрахунково-графічних, випускних роботах тощо.

Випускна робота – основний вид індивідуального науково-дослідного завдання слухача під час самостійної роботи у підвищенні кваліфікації за будь-якою формою навчання. Рівень і якість випускної роботи є одним з основних показників успішності. Вид випускної роботи для кожної категорії слухачів (проект, дослідження, творча робота тощо) визначає провідна кафедра. Теми

випускних робіт мають відповідати цілям, завданням підвищення кваліфікації і максимально відповідати практичним потребам слухача.

Практична підготовка – обов’язкова форма організації навчання у підвищенні кваліфікації керівних та педагогічних кадрів освіти; здійснюється в усіх формах навчання. За очно-дистанційною формою навчання практична підготовка організовується: на очних етапах – під час практичних, семінарських та ін. занять, на дистанційному – через проходження індивідуальної навчальної практики.

Індивідуальна навчальна практика слухача – основний вид його практичної підготовки у підвищенні кваліфікації за дистанційною, очно-дистанційною формами навчання. Залежно від категорії слухачів вона може бути: управлінською, методичною, науково-дослідною тощо. Тему, вид і об’єкт індивідуальної практики слухач обирає самостійно, узгоджує їх з куратором-тьютором та фіксує у своєму індивідуальному плані підвищення кваліфікації. За результатами проходження індивідуальної практики слухач складає звіт за встановленою формою [6].

Таким чином, ми можемо констатувати, що основними умовами ефективної організації СРС є:

- науково обґрунтований комплексний підхід до організації СРС у всіх формах навчальної роботи;
- поєднання всіх рівнів СРС;
- забезпечення контролю за якістю виконання (вимоги, консультації);
- варіативність форм контролю.

Отже, для підвищення якості й ефективності СРС у системі післядипломної педагогічної освіти, на нашу думку, доцільно:

- підвищити статус СРС. Визнати, що СРС — важлива форма організації навчального процесу, яка потребує відповідальності та компетентного ставлення до її проблем у ректорів, директорів, деканів і завідувачів кафедр;

- підвищити якість планування СРС, коректувати її зміст, організаційне та методичне забезпечення;
- повною мірою використовувати в СРС сучасні інформаційні, комп'ютерні, інтернет-технології та можливості дистанційного навчання при збереженні дидактичних підходів до всіх аспектів проблеми;
- регулярно стан і перспективи розвитку СРС обговорювати на засіданнях вчених рад, ректоратах, деканатах і кафедрах;
- посилити пропаганду кращих досягнень СРС через організацію конкурсів, виставок тощо.

Для створення умов успішного виконання слухачами завдань для самостійної роботи слід до її видів ставити такі вимоги:

- умотивованість навчального завдання (для чого, чому сприяє);
- чітка постановка цілей та пізнавальних завдань;
- знання слухачем алгоритмів і способів виконання навчальних завдань;
- чітке визначення обсягу роботи, термінів виконання, форм звітності;
- окреслення форм і видів допомоги слухачам (настановні, тематичні, проблемні консультації та ін.);
- визначення видів, форм і методів контролю;
- порядок оцінювання результатів СРС, звітність тощо.

Список використаних джерел

1. Андреев А. А. Дидактические основы дистанционного обучения в высших учебных заведениях : дис. на соиск. учен. степ. д-ра пед. наук [электронный ресурс] / А. А. Андреев. — М. : МЭСИ, 1999. — 289 с.
2. Дмитриченко М. Ф. Вища освіта і Болонський процес: навч. посіб. / М. Ф. Дмитриченко, Б. І. Хорошун, О. М. Язвінська, В. Д. Данчук. — К. : Знання України, 2007. — 440 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» [електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/part_07.html
4. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Наказ М-ва освіти України від 02.06.1993 р. № 161 [електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>
5. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії : навч. посіб. / Г. М. Мешко. — К. : Академвидав, 2010. — 200 с.
6. Науково-методичні засади кредитно-модульної організації навчального процесу при підвищенні кваліфікації керівних кадрів за очно-дистанційною формою навчання: навч. посіб. / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхощка [та ін.] ; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2011. — 323 с.
7. Преподавание в сети Интернет : учеб. пособие / отв. ред. В. И. Солдаткин. — М. : Высш. шк., 2003. — 792 с.
8. Самостійна робота слухачів у процесі підвищення кваліфікації : наук.-метод. матеріали / В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхощка; НАПН України, Ун-т менедж. освіти. — К., 2010. — 44 с.
9. Хуторской А. В. Современная дидактика : учеб. пособие / А. В. Хуторской. — 2-е изд., перераб. — М. : Высш. шк., 2007. — 639 с.

Антошук Світлана Володимирівна,
старший викладач
кафедри відкритих освітніх систем
та ІКТ УМО НАПН України

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Модернізація системи освіти є однією з важливих проблем не лише України, а й світової спільноти ХХІ ст. Це питання турбує науковців та управлінців практично кожної країни світу. Власною системою освіти незадоволені не лише в Україні.

Реформування освіти – таке завдання перед переобраним президентом США Бараком Обамою поставила впливова газета «Financial Times». Адже нинішнє навчання – дороге і не завжди відповідає потребам високо-технологічної економіки:

«Нинішня економічна політика не може врегулювати питання високої вартості навчання. Революція інформаційних технологій має сприяти створенню недорогих он-лайн університетів. Уряд повинен очолити цей процес, надаючи гранти вищій школі, щоб завдяки Інтернету знизити витрати на навчання», – пише видання [10].

ЮНЕСКО підготовлено доклад: «ЮНЕСКО: горизонти 2020 года» [7]. У документі значна увага приділяється обліку перспективної світової системи освіти.

Власну національну програму розвитку системи освіти на період до 2015 року формує та реалізує Японія [11]. На сучасному етапі розвитку економіки Японії головним структурним фактором є наука і освіта, тому їм приділяється особлива увага. Відповідно до державної програми розвитку національної системи науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) було здійснено перехід від імпортування технічних досягнень до

розробки власної системи НДДКР. Водночас вжито кардинальні заходи щодо вдосконалення підготовки кадрів та подальшого розвитку міжнародного наукового співробітництва [4].

Пропозиції щодо реформування системи освіти останніми роками активно розробляються та обговорюються і в Росії. Нині розроблена та запроваджується «Национальная доктрина образования в Российской Федерации», яка є концептуальною основою для реформування і подальшого розвитку системи освіти в цій країні на період до 2025 р. У документі стратегічні цілі освіти вперше розглядаються тісно пов'язаними з найважливішими проблемами розвитку російського суспільства та визначаються такими чинниками:

- подоланням соціально-економічної та духовної кризи, забезпечення високої якості життя народу та національної безпеки;
- відновленням статусу Росії у світовому співтоваристві як великої держави в сфері освіти, культури, науки, високих технологій та економіки;
- подоланням глобальної кризи цивілізації і перехід світової спільноти на шлях сталого розвитку.

Природно, що досягнення цих цілей потребує якісно нового рівня розвитку інтелектуального, духовного, технологічного та економічного потенціалу Росії, який має відповідати характеру, масштабам і значущості вирішуваних нею проблем. Забезпечення досягнення цього рівня – головна стратегічна мета розвитку російської системи освіти на період до 2025 р. [8].

Усвідомлення доленосної ролі освіти в розвитку сучасного суспільства стало основою ухвалення багатьма країнами світу стратегічних проєктів і програм: «Освіта двотисячного року» (ФРН), «Освіта Америки XXI століття» (США), «Освіта майбутнього» (Франція), «Модель освіти XXI століття» (Японія) тощо, в яких основні напрями розвитку національних систем освіти розглядаються як вирішальний фактор досягнення конкурентоспроможності країни в світовому просторі та забезпечення її сталого економічного і соціального розвитку.

Країни світу, як розвинені, так і ті, що розвиваються, перебувають у процесі постійного пошуку і трансформації національних систем освіти, які мають відповідати новим вимогам становлення інформаційного суспільства. Різні за глибиною і характером здійснюваних заходів процеси перебудови спрямовані на пошук таких систем організації, управління і фінансування освітньої діяльності, які будуть ефективніші, дієвіші, забезпечуватимуть високу якість освітніх послуг, а отже, і більш високий рівень загальної грамотності, громадської свідомості та професійної компетентності громадян [6].

Визначення основних напрямів модернізації системи післядипломної педагогічної освіти України є однією з найважливіших проблем сучасного етапу розвитку та становлення нашої держави. Насамперед, ці напрями визначаються загальними тенденціями *глобалізацією* та *інформатизацією* всього суспільства. Вони також визначають принципово новий напрям в педагогіці – *електронну педагогіку* [1].

Як зазначає Андрій Вітченко, сьогодні існує тенденція до ототожнення процесів реформування та модернізації освіти, що, справді, є недоприпустимим. Як зазначено автором статті, «реформувати» означає «змінювати що-небудь шляхом реформи (реформ); перетворювати, перебудовувати» [2, с. 1028], а «модернізувати» означає «змінювати, вдосконалювати відповідно до сучасних вимог і смаків» [2, с. 535]. Отже, модернізація освіти має бути спрямована не на докорінні зміни, як того потребує реформування, а на оновлення принципів, змісту, підходів до навчання і виховання.

«Модернізація», як відомо, – це вдосконалення, поліпшення, оновлення об'єкта, приведення його у відповідність із новими вимогами і нормами, технічними умовами, показниками якості [9].

Модернізація освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти (ВНЗ ППО) передбачає запровадження принципів відкритої освіти, дистанційного навчання та кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП).

Одним із завдань науково-дослідної роботи «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.) є розроблення та апробація в навчальному процесі пакета документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Розробляючи модель модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО за темою НДР, науковці УМО одним із великих блоків моделі виокремили «модернізацію структури та організації підвищення кваліфікації». Цей блок стосується модернізації підходів до планування підвищення кваліфікації за етапами, формами навчання (очно-дистанційної), тривалості підвищення кваліфікації, бюджету часу та інших показників.

Розглядаючи питання інноваційних підходів до планування навчального процесу, ми спирались на Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти, яке розроблено в рамках зазначеної НДР та затверджене вченою радою УМО. Відповідно, основними документами для планування навчального процесу з підвищення кваліфікації є:

- 1) план-графік підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти;
- 2) професійні програми підвищення кваліфікації різних категорій слухачів;
- 3) робочі програми підвищення кваліфікації;
- 4) навчальні, робочі навчальні та навчально-тематичні плани підвищення кваліфікації;
- 5) індивідуальні плани підвищення кваліфікації слухачів;
- 6) розклад занять навчальних груп.

Професійна програма підвищення кваліфікації (нормативна складова) визначає значення підвищення кваліфікації цієї категорії слухачів, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь слухачів. Професійна програма є складовою стандарту підвищення кваліфікації.

Вибіркова складова професійної програми розробляється вищим навчальним закладом додатково і містить модулі, змістові модулі за вибором навчального закладу та слухачів.

Робоча програма підвищення кваліфікації категорії слухачів є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту курсу підвищення кваліфікації, послідовність, організаційні форми його вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

Розробляється провідною кафедрою щорічно. Розглядається на засіданні кафедри і науково-методичної ради, підписується проректором (заступником директора) вищого навчального закладу з навчальної роботи.

Навчальні плани є нормативними документами Університету, які складаються щороку для кожної категорії слухачів на основі робочих програм підвищення кваліфікації.

Навчальний план містить графік підвищення кваліфікації цієї категорії слухачів; перелік навчальних модулів, послідовність їх вивчення, розподіл навчальних годин за видами занять; форми проведення контролю знань та підсумкової атестації слухачів. Розробляється відповідними кафедрами за встановленою формою і затверджується проректором з навчальної роботи.

Робочий навчальний план складається на кожний навчальний рік та для кожної категорії слухачів. У ньому конкретизується планування навчальної роботи, яку передбачено в навчальному плані.

Навчально-тематичні плани складаються на кожний етап очно-дистанційної форми підвищення кваліфікації на основі робочих навчальних програм та робочих навчальних планів за встановленою формою.

Водночас модернізація навчального процесу у ВНЗ ППО за очно-дистанційною формою навчання потребує інноваційного підходу до структури, змісту та забезпечення самостійної роботи для слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації. Такий підхід вирішить

проблему вибору слухачем змісту самостійної роботи і буде відповідати його запитам та інтересам.

За загальним бюджетом часу 6 кредитів/216 год на вибірку складову (дистанційний етап) припадає близько 3 кредитів 108 год, зокрема: 1,0 кредит/36 год – виконання випускної роботи та 0,5 кредиту/18 год – проходження індивідуальної навчальної практики, 0,5 кредиту/18 год – модуль за вибором ВНЗ та 1,0 кредит /36 год – модулі (змістові модулі) за вибором слухача (див. рис.).

Для реалізації такого підходу кожна провідна кафедра має розробити, окрім навчальних модулів нормативної складової, певну кількість (не менше п'яти) додаткових навчальних модулів вибіркової складової. До їх складу ввійдуть не менше 20 змістових модулів, зміст яких має розкривати найактуальніші проблеми та питання професійної діяльності слухача певного напрямку або категорії підвищення кваліфікації. Кожен модуль має забезпечуватися навчальними та методичними матеріалами, а також відповідним числом запитань або завдань для самоперевірки та тестових запитань для проведення модульного контролю. Кількість модулів, що пропонуються слухачу, має значно перевищувати запланований бюджет часу на дистанційному етапі підвищення кваліфікації у 2–3 рази, щоб реально забезпечити вільний вибір змісту навчання.

Слухач самостійно планує зміст самостійної роботи на дистанційному етапі підвищення кваліфікації, але в межах бюджету часу, який встановлено навчальним планом.

Кожен навчальний модуль вибіркової складової супроводжує викладач-консультант, який закріплюється кафедрою. Такий викладач-консультант спільно із куратором-тьютором навчальної групи (до складу якої входить слухач) консультує слухачів та керує самостійною роботою слухача за цим модулем, як правило, в асинхронному режимі.

Вільний вибір слухачем змісту навчання під час дистанційного етапу підвищення кваліфікації відповідає європейському підходу до проблеми, реалізація якого

значною мірою підвищить мотивацію та якість навчання.

Реалізація нового підходу до планування, організації та забезпечення підвищення кваліфікації як на очних, так і на дистанційному етапах потребує копіткої праці педагогів кожного ВНЗ, їхньої відповідної кваліфікації та застосування інноваційних технологій навчання.

Рис. Варіант розподілу бюджету часу за етапами підвищення кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання

Це важка робота, але запропонований інноваційний підхід створює умови для забезпечення реальних можливостей вільного вибору змісту підвищення кваліфікації для кожного слухача. До того ж дасть змогу втілити в навчальний процес на практиці ключову ідею Болонського процесу про вільний вибір слухачами форм, методів і змісту навчання. Вирішення цього завдання (проблеми),

безумовно, посилить зацікавленість (мотивацію) слухачів у підвищенні кваліфікації, підвищить імідж, якість та ефективність післядипломної педагогічної освіти.

Вже перші спроби реалізувати такий підхід на кафедрі дистанційної освіти у 2013 р. дали позитивний результат. Так, викладачами кафедри було розроблено п'ять навчальних модулів для вільного вибору слухачем: «Засоби спілкування в ДН», «Дистанційні технології у випереджувачому навчанні», «Теорія і практика електронного навчання», «Аудіовізуальні засоби в дистанційному навчанні», «Віртуальний навчальний процес». Слухачі вивчали ці навчальні модулі під час дистанційного етапу. Також кафедрою психології управління було розроблено модуль «Психологія освітньої діяльності», який визначено вибіркоким за вибором ВНЗ.

Після вивчення відповідних (обраних слухачем) навчальних модулів кожен слухач проходить модульне тестування. Результати опрацьовуються та фіксуються куратором-тьютором навчальної групи у відповідних документах, вони враховуватимуться під час залікової сесії. Ці результати обов'язково будуть зафіксовані у відомості обліку успішності та зведеної відомості обліку успішності.

Результатом цього річного експериментального використання вибіркоких модулів стало підвищення успішності слухачів як за окремими вибіркокими модулями, так і за курсом підвищення кваліфікації, взагалі.

Список використаних джерел

1. Андреев А. А. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект / А. А. Андреев, В. И. Солдаткин.— М. : МГОПУ, 2002. — 168 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.; Ірпінь : Перун 2003. — 1440 с.
3. Вітченко А. Модернізація освіти в Україні: стратегія прориву чи його імітація? / А. Вітченко // Університет. — 2010. — № 1. — С. 5–13.

4. Загальна характеристика держави Японії [електронний ресурс]. — Режим доступу :<http://www.geograf.com.ua/japan/646-japan-economy-general>
5. Колин К. Вариативное будущее начинается сегодня... (Новые приоритеты философии образования на пороге XXI века)[електронний ресурс] / К. Колин. — Режим доступу :<http://ilin.sakhaopenworld.org/2000-2/06.htm>
6. Лук'яненко Д. Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації [електронний ресурс] / Д. Г. Лук'яненко. — Режим доступу :<http://ecolib.com.ua/article.php?book=20&article=2317>
7. Моисеев В. Б. Технология подготовки учебных материалов для распределенного сетевого обучения. Распределенное сетевое обучение на основе гибридных телекоммуникационных технологий [електронний ресурс] / В. Б. Моисеев // Образование и наука в третьем тысячелетии : сб. трудов IV Междунар. науч.-теоретич. конф. — Режим доступу : <http://aeli.altai.ru/nauka/sbornik/2002/moiseev.html>
8. Национальная доктрина образования в Российской Федерации // Поиск. — М. — 1999. — № 44(546).
9. Педагогика: Большая современная энциклопедия / сост. Е. С. Рапацевич. — Мн. : Современ. слово, 2005. — С. 323.
10. Реформа освіти по-американськи: замість вчителя – Інтернет, замість підручника – YouTube [електронний ресурс] / А. Гетьман. — Режим доступу: http://fakty.ictv.ua/ua/index/read-news/id/1463026?fb_action_ids=445455938835892&fb_action_types=og.likes&fb_source=other_multiline&action_object_map=%7B%2245455938835892%22%3A365555420200657%7D&action_type_map=%7B%22445455938835892%22%3A%22og.likes%22%7D&action_ref_map=%5B%5D
11. Солдаткин В. И. Проблемы модернизации российского образования [електронний ресурс] / В. И. Солдаткин — Режим доступу : <http://www.ict.edu.ru/ft/003844/intro.pdf>

Кліменко Андрій Лукич,
старший викладач кафедри дис-
танційної освіти ДВНЗ
«Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЛУХАЧІВ

Педагогічна діагностика є невід’ємним компонентом усього освітнього процесу, що значно впливає не тільки на результат, а й на хід навчання і виховання, оскільки забезпечує розпізнавання індивідуальних і групових особливостей освіченості, навченості, вихованості, розвитку тих, хто навчається, на основі аналізу яких виробляються шляхи вдосконалення освітнього процесу. Через це питання контролю, оцінювання, діагностики знань слухачів і в цілому їхньої навченості, освіченості були і залишаються значимими проблемами для педагогічної науки і практики.

Проблема діагностики та забезпечення успішності навчання в сучасній освіті стає все актуальнішою у зв’язку з реалізацією компетентнісного підходу та особистісно-орієнтованої парадигми освіти. При цьому діагностика значуща не лише як оцінювання досягнень слухачів, а, передусім, як діяльність із виявлення і розвитку індивідуальних особливостей тих, хто навчається, що сприяє успішному їхньому навчанню, професійному та особистісному розвитку.

У педагогічній літературі можна виокремити такі основні підходи до розуміння сутності проблем педагогічної діагностики та контролю:

- інформаційно-констатуючий – передбачає розуміння діагностики та контролю як отримання інформації про результати навчання, перевірку знань тих, хто навчається;

- діагностико-навчальний – діагностика та контроль трактуються не тільки як отримання інформації, але і як аналіз навчального процесу та надання допомоги тим, хто навчається;

- рефлексивний;

- пізнавально-перетворюючий – основою педагогічної діагностики розглядаються виявлення, усвідомлення індивідуальності того, хто навчається, та врахування його особливостей (педагогічних, психологічних, соціальних) в інтересах підвищення навченості, вихованості, освіченості.

В умовах сучасної модернізації освіти величезне значення приділяється підвищенню якості кваліфікації керівних, педагогічних та науково-педагогічних кадрів освіти. Через це одним із актуальних завдань є вдосконалення системи оцінювання результатів підвищення кваліфікації, форм і методів педагогічного контролю. Передусім, потрібна зміна традиційних способів педагогічної діагностики в закладах післядипломної педагогічної освіти.

Для системи ППО актуальним залишається питання оцінювання успішності навчання слухачів із погляду їхньої адаптації до європейського освітнього простору, оскільки сьогодні відсутність єдиної системи оцінювання викликає постійну плутанину серед викладачів, слухачів та керівників навчальних закладів.

Про контроль і оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів можна говорити лише в контексті визначення мети підвищення кваліфікації. В чому ж полягає мета підвищення кваліфікації? На наш погляд, мета полягає у розвитку професійних (посадово-функціональних) компетентностей, набутих під час здобуття вищої освіти та впродовж професійної діяльності. Саме тому навчальні плани підвищення кваліфікації будуються на компетентнісній основі та мають модульну структуру.

До 2008 р. в Університеті менеджменту освіти застосовувалися такі види контролю: вхідний, вихідний, за-

ключний.

Вхідний та вихідний контроль проводилися методом комп'ютерного тестування, за результатом яких здійснювався висновок про приріст знань як результат підвищення кваліфікації слухачів (як різниця показників вихідного та вхідного тестування).

На заключному етапі підвищення кваліфікації слухачів проводився залік та захист випускних робіт, оцінювання яких відбувалося за двома показниками: «зараховано», «не зараховано». Такий підхід є типовим не тільки для УМО, а й для низки інших ВНЗ ППО.

В окремих інститутах ППО педагогічний контроль зводиться, здебільшого, до вхідного та вихідного комп'ютерного тестування слухачів, за результатами якого робляться висновки про якість підвищення кваліфікації. Випускні роботи слухачів оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

У цілому, така система педагогічного контролю абсолютно не задовольняє сучасні вимоги та не забезпечує можливість якісної діагностики процесу підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Виникає необхідність в інноваційних підходах до проектування структури та змісту системи педагогічного контролю.

Розглянемо модернізовану систему педагогічного контролю, яка запроваджена в Університеті менеджменту освіти.

Отже, *компонентами системи педагогічного контролю* є: вхідний, проміжний та підсумковий контроль.

Першим важливим компонентом системи педагогічного контролю є *вхідний контроль*, мета якого – виявлення стартового рівня сформованості професійних (посадово-функціональних) компетентностей слухачів. Після аналізу результатів вхідного контролю за потреби коригуються навчально-тематичні плани підвищення кваліфікації певної категорії слухачів.

Вхідний контроль проводиться методом комп'ютерного тестування за тестами, які охоплюють весь зміст

навчання. Зрозуміло, що тести мають пройти експертне оцінювання та бути стандартизовані (визначена процедура вимірювання, процедура шкалювання, регламентована процедура тестування).

Саме коригування навчально-тематичних планів постає складною процедурою, бо потребує чітких та оперативних дій від усіх структурних підрозділів – кафедр, навчальних відділів тощо.

Другий компонент системи педагогічного контролю – **проміжний контроль**, до нього належать **поточний** та **модульний контроль**. Поточний контроль відбувається безпосередньо наприкінці кожного заняття з метою визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу. Як правило, через усне опитування викладачем. Модульний контроль – обов'язковий вид контролю, який визначає рівень засвоєння слухачами навчального матеріалу конкретного модуля або блоку модулів. Модульний контроль проводиться зазвичай на дистанційному етапі навчання методом комп'ютерного тестування.

Третій – **підсумковий контроль**, до якого належать **вихідний контроль**, **диференційований залік** та **захист випускної роботи**.

Вихідний контроль проводиться методом комп'ютерного тестування за тестами, подібними до тестів вхідного контролю. Вимоги до тестів такі само, як і до тестів вхідного контролю.

Диференційований залік проводиться з метою визначення рівня засвоєння навчального матеріалу з певних навчальних модулів через усне опитування за білетами, які формує та затверджує кафедра.

Мета захисту випускної роботи – визначити рівень та якість виконання слухачами індивідуальних завдань на дистанційному етапі навчання.

Рис. Структура педагогічного контролю під час підвищення кваліфікації слухачів за очно-дистанційною формою навчання

Найоб'єктивнішим методом оцінювання є тестування, але відповідно до таксономії Блума тестуванням можна перевірити тільки перші три рівні когнітивного домену – знання, розуміння, застосування. Й саме письмова робота – випускна робота – дає змогу перевірити вищі рівні когнітивного домену – аналізування, синтезування, оцінювання.

Сучасну структуру системи педагогічного контролю в УМО щодо підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти за очно-дистанційною формою навчання наведено на рис.

Система педагогічного контролю включає дві дещо самостійні підсистеми: зовнішню та внутрішню.

Зовнішня підсистема – незалежна система комп'ютерного тестування, що проводиться співробітниками відділу змісту та якості підвищення кваліфікації Університету та містить такі види контролю: вхідний; модульний (професійний), модульний (фаховий); вихідний. Кафедри та викладачі не беруть участі у зовнішньому незалежному тестуванні. Певною мірою зовнішня під-

система є аналогом зовнішнього незалежного тестування абітурієнтів.

Внутрішня підсистема включає поточний контроль, диференційований залік і захист слухачами випускних робіт. Організовується кафедрами, здійснюється викладачами, кураторами-тьюторами.

Не менш важливим поняттям є «шкала оцінювання».

Кожен вид контролю має свою шкалу оцінювання – вхідний, модульний та вихідний контроль, який оцінюється в балах за 100-бальною шкалою; диференційований залік оцінюється за 5-бальною шкалою; захист випускної роботи – у балах за 100-бальною шкалою відповідно до критеріїв оцінювання, зазначених у положенні про випускну роботу (табл. 1).

Таблиця 1
Технологія оцінювання якості випускних робіт слухачів курсів підвищення кваліфікації

№ з/п	Критерії оцінювання	Максимальний бал	Рівень розкриття змісту	Оцінювальний бал
1	Актуальність теми	20	У повній мірі	20–16
			Не повною мірою	15–11
			Частково	10–3
2	Розкриття теми	20	У повній мірі	20–16
			Не повною мірою	15–11
			Частково	10–3
3	Професійна та практична спрямованість	20	У повній мірі	20–16
			Не повною мірою	15–11
			Частково	10–3
4	Впровадження результатів		У повній мірі	20–16
			Не повною мірою	15–11
			Частково	10–3
5	Оформлення роботи	20	У повній мірі	20–16
			Не повною мірою	15–11
			Частково	10–3

Для переходу від однієї шкали оцінювання до іншої застосовується таблиця переведення оцінок (табл. 2).

Таблиця 2

Таблиця переведення оцінок

Число балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно

Оцінювання – це процес визначення висновків про результати навчальної діяльності слухачів.

Основою оцінювання є результат педагогічного контролю, що відображається в оцінках.

Йдеться про результати підсумкового контролю. Варто зазначити, що результати всіх видів підсумкового контролю – вихідного контролю, диференційованого заліку, захисту випускної роботи – не є рівнозначними. Найвагомим результатом навчання є написання випускної роботи, яке потребує розкриття творчих здібностей слухачів, здібностей аналізувати та робити певні логічні висновки. Вихідний контроль охоплює весь навчальний матеріал, але перевіряє тільки знання, розуміння змісту навчального матеріалу та застосування нових знань у різних професійних ситуаціях. А диференційований залік визначає рівень засвоєння навчального матеріалу за окремими модулями та є самим суб'єктивним методом контролю.

Із огляду на викладене, ми визначили коефіцієнти вагомості кожного з видів підсумкового контролю: захист випускної роботи – 0,6; вихідний контроль – 0,3; диференційований залік – 0,1.

Отже, формула, за якою визначається успішність підвищення кваліфікації, матиме такий вигляд:

$$\text{УПК} = 0,6 \times \text{ВР} + 0,3 \times \text{ВК} + 0,1 \times \text{ДЗ},$$

де: УПК – успішність підвищення кваліфікації;

ВР – результати захисту випускної роботи;

ВК – результати вихідного контролю;

ДЗ – результати диференційованого заліку.

Успішність підвищення кваліфікації визначається за 100-бальною шкалою.

Окрім зазначених форм педагогічного контролю, в навчальних групах відбувається анкетування слухачів. Анкетування проводиться на першому етапі навчання з метою виявлення потреб слухачів та на третьому заключному етапі навчання з метою виявлення рівня задоволення потреб та визначення необхідності у коригуванні навчальних планів при подальшому плануванні.

Всю систему педагогічного контролю безпосередньо пов'язано зі змістом підвищення кваліфікації і тому, визначивши успішність підвищення кваліфікації, можна зробити висновок про рівень розвитку професійних (посадово-функціональних) компетентностей.

Отже, можемо стверджувати, що особливістю сучасного етапу розвитку освіти є активний інноваційний пошук на всіх рівнях управління навчальною діяльністю. Зміни в галузі засобів, методів, форм навчання, а також діагностиці процесу та результатів навчання зумовлені, передусім, вимогами розвитку суспільства в інформаційному просторі нового типу. Процес докорінних змін потребує від закладів освіти високої якості навчання та виховання тих, хто навчається. Діагностування всіх аспектів навчально-виховного процесу з метою його оптимізації має стати нормою педагогічної діяльності в закладах освіти.

Реформування системи підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти в контексті євроінтеграції та Болонського процесу обумовлює необхідність у розроблюванні нових підходів до проблем педагогічного контролю, оцінки результатів навчання, діагностики успішності підвищення кваліфікації слухачів.

Список використаних джерел

1. Изотова Н. В. Корректирующий контроль как фактор повышения качества обучения в вузе (на материале предметов гуманитарного цикла): дис. ... канд. пед. наук / Н. В. Изотова. — Брянск, 2005. — 217 с.
2. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп; пер. с нем. — М. : Педагогика, 1991. — 240 с.
3. Красильник Ю. С. Дидактичний контроль та оцінювання у ВВНЗ як системна технологія / Ю. С. Красильник // Вісник Національної академії оборони України. — 2009. — № 2(10). — С. 30–34.
4. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. — 2-ге вид., допов. і переробл. — К. : Ленвіт, 2007. — 194 с.
5. Педагогічне оцінювання і тестування: правила, стандарти, відповідальність : наук. вид. / Я. Я. Болюбаш, І. Є. Булах, М. Р. Мруга, І. В. Філончук. — К.: Майстер-клас, 2007. — 272 с.
6. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. — К. : Слово, 2005. — 280 с.
7. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. — К. : Либідь, 2002. — 560 с.

Бессарабов Володимир Іванович,
кандидат хімічних наук, доцент
кафедри відкритих освітніх систем
та ІКТ УМО НАПН України

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ САМО- СТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ НА ДИСТАНЦІЙ- НОМУ ЕТАПІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Післядипломна педагогічна освіта в умовах послідовної модернізації, що базується на принципах відкритої освіти, має відповідати рівню розвитку світової педагогічної та психологічної науки, принципам відкритої освіти, рівню інформаційно-комунікаційної підготовленості слухачів, завданням випереджаючої освіти в інтересах поступального розвитку суспільства і держави [1, с. 2]. Нині основою організації курсів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти в ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України є очно-дистанційна модель навчання. При цьому основним етапом є дистанційний, який займає в загальному обсязі навчального часу 120 навчальних годин.

Принциповою умовою успішного освоєння навчальної програми підвищення кваліфікації слухачем є ефективна організація самостійної керованої роботи на дистанційному етапі. Така організація ґрунтується на електронному навчально-методичному комплексі, який розробляється відповідно до навчально-тематичного плану і робочої навчальної програми. Водночас електронний навчально-методичний комплекс може реалізовуватися на основі різних систем управління навчальними ресурсами [3].

Сьогодні основною робочою системою управління навчальними ресурсами в Університеті є серверна система першого покоління «Веб-клас ХПІ». Використання цієї системи дало змогу розробити повноцінні електронні навчально-методичні комплекси підвищення кваліфіка-

ції на дистанційному етапі практично для всіх навчальних груп і напрямів підвищення кваліфікації. Однак нетривала експлуатація системи «Веб-клас ХПІ» природним чином виявила її недоліки, які істотно ускладнюють роботу викладачів і слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації, ведуть до невиправданих матеріальних, трудових, часових і фінансових витрат.

Метою дослідження став пошук оптимальної технологічної платформи розгортання системи управління навчальними ресурсами, яка б відповідала сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і була позбавлена недоліків серверної системи управління навчальними ресурсами «Веб-клас ХПІ».

Матеріал і методи дослідження: аналіз результатів власних досліджень і практичної реалізації навчальних сайтів дисциплін у технічному університеті, систем управління науково-практичними конференціями, а також аналіз результатів вітчизняних і зарубіжних експертних оцінювань розроблюваних технологічних рішень у галузі мережевих інформаційно-комунікаційних технологій.

Результати дослідження та їх обговорення

Електронний навчально-методичний комплекс може бути побудований на будь-якій системі управління навчальними ресурсами. Завдання полягає лише в реалізації його основних функцій: організаційної, інформаційної, навчальної дидактичної, контрольної і керуючої. Проте ефективність, економічність і зручність використання цього комплексу істотно залежать від принципів побудови системи управління навчальними ресурсами та її технологічних можливостей.

Сучасним трендом у розвитку мережевих інформаційно-комунікаційних технологій є модель хмарних розподілених обчислень. Ця модель забезпечує зручний повсюдний доступ на вимогу через глобальну мережу Інтернету до загального пулу обчислювальних ресурсів, що можуть бути настроєні (баз даних, серверів, сервісів,

файлових сховищ тощо). Розглянутий доступ може оперативно надаватися з мінімальними витратами і зверненнями до провайдера послуг [4].

Відповідно до оцінювань провідних західних експертів організація мережевого доступу на основі хмарної моделі забезпечує максимальну економічність у близькотерміновій і середньостроковій перспективі. Саме ця вимога, обумовлена оптимізацією витрат на підвищення кваліфікації одного слухача на дистанційному етапі, стала для нас однією з визначальних у виборі технологічного рішення.

Висока економічність і загальна ефективність організації мережевого бізнесу на основі хмарних технологій показана на прикладі багаторічного розвитку хмарного проекту інтернет-магазинів компанії Amazon. Сьогодні естафету активного переведення мережевого бізнесу, сервісів в «хмару» підхопили практично всі світові лідери у сфері інформаційно-комунікаційних технологій: Google, Yahoo, Microsoft, Yandex та ін.

Проаналізувавши експертні оцінки перспектив розвитку мережевих інформаційно-комунікаційних технологій, а також досвід власного використання хмарних технологій для створення електронних навчальних ресурсів у технічному університеті, систем управління науково-практичними конференціями, ми вирішили організувати на кафедрі дистанційної освіти Університету пілотний науково-дослідний проект відкритої освіти «Хмара».

За експериментальні в 2013 р. обрано 7 груп підвищення кваліфікації: 4 групи завідувачів кафедрами вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації та 3 групи викладачів вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації з питань упровадження інноваційних технологій навчання та дистанційних методів навчання.

За основу розроблювання системи управління навчальними ресурсами нами обрано хмарне середовище (служба) Google Apps для навчальних закладів – служба, що надається компанією Google для використання свого

доменного імені з деякими продуктами Google, реалізованими на базі хмарних технологій. Служба підтримує кілька веб-додатків з функціональністю, яка схожа на функціональність відповідних додатків у традиційних офісних і комунікаційних пакетах: Gmail, Google Calendar, Google Talk, Google Docs і Google Sites [5].

Систему управління навчальними ресурсами проекту «Хмара» створено з використанням всіх веб-додатків Google Apps для навчальних закладів. На основі цієї системи розроблено електронні навчально-методичні комплекси організації самостійної керованої роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації на дистанційному етапі. Причому для кожної групи розроблено і впроваджено індивідуальний комплекс.

Всякий електронний навчально-методичний комплекс проекту «Хмара» дає змогу реєструвати, навчати, інформувати, тестувати і контролювати слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації. Передбачено можливість організації чатів та проведення відеоконференцій. Навчально-методичні та довідкові матеріали розміщуються у вигляді файлів у форматі, аналогічному форматам docx, pdf. Значна частина матеріалів пропонується у вигляді відеолекцій та презентацій. Багато матеріалів мають інтерактивні посилання на додаткові матеріали та мережеві ресурси. Для спілкування слухачів між собою створено окремий блог-форум «Інноватика в дистанційному навчанні», який також розроблено на основі хмарної технології blogspot.

Структура, візуальне рішення і наповнення електронних навчально-методичних комплексів проекту «Хмара» розроблено з урахуванням навчання дорослих (принципів андрагогіки), психоемоційних особливостей сприйняття навчально-дидактичних матеріалів при керованій самостійній роботі слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації.

Електронні навчально-методичні комплекси проекту «Хмара» реалізовані з урахуванням суворої модульності і елективних дистанційного етапу підвищення кваліфі-

кації. Кожен комплекс містить 6 навчальних модулів, один з яких є обов'язковим для вивчення (вибір випусканої кафедри), а два модулі слухачі вибирають самотійно з п'яти, ґрунтуючись на особистих уподобаннях і перспективних завданнях випереджаючого навчання для свого вищого навчального закладу.

Вивчення кожного навчального модуля завершується модульним тестуванням, яке побудоване на основі хмарної технології Google Docs. Результати тестування подаються в інтегрованому вигляді електронних табличних документів куратору-тьютору групи.

Система управління навчальними ресурсами «Хмара», що розробляється на основі служби Google Apps для навчальних закладів, вже на першому етапі впровадження показала ряд істотних переваг, порівняно зі серверною системою управління «Веб-клас ХПІ», зокрема:

1. Відсутність необхідності в серверному апаратному забезпеченні в навчальній організації (Університеті).

Ця особливість дає змогу не тільки істотно економити на придбанні дорогого серверного обладнання, а й на його експлуатації (немає необхідності в придбанні деталей, відсутні витрати на електроенергію, підтримання широкого виділеного каналу доступу до Інтернету, кондиціонування і можливу оренду приміщення, заробітну плату висококваліфікованого персоналу з навичками системних адміністраторів).

2. Можливість роботи в електронному навчально-методичному комплексі з використанням практично будь-якого веб-браузера тоді, як «Веб-клас ХПІ» підтримує виключно Internet Explorer корпорації Microsoft. Останнє є істотним не тільки щодо зручності і вільного вибору (ми пам'ятаємо про орієнтацію на принципи відкритої освіти), але і знімає фінансові та правові проблеми, пов'язані з необхідністю придбання ліцензійного програмного забезпечення (приміром, Windows) як навчальною організацією, так і кожним слухачем курсів підвищення кваліфікації, що навчається на дистанційному етапі у віртуальному середовищі відповідного навчально-методичного комплексу.

3. Можливість використання кінцевим користувачем будь-якого пристрою у доступі до мережі Інтернету (смартфону, комп'ютера, планшета, SMART-телевізора тощо).

4. Можливість використання всіх поширених операційних систем і платформ, зокрема, безкоштовних і з відкритим кодом (Windows, Chrome, Mac OS (Apple), Android).

5. Доступ до віртуального середовища навчально-методичного комплексу обмежено тільки шириною каналу Інтернету, яким володіє кінцевий користувач, і ніяк не залежить від технічних і фінансових можливостей навчальної організації.

Результати перших опитувань і тестувань викладачів та слухачів курсів підвищення кваліфікації Університету, які працюють у віртуальних середовищах проекту «Хмара», показують в цілому позитивне і зацікавлене сприйняття, засноване на зручності користування і, що важливо, на попутному освоєнні однієї з найсучасніших мережових інформаційно-комунікаційних технологій.

Висновок. Хмарні технології розподілених обчислень можуть стати основою для розробки високоефективної системи управління навчальними ресурсами, яка дасть змогу створити сучасні електронні навчально-методичні комплекси для забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів системи освіти.

Список використаних джерел

1. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. — К. : Атіка, 2008. — 684 с.
2. Биков В. Ю. Електронна педагогіка та сучасні інструменти систем відкритої освіти / В. Ю. Биков, І. В. Мушка // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2009. — Т. 13. — № 5. — URL : <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/177#.Um1loxCKJYA> (дата звернення: 26.10.2013).

3. Ellis R. A. Minimum Indicators to Assure Quality of LMS supported Blended Learning / R. A. Ellis, R. A. Calvo // Educational Technology & Society. — 2007. — Vol. 10, no. 2. — P. 60–70.
4. Риз Дж. Облачные вычисления (Cloud Application Architectures) / Дж. Риз. — СПб. : БХВ-Петербург, 2011. — 288 с.
5. Службы Google для учебных заведений [электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.google.com/a/help/intl/ru/edu/index.html> (дата доступа : 26.10.2013).

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИХ СЕМІНАРІВ

2.1. Міжнародний методологічний семінар «Інформатизація освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти»

Міжнародний методологічний семінар «Інформатизація освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти» – це офіційний науково-комунікативний захід Університету менеджменту освіти у формі зібрання науковців, що покликаний сприяти формуванню активної дослідницької позиції вчених, розширенню їхнього наукового світогляду шляхом обговорення актуальних проблем теорії та практики інформатизації освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

Цілі заходу:

- наукова комунікація провідних науковців, молодих дослідників та практиків-освітян щодо визначення тенденцій розвитку інформатизації освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти;
- спрямування результатів наукових досліджень на модернізацію освітньої діяльності;
- актуалізація ролі та місця науковців Університету менеджменту освіти в експертно-аналітичному та консультативному супроводі процесу інформатизації освітньої діяльності навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти;
- сприяння систематизації та поширенню сучасних галузевих та міждисциплінарних знань, оволодінню новітніми досягненнями наукової методології, ознайомленню із зарубіжними теоретичними напрацюваннями та практичним досвідом.

Досягненню вказаної **мети** сприяє реалізація таких функцій:

- **методологічно-евристичної**, що постає як можливість сприяння науковому пошуку через розкриття принципово нових аспектів досліджуваного явища;

- **комунікативної**, яка базується на творчому партнерстві і полягає у сприянні вільному обміну думками між науковцями;

- **інформативної**, в межах якої методологічний семінар розглядається як спосіб доведення до наукової громадськості сучасних тенденцій розвитку науки;

- **дорадчої**, що полягає у виробленні рекомендацій для керівництва УМО та навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти та членів наукових колективів;

- **підвищення кваліфікації**, що полягає у набутті науковими працівниками та викладачами нових знань та удосконаленні підходів до проведення наукових досліджень.

Робота методологічного семінару відбулася за напрямками:

- наукові підходи до інформатизації освітньої діяльності навчального закладу післядипломної педагогічної освіти;

- методологічні засади вивчення сучасного інформаційного простору та організація освітньої діяльності навчального закладу;

- формування інформаційного освітнього простору навчального закладу післядипломної педагогічної освіти;

- педагогічний аспект інформатизації освітньої діяльності навчального закладу післядипломної педагогічної освіти.

Супровід семінару забезпечив вебінар.

ПОРЯДОК РОБОТИ СЕМІНАРУ

- 15.15 – 15.30 – реєстрація учасників семінару
- 15.30 – 17.00 – робоче засідання
- 17.00 – 17.30 – підведення підсумків семінару

РЕГЛАМЕНТ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ

- Основні доповіді семінару – до 15 хв.
- Виступ з доповіддю – до 10 хв.
- Виступ з повідомленням – до 5 хв.
- Виступ з повідомленням он-лайн (вебінар) – до 5 хв.

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ

Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти» НАПН України, корпус 3, 1-й поверх, ауд. 1.1. Адреса: 04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А.
тел.: (044) 481-38-42
e-mail: kafoedu@cippe.edu.ua
веб-сторінка семінару: <http://bit.ly/XBVC9L>

ПЛАН СЕМІНАРУ

Вступне слово Ляхощької Лариси Леонідівни – кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

ОСНОВНІ ДОПОВІДІ:

Інформатизація освітньої діяльності у вищому навчальному закладі післядипломної педагогічної освіти як один із напрямів модернізації

Доповідач **Гравіт Володимир Олександрович** – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Інформатизація науково-методичної діяльності навчальних закладів ППО

Доповідач **Ляхоцька Лариса Леонідівна** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

ДОПОВІДІ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ НАУКОВЦІВ:

Ветров Іван Васильович – перший проректор, проректор з науково-методичної роботи та ІОТ Рівненського ОППО (м. Рівне, Україна). On-line.

Формування інформаційно-комунікаційного простору для підвищення кваліфікації та організаторської діяльності педагогів навчальних закладів: регіональний аспект.

Басараба Наталія Анатоліївна – завідувач кабінету дистанційної освіти Рівненського ОППО (м. Рівне, Україна). On-line:

Мережеві педагогічні спільноти як форма професійного розвитку педагога.

Сиротенко Ніна Гаврилівна – інженер першої категорії (провідний методист) Проблемної лабораторії дистанційного навчання Національного технічного університету «ХПІ» (м. Харків, Україна). On-line:

Самостійна діяльність у дистанційному курсі.

Тындюк Любов Александровна – заступник директора лицея №7 (г. Красный Сулин, Ростовская обл., РФ). On-line:

Дистанционное обучение как эффективная образовательная технология.

Ильницький Андрей Николаевич – доктор медических наук, профессор, председатель Белорусского республиканского геронтологического общественного объединения (г. Новополоцк, Беларусь). On-line:

Дистанционное обучение средних медицинских работников основам гериатрии.

Бугайчук Костянтин Леонідович – кандидат юридичних наук, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем профілактики правопорушень та взаємодії із населенням навчально-наукового інституту підготовки фахівців кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Харків, Україна). On-line:

Напрями інформатизації освітньої діяльності підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів МВС України.

Рибалко Олена Володимирівна – психолог Проблемної лабораторії дистанційного навчання Національного технічного університету «ХПІ» (м.Харків, Україна). On-line:

Проблема сприйняття тексту у дистанційному навчанні.

Герасименко Інна Володимирівна – аспірантка Черкаського державного технологічного університету (м. Черкаси, Україна). On-line:

Теоретичні основи навчання з використанням ІКТ у вищому технічному навчальному закладі.

Кузнецов Алексей Юрьевич – заведуючий производственной практикой Горловского техникума Донецкого національного університету (г.Горловка, Донецкая обл., Україна). On-line:

Формирование информационного образовательного пространства ГТДонНУ последипломного педагогического образования.

Велікодна Ольга Володимирівна – голова циклової комісії інформаційних технологій та прикладної математики Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка, Україна). On-line:

Інформатизація освітнього простору закладів післядипломної педагогічної освіти – основа якісної підготовки сучасних фахівців.

Лотоцький Олександр Леонідович – викладач Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка, Україна). On-line:

Сучасні інформаційні освітні середовища.

Бессарабов Владимир Иванович – кандидат хімічних наук, доцент кафедри дистанційного освіти ГВУЗ «Університет менеджмента образования» НАПН України (г. Киев, Україна).

Дидактическое обеспечение последипломного педагогического образования на основе облачных технологий.

Калачова Людмила Володимирівна – старший викладач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна). On-line:

Підготовка викладацького складу до роботи в умовах інформатизації освіти.

Антошук Світлана Володимирівна – старший викладач кафедри дистанційної освіти УМО НАПН України (м. Київ, Україна).

Інформаційно-освітнє середовище підвищення кваліфікації (з досвіду УМО).

Пойда Сергій Андрійович – завідувач відділу дистанційного навчання Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників (м. Вінниця, Україна). On-line:

Інформатизація освітньої діяльності Вінницького обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників.

Рябов Вячеслав Альбертович – начальник Центра дистанційного освіти и инженерно-технического обеспечения ГУВЗ «Університет менеджмента образования» НАПН України (г. Киев, Україна).

Использование сетевых технологий в деятельности учебных заведений ППО: из опыта работы Университета менеджмента образования.

Самойленко Олексій Олександрович – аспірант кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Використання елементів дистанційного навчання у професійно-технічній освіті.

Лапшин Андрій Львович – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Інтерактивні системи в дистанційному навчанні.

Мостовий Григорій Іванович – кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Освітньо-комунікаційне середовище в системі корпоративного управління.

Драч Ірина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Формування ІТ-компетентності у процесі підготовки фахівців зі спеціальності «Педагогіка вищої школи».

Сіданіч Ірина Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Сучасні імперативи духовно-морального виховання підростаючого покоління.

Махиня Тетяна Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Особливості організації самостійної роботи студентів у міжсесійний період засобами он-лайн-консультування.

Приходькіна Наталія Олексіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Використання ІКТ при проведенні практичних занять з дисципліни «Інноваційні педагогічні технології».

Мищишен Антон Васильович – аспірант, інженер-програміст кафедри дистанційної освіти Інституту відкритої освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ, Україна).

Проблематика інформатизації освітньої діяльності навчального закладу післядипломної освіти у сучасних умовах.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ

Антошук Світлана Володимирівна,
старший викладач кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ПІД- ВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ (З ДОСВІДУ УМО)

«Кто владеет информацией, тот владеет миром» – крилаті слова засновника англійської гілки відомих банкірів і політиків Натана Ротшильда і сьогодні не втратили актуальності. Кожна людина, починаючи з народження, намагається засвоїти якомога більший обсяг інформації: отримати наукові знання, дізнатися про історичну та культурну спадщину різних народів, набути нових навичок, отримати освіту тощо. І це відбувається протягом усього життя.

Історія інформатизації суспільства складається з низки інформаційних революцій, які відбувалися з появою нових (для свого часу) технологій.

Перша інформаційна революція пов'язана з виникненням людської мови.

Друга відбулася з винаходом писемності, що дало змогу не лише зберігати та накопичувати інформацію, але й підвищило її достовірність та розширило можливості її поширення.

Третя сталася з винаходом у XV ст. друкарства. Її результатом стали друковані засоби масової інформації: газети, журнали тощо.

Четверта інформаційна революція, яка розпочалась у XIX ст., ознаменувалася появою телеграфу, телефону, радіо та телебачення.

П'ята – у середині XX ст., коли людство розпочало активно використовувати обчислювальну техніку.

Сьогодні ми є свідками шостої інформаційної революції, яка пов'язана з появою глобальних комп'ютерних

мереж, їх інтеграцією з мультимедійними технологіями та віртуальною реальністю.

Кожна інформаційна революція несла зміни способів та засобів збору, опрацювання, збереження та передавання інформації.

Без сумніву, ці зміни стосуються і системи підвищення кваліфікації, в якій не лише зміст, а й методи та засоби навчання мають відповідати інформатизації суспільства. Відповідно для якісної інформатизації освітньої діяльності закладів ППО слід відповідним чином формувати інформаційний освітній простір ВНЗ ППО.

На прикладі Університету менеджменту освіти (УМО) здійснюються:

1) формування внутрішнього та зовнішнього інформаційно-освітнього середовища УМО;

Примітка:

Зовнішня оболонка містить сайти: 1) вертикального рівня, до якого належать сайти органів центральної влади (Верховної ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України тощо); 2) горизонтального рівня, до якого належать сайти навчальних закладів; 3) установ та організацій з якими співпрацює ВНЗ ППО (управління освіти, регіональні заклади ППО, тощо).

До складу внутрішньої оболонки ІОС належать: сайт ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» – головний сайт; сайти Інституту відкритої освіти, Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти, Інституту менеджменту і психології, Інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк) – сайти структурних підрозділів; сайт дистанційного навчання – спеціалізовані сайти.

2) створення інформаційних пакетів Університету, інститутів (факультетів), кафедр тощо;

3) створення інформаційно-освітніх ресурсів (віртуальних навчальних середовищ навчальних груп, блогів викладачів тощо);

4) мережева взаємодія (віртуальні спільноти, обмін досвідом тощо).

Водночас є низка проблем:

- 1) змістове наповнення сайтів ВНЗ ППО;
- 2) наявність та використання програм управління ВНЗ;
- 3) створення інформаційного банку даних;
- 4) якість та відкритість електронних освітніх ресурсів;
- 5) відсутність мотивації для створення таких ресурсів.

Басараба Наталія Анатоліївна,
завідувачка кабінету дистанційної освіти
Рівненського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти

МЕРЕЖЕВІ ПЕДАГОГІЧНІ СПІЛЬНОТИ ЯК ФОРМА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА

У сучасному світі набуває популярності самоосвіта вчителя і підвищення його кваліфікації через мережеві педагогічні спільноти. Комп'ютерна мережа (Інтернет), мережа документів (WWW) та програмне забезпечення (соціальні сервіси) пов'язують між собою не тільки комп'ютери і документи, але і людей, які користуються цими засобами.

Мережеві педагогічні спільноти – це формальні та неформальні групи професіоналів, які працюють в одному предметному чи проблемно-професійному напрямі в мережі. Участь у таких спільнотах дає змогу педагогам, віддаленим один від одного, спілкуватися, вирішувати професійні питання, підвищувати професійний рівень.

Цілі мережевих педагогічних спільнот: створення єдиного інформаційно-освітнього простору, доступного для кожного учасника; організація формального та неформального спілкування на професійні теми; ініціація мережевої взаємодії для подальшої діяльності поза Інтернетом; обмін педагогічним досвідом; популяризація

успішних педагогічних практик; підтримка нових освітніх ініціатив.

Мережеві педагогічні спільноти слугують в педагогічній практиці для формування умінь:

- спільного мислення. Перехід від егоцентричної позиції до розуміння ролі і значення інших людей, інших способів конструювання реальності є важливим етапом психологічного розвитку особистості;

- толерантності. Розширення горизонтів спілкування, якому сприяють ІКТ, призводить до того, що ми все частіше спілкуємося з представниками раніше невідомих нам соціальних культур;

- засвоєння децентралізованих моделей. Від учасників спільнот не вимагається синхронної присутності водночас в одному місці;

- критичності мислення. Колективна діяльність багатьох учасників спільноти, готових критикувати та видозмінювати гіпотези, грає вирішальну роль під час пошуку помилок, перевірки гіпотез та фальсифікації теорій.

Спираючись на досвід, можна окремити такі форми діяльності у мережевих педагогічних спільнотах: інтернет-конференцію, вебінар, обговорення у форумах, ведення он-лайн-щоденників, віртуальний майстер-клас, опитування, проект, акцію, конкурс тощо. Для цього використовуються: блог; форум; форми для встановлення зворотного зв'язку; функціонали для створення оголошень, повідомлень та опитувань, системи відео конференцій; фотогалереї.

Усі учасники мережевих спільнот мають можливість: обмінюватися найсучаснішою інформацією з педагогічних тем; користуватися базою методичних розробок; отримувати кваліфіковані консультації та поради експертів; брати участь в обговореннях опублікованих матеріалів; публікувати власні матеріали, формувати нові знання, вміння, компетенції; спілкуватися з колегами; формувати власний освітній інформаційний простір.

Наявність якісної техніки нині та високий рівень ІКТ-підготовки педагога не визначають його бажання

приєднатися до роботи мережевої спільноти. Педагоги приходять у мережу тоді, коли виникає необхідність та зацікавлення. Завдання системи післядипломної освіти полягає в тому, щоби цей процес відбувався природньо, аби вчителю було насправді цікаво в спільноті, яка для нього стане місцем професійного росту та самовдосконалення.

Бессарабов Владимир Иванович,
кандидат химических наук, доцент кафедры
дистанционного образования, ГВУЗ «Университет
менеджмента образования» НАПН Украины

ДИДАКТИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВАНИИ ОБЛАЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Последипломное педагогическое образование (ППО) в условиях информационного общества должно соответствовать: уровню развития педагогической и психологической наук; принципам открытого образования; уровню информационно-коммуникационной подготовленности обучаемых.

Цель исследования – поиск оптимальной платформы дидактического обеспечения ППО.

Материал и методы исследования – анализ собственных экспериментальных данных и результатов зарубежных исследований.

Результаты исследования. Использование сайтов в сети Интернет с методическим наполнением материалами для помощи в разработке дисциплин при повышении квалификации в системе ППО является продуктивным и современным средством увеличения эффективности процесса передачи знаний. Анализ показывает, что наиболее доступной, малозатратной и удобной базой для организации таких сайтов могут стать облачные технологии распределенных вычислений.

Вывод. Дидактические материалы, рекомендации, видеоуроки и презентации способов и методов обучения должны стать основным содержанием таких сайтов, а программно-структурная платформа облачных технологий – основой для использования в краткосрочной и среднесрочной перспективе.

Бугайчук Костянтин Леонідович,
кандидат юридичних наук, доцент
провідний науковий співробітник науково-до-
слідної лабораторії з проблем профілактики
правопорушень та взаємодії із населенням на-
вчально-наукового інституту підготовки фахів-
ців кримінальної міліції Харківського націо-
нального університету внутрішніх справ

НАПРЯМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ВИ- ЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МВС УКРАЇНИ

Нині в системі вищої освіти МВС України функціонують підрозділи, що здійснюють післядипломну освіту працівників ОВС, яка складається із перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації. Аналіз діяльності інститутів, центрів та курсів післядипломної освіти Київської національної академії внутрішніх справ, Харківського національного університету внутрішніх справ, Львівського та Дніпропетровського державних університетів внутрішніх справ та Донецького юридичного інституту, дає змогу дійти висновку, що організація навчального процесу здійснюється з використанням традиційних педагогічних технологій, а основною цільовою аудиторією, переважно є практичні працівники ОВС. Проте останнім часом у Харківському національному університеті внутрішніх справ і Донецькому юридичному інституті почалися цілеспрямовані заходи щодо впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних,

що знаходить своє втілення у використанні технологій дистанційного навчання у процесі підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу цих ВНЗ. Враховуючи сучасні тенденції розвитку вищої освіти, широке втілення парадигми «навчання протягом всього життя», актуальним постає питання про застосування сучасних інформаційних технологій у післядипломній освіті та пошук оптимальних шляхів поєднання сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці фахівців ОВС.

На підставі зазначеного, вважаємо, що основними напрямками інформатизації освітньої діяльності підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів МВС України мають стати:

- впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес початкової підготовки, підвищення кваліфікації та спеціалізації працівників органів внутрішніх справ, а також науково-педагогічного складу ВНЗ МВС України;

- використання сучасних інформаційних технологій в галузі управління навчальним процесом (розроблювання навчально-методичної документації, документообіг, контроль навчального процесу тощо);

- комп'ютеризація відповідних підрозділів шляхом обладнання спеціалізованих навчальних аудиторій, придбання програмного забезпечення, вдосконалення дротових та бездротових мереж;

- впровадження у процес підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу ВНЗ МВС України програм підготовки із застосування у навчальному процесі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема технологій дистанційного навчання. Одночасно з розроблюванням програм мають вживатися заходи щодо організаційного, кадрового, науково-методичного та інформаційного забезпечення їх проведення;

- здійснення спільних із закладами (установами) післядипломної освіти інших центральних органів виконавчої влади заходів, спрямованих на обмін досвідом

в галузі інформатизації навчально-виховної діяльності цих підрозділів;

- розбудова інформаційно-освітнього середовища в установах післядипломної освіти ВНЗ МВС України як складової частини інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу системи МВС.

Велікодна Ольга Володимирівна,
магістр управління навчальними закладами,
голова циклової комісії інформаційних тех-
нологій та прикладної математики
Горлівського технікуму Донецького національного університету

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ – ОСНОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ

Інформатизація освіти – вимога часу. Керівникам, педагогічним працівникам освітніх навчальних закладів різних типів потрібно опрацювати великі обсяги інформації, різноманітної за складом, змістовим навантаженням, ступенем важливості та оперативного реагування тощо. Для керівників різних рівнів керуючої та керованої підсистем навчального закладу вміння працювати з інформацією стає істотною вимогою сучасності. Але рівень інформаційної грамотності педагогічних працівників, керівників закладів освіти часто є дуже низьким.

У закладах післядипломної педагогічної освіти, де основними напрямками є підготовка магістрантів за спеціальностями «Педагогіка вищої школи» та «Управління навчальними закладами», питання інформатизації стає особливо гостро. З точки зору студента, який опрацьовує протягом навчання великий обсяг теоретичного матеріалу, розробляє декілька проектів, виконує низку практичних робіт, простий доступ в стінах навчального закла-

ду до потрібної інформації є пріоритетним. Основним джерелом оновленої інформації є бібліотека, в якій бажано, щоби були всі необхідні для опрацювання джерела в друкованому чи електронному вигляді. Створення електронної бібліотеки – один з напрямів інформатизації ВНЗ ППО. Окрім того, можливість дистанційного навчання за деякими курсами у ВНЗ ППО є актуальною.

Інформатизація освітнього простору ВНЗ ППО стикається з нагальною вимогою перегляду ставлення до якісної перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення нормативно-правової бази використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому середовищі.

Герасименко Інна Володимирівна,
аспірантка Черкаського державного
технологічного університету

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ У ВИЩОМУ ТЕХНІЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

XXI ст. – століття високих комп'ютерних технологій, інноваційного розвитку економіки, глобальної інформатизації, інтенсивного розвитку засобів комунікації, час стрімких соціальних та економічних змін.

Сучасний освітній процес у ВНЗ передбачає використання новітніх ІКТ, зокрема потокового мультимедіа, середовищ передавання інформації, файлообмінних та соціальних мереж, сервісів Google та Wikipedia, чатів та вебінарів. Подібна вимога потребує від студентів працювати з інформацією самостійно. Вирішити цю проблему можливо за допомогою використання систем електронного навчання, адже вони є комплексом інформаційно-методичного супроводу освітнього процесу.

Завдання СЕН не в тому, щоб витіснити традиційне навчання, а в тому, щоб ефективно інтегруватися в

нього і забезпечити студентам найвищу якість освіти. Адже новітні технології володіють величезним творчим потенціалом, стають ефективним інструментом у руках студентів.

Інформаційно-комунікаційні технології здатні залучати до процесу навчання, зробити з пасивних слухачів активних діячів, стимулювати пізнавальний інтерес до дисципліни, надати навчальній роботі проблемний, творчий, дослідницький характер, індивідуалізувати процес навчання і розвивати самостійну діяльність студентів. Внаслідок підвищується інтенсивність навчального процесу, рівень розвитку психологічних механізмів (уяви, пам'яті, уваги), активізуються розумові процеси.

Гравіт Володимир Олександрович,
кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник,
професор кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту осві-
ти» НАПН України

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ПІСЛЯДИ- ПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Інформатизація освітньої діяльності – один із найважчих напрямів її модернізації, що містить комплекс технічних, технологічних, організаційних засобів, певного матеріально-технічного забезпечення.

Інформатизація освітньої діяльності – складний, багатоаспектний процес, що потребує комп'ютерного, програмного, фінансового забезпечення, чіткої та кваліфікованої організації робіт, і реалізований в певний термін.

Основними складовими інформатизації освітньої діяльності є: технічна та технологічна складові; формування інформаційного освітнього середовища ВНЗ, а також

педагогічна складова процедури. Водночас її складові передбачають проведення низки заходів (процедур), що потребують чіткої організації, якісного забезпечення та цільового управління. Тому, на нашу думку, потрібна цільова програма інформатизації освітньої діяльності, що розрахована на 3 – 5 років, річні плани заходів, а також централізоване, компетентне керівництво їх реалізації.

Модернізація – це, як відомо, процес упровадження в освітню діяльність нової, оновленої організації навчання, інноваційних технологій, сучасних засобів тощо.

Драч Ірина Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи,
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ФОРМУВАННЯ ІТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Соціально-економічні зміни, процеси глобалізації та інтеграції світової спільноти зумовлюють необхідність реформування системи професійної підготовки фахівців зі спеціальності «Педагогіка вищої школи».

Орієнтація сучасної освіти на результат – формування компетентного випускника вищого навчального закладу – передбачає необхідність формування у майбутніх викладачів вищої школи інформаційної компетентності, яка дає змогу вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, що динамічно змінюється.

ІТ-компетентність фахівця зі спеціальності «Педагогіка вищої школи» з питань інформаційних і комунікаційних технологій передбачає уміння отримувати інформацію з різних джерел, представляти її в доступній формі, орієнтуватися в світовому інформаційному просторі; користуватися персональним комп'ютером,

працювати з апаратним та програмним забезпеченням на рівні кваліфікованого користувача; використовувати засоби інформаційно-комуникаційних технологій для розв'язання широкого кола соціальних та професійних завдань; здійснювати пошук інформації в мережі Інтернет; добирати найбільш відповідні інформаційні засоби та канали комунікації у міжособистісному та діловому спілкуванні.

Формування ІТ-компетентності магістрантів зі спеціальності «Педагогіка вищої школи» спрямовано на вирішення професійних і навчальних завдань у реальних ситуаціях, сприяє реалізації особистісно-орієнтованої парадигми освіти.

Ильницкий Андрей Николаевич,
доктор медицинских наук, профессор,
председатель Белорусского
республиканского геронтологического
общественного объединения

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ СРЕДНИХ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ ОСНОВАМ ГЕРИАТРИИ

В настоящее время система усовершенствования медицинских кадров базируется на принципе непрерывности. Это означает, что необходимо проведение систематических занятий с врачами и средними медицинскими работниками по актуальным вопросам их деятельности, к которым относится гериатрия. В связи с тем, что современная гериатрия базируется, прежде всего, на вопросах реабилитации и ухода, то возрастает значимость непрерывного обучения данным вопросам именно средних медицинских работников.

В связи с вышеизложенным, нами подготовлены и планируется внедрение программ тематического дистанционного усовершенствования средних медицин-

ских работников по основам гериатрии. Они состоят из следующих модулей: особенности психологии и соматического статуса человека в возрасте старше 60 лет; основные гериатрические синдромы, роль средних медицинских работников в курации пациентов, страдающих ими; оценка эффективности деятельности среднего медицинского работника в курации человека пожилого и старческого возраста.

Первичная апробация тематического дистанционного обучения по данному кругу вопросов выявила повышение знаний средних медицинских работников на 45%.

Калачова Людмила Володимирівна,
старший викладач кафедри дистанційної
освіти ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ДО РОБОТИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

Одним із напрямів інформатизації освіти в Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» визначено забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості; надання кожній людині можливості для здобуття знань, умінь і навичок із використанням ІКТ під час навчання, виховання та професійної підготовки.

Для реалізації цього напрямку на всіх рівнях освіти необхідна належна підготовка викладацького складу, що забезпечується безперервною освітою, систематичним підвищенням кваліфікації викладачів.

Аналіз підготовки педагогічних кадрів у галузі інформатизації освіти показує, що нині відсутні будь-які теоретичні підстави для організації такого роду підго-

товки у сфері вітчизняної освіти. Кожен окремий підхід до підготовки кадрів не ґрунтується на теоретичній базі, а є випадковим чином складені програми, в основному орієнтовані на техніко-технологічні аспекти застосування засобів ІКТ у діяльності вчителя або адміністратора навчального закладу.

Викладачі інститутів післядипломної педагогічної освіти – провідні фахівці, які забезпечують підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів освіти. Саме тому, передусім, треба подбати про їх якісну підготовку в світлі інформатизації освіти та впровадження дистанційної форми навчання у процес підвищення кваліфікації. Перед викладачем ІППО на сьогодні стоять завдання проектування нової технології навчання на умови підвищення кваліфікації, розроблювання якісного нового дидактичного інформаційного комплексу навчальної дисципліни, налагодження комунікативної взаємодії між віддаленими учасниками навчального процесу, вибір форм і методів управління пізнавальної діяльності слухачів і здійснення контролю їх навчальної діяльності.

Таким чином, для підготовки викладачів ІППО слід створити такі умови підвищення їх кваліфікації, які б дали змогу систематично і без відриву від виробництва отримувати нові знання, вміння та навички, одразу використовуючи їх у професійній практичній діяльності. Це можливо реалізувати за допомогою постійнодіючих семінарів із питань упровадження технологій дистанційного навчання, дистанційних та очно-дистанційних курсів підвищення кваліфікації, методологічних семінарів та конференцій з обміну досвідом. Причому проведення цих заходів має бути відкритим. Учасники навчального процесу повинні мати доступ до навчальних матеріалів у будь-який зручний момент через мережі Інтернет, адже засоби навчання дають змогу налагоджувати взаємодію дистанційно.

ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України має досвід здійснення такої підготовки з ви-

користанням різних платформ дистанційного навчання (Веб-клас «ХІІ», Moodle, E-Front, хмарні технології Google) та різних форм навчання (очної, дистанційної, очно-дистанційної).

Кузнецов Алексей Юрьевич,
заведуючий производственной практикой Горловского техникума Донецкого национального университета

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ГОРЛОВСКОМ ТЕХНИКУМЕ

В Горловском техникуме Донецкого национального университета ведется активная работа по внедрению облачных технологий Google в образовательный процесс. Разработаны методические рекомендации для преподавателей, в которых раскрываются такие вопросы, как: понятие «облачные технологии», сервисы Google, необходимые для учебного заведения, а также подробные инструкции по регистрации в системе Google, инструкция по созданию сайтов в конструкторе Google и их настройка. К тому же уделяется внимание созданию различных тестов, необходимых для он-лайн-диагностики студентов.

Для внедрения облачных технологий в образовательный процесс обновился сайт техникума, были созданы форум для студентов и раздел для абитуриентов техникума.

На сайте расширилась и одновременно упростилась система регистрации пользователей. Расширились поля пользователей, добавлены (имя, фамилия, группа, телефон). Упрощение состоит в том, что на сайт можно зайти, авторизовавшись через другие сайты и социальные сети.

Таким образом, новые знания, полученные на курсах, помогают модернизировать технический аспект пользователей сайта в образовательной деятельности ГТ ДонНУ.

Лапшин Андрій Львович,
кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ІНТЕРАКТИВНІ СИСТЕМИ В ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Дистанційне навчання, як основна технологія підтримки концепції відкритої освіти стрімко поширюється, розвивається і набуває більшого значення в освітніх системах усіх країн світу. Велика увага приділяється цьому питанню і в Україні.

Розглядаючи професійні компетентності викладача в системі ДН, бачимо, що перевірка завдань, результатів проміжних модулів, спілкування, керування самостійною роботою та допомога у виборі індивідуальної траєкторії навчання є функцією викладача-тьютора ДФН.

Забезпечення зворотного зв'язку можливе і за допомогою побудови програмованих інтерактивних систем. Прості варіанти інтерактивних систем комбінують кейс-технологію з тестуванням, коли кейс інформації наступного рівня надсилається тільки після успішного тестування на попередньому рівні, інакше – потрібно продовжити вивчення попереднього рівня матеріалу. Більш ефективною в перспективі виглядають системи, що автоматично будують кейси, які містять додаткові інформаційні пакети, можливо зі зміною форми подачі матеріалу, з комбінуванням аудіо, відео, текстових та графічних засобів представлення інформації. Причому вибір найоптимальнішої структури подання навчально-інфор-

маційних пакетів та деяка повторюваність інформації, можливо зі зміною форми, відбувається індивідуально, на основі аналізу результатів попередніх тестів.

Побудова таких інтерактивних систем є перспективним шляхом розвитку ДО і, безперечно, матиме розвиток, незважаючи на труднощі і великий обсяг необхідної роботи.

Лотоцький Олександр Леонідович,
викладач Горлівського технікуму
Донецького національного університету,
спеціаліст вищої категорії

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ОСВІТНІ СЕРЕДОВИЩА

Сьогодні у ВНЗ застосовують такі інформаційні освітні середовища: мережеве середовище навчання, інтерактивне середовище, віртуальне навчальне середовище, середовище дистанційного навчання, модульне динамічне об'єктно-орієнтоване середовище навчання тощо.

Мережеве середовище навчання – це «створення зв'язків, стосунків між людьми та ресурсами шляхом використання комунікаційних технологій для досягнення цілей, пов'язаних з навчанням». Комп'ютерна підтримка передбачає зберігання та надання навчальної інформації за допомогою сервісів Інтернету.

Під інтерактивним навчальним веб-середовищем розуміють середовище, яке ґрунтується на веб-технологіях і підтримує структуровану взаємодію між членами навчальної спільноти. Таке середовище можна окреслити як взаємопов'язану, структуровану сукупність веб-сторінок.

У віртуальному навчальному середовищі інформаційно-комунікаційні ресурси узгоджуються з процесами комунікації та діяльності, утворюючи цілісність, інтегру-

ються в єдину систему, за допомогою якої підтримується та спрямовується осмислене навчання.

Середовище дистанційного навчання є схематизованою моделлю педагогічного процесу з побудовою навчальних курсів на базі мережевих технологій, яка спирається на інформаційно-кібернетичний підхід до процесу навчання з точки зору його структури, організації, способів контролю й управління.

Модульне динамічне об'єктно-орієнтоване середовище навчання є програмним комплексом для організації навчання з використанням дистанційних технологій у мережі Інтернет.

Інформаційні освітні середовища, які створюються та використовуються у ВНЗ мають цілком забезпечувати всі види занять дисципліни і включати засоби: вивчення теоретичних основ дисципліни (інформаційна складова); підтримки практичних і лабораторних занять; підтримки виконання курсових проєктів і розрахункових завдань; контролю знань при вивченні дисципліни; взаємодії між викладачем і студентами в процесі вивчення дисципліни; управління процесом вивчення дисципліни та методичні рекомендації щодо вивчення як всієї дисципліни, так і її складових. Не всі зазначені вище компоненти є обов'язковими.

Важливою складовою інформаційних освітніх середовищ є електронні навчально-методичні комплекси, що забезпечують повну сукупність освітніх послуг, які необхідні та достатні для вивчення конкретної навчальної дисципліни для певної форми навчання (очної, заочної, дистанційної). Використання електронних навчально-методичних комплексів дає змогу перенести освітній процес з аудиторій додому студентам, які можуть виконувати обов'язкові завдання не тільки за розкладом, а й в зручний для них час.

Ляхоцька Лариса Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ППО

Інноваційний розвиток держави та модернізація освітньої галузі, відповідно, зумовлюють інноваційні зміни як у змісті післядипломного навчання, так і у впровадженні нових форм навчання у системі ППО. Інформаційно-комунікаційні технології, технології дистанційного навчання все частіше застосовуються на різних рівнях організації освітнього та наукового процесів. Використання Інтернету, його сервісів та ресурсів, аудіовізуальних засобів навчання, системи мультимедіа дає можливість не лише забезпечити навчальний процес під час очного навчання, а й створити умови для самоосвіти, самовдосконалення та наукової діяльності. При цьому створюється відкрите навчальне середовище та набирає обертів віртуальне навчання, побудоване на принципах електронної педагогіки – нового напрямку в науці.

На особливу увагу заслуговує така педагогічна інновація, як мобільне навчання, зумовлене науково-технічним прогресом у сфері ІКТ – появою мобільних бездротових пристроїв, що суттєво розширило простір відкритої дистанційної освіти.

Досвід досліджень науковцями УМО свідчить про те, що впровадження дистанційного навчання у післядипломній освіті здатне забезпечити високий рівень як післядипломної педагогічної освіти, загалом, так і професійної компетентності слухачів (студентів), науково-педагогічних працівників ППО, зокрема.

Таким чином:

- забезпечується реальна, а не декларована безперервність;

- з'являється можливість у міжкурсовий період задовольняти інтереси та запити тьюторів у змістовій інформації (блоки, модулі на веб-сайтах) та оперативно інформувати їх про нові розроблювання і передовий фаховий досвід;

- посилюється особиста орієнтація у навчальному процесі за рахунок більшої індивідуалізації традиційного навчання на основі ширшого застосування індивідуальних планів та графіків підвищення кваліфікації, які враховують рівень підготовки слухача;

- активізується процес комп'ютеризації та інформатизації традиційного навчання, підвищується рівень та якість наочності лекцій, семінарів, практичних занять завдяки введенню в них елементів аудіовізуальних засобів навчання;

- посилюється творча складова традиційного навчання через використання слухачами телекомунікаційних мереж, зокрема Інтернету, для пошуку та добору професійної інформації, її аналізу та зіставлення, можливості розміщення на веб-сайтах власних розробок тощо;

- на основі систематизованої післядипломної освіти посилюються Інтернет-зв'язки між університетськими структурами післядипломної освіти та колишніми слухачами курсів з підвищення кваліфікації й студентами, забезпечується оперативний зворотний зв'язок, з'являються реальні можливості контролю за роботою аспірантів та здобувачів, надання їм кваліфікованої допомоги;

- за допомогою використання модульних підходів поліпшується якість планування й організації навчального процесу, результативність засвоєння слухачами навчального матеріалу;

- з'являється зацікавленість науково-педагогічних працівників навчальних закладів ППО у застосуванні елементів дистанційного навчання та телекомунікаційних мереж у своїй науковій діяльності.

Майбутнє освіти залежить від учителя, здатного постійно випробовувати у роботі нові методики та прийоми, прагнути змінюватися та вдосконалювати свою і

бачити переваги спільної діяльності, колективного підходу до впровадження інноваційної освітньої політики та продуктивного використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій. Вирішення окреслених проблем наблизить освіту України до європейських і світових стандартів і розв'яже поставлені перед державою завдання щодо зростання суспільно-економічного потенціалу країни.

Махиня Тетяна Анатоліївна,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри управління навчальним
закладом та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У МІЖСЕСІЙНИЙ ПЕРІОД ЗАСОБАМИ ОН-ЛАЙН-КОНСУЛЬТУВАННЯ

До засобів он-лайн-консультування студентів в умовах традиційної заочної форми навчання можна віднести:

- системи Інтернет-телефонії, текстового та відео-зв'язку Skype;
- поштові системи Mail.ru, ukr.net тощо;
- соціальні мережі ВКонтакте, Facebook, Однокласники.ru;
- платформи для блогів LiveJournal;
- спеціальні додатки для он-лайн консультування.

У практиці Інституту менеджменту та психології ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» використовується безкоштовний open-source-додаток для он-лайн-консультування Мибью Веб Мессенджер (раніше відомий як Open Веб Мессенджер), який дає змогу додати на сайт кнопку прямого зв'язку з операторами,

при цьому все спілкування відбувається безпосередньо в браузері.

Веб-інтерфейс для обслуговування відвідувачів дає змогу створювати шаблони повідомлень для швидкої відповіді: повідомляти про сторінку, з якої сторінки прийшов відвідувач; показувати історію повідомлень і здійснювати пошук у ній; забезпечувати доступ до попередніх діалогів з поточним відвідувачем з чату; надавати інформацію про відвідувача; перенаправляти відвідувача до іншого оператора; вилучати небажаних відвідувачів у списку; переглядати та перехоплювати поточні діалоги адміністратором системи; створювати щоденні статистичні звіти, тим самим забезпечуючи контроль якості он-лайн-консультацій викладачами.

Мищишен Антон Васильович,
аспірант, інженер-програміст кафедри
дистанційної освіти Інституту відкритої
освіти ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ПРОБЛЕМАТИКА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТ- НЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Рівень розвитку країни значною мірою визначається рівнем розвитку освіти, яка має на нинішньому етапі розвитку цивілізації швидко й адекватно реагувати на потреби суспільства, позбавляючись через проведення кардинальних реформ притаманного теперішній освіті консерватизму. Сьогодні, на жаль, в Україні рівень інформатизації суспільства, загалом і освіти, зокрема, суттєво нижчий рівня інформатизації суспільства й освіти розвинутих країн. Наведемо основні проблеми, які, на нашу думку, гальмують процес інформатизації української освіти.

Швидка зміна знань і технологій значно випереджує зміну поколінь, тому навчити людину на все життя за звичної, традиційної освіти неможливо. Слід змінювати функції навчального процесу в освітніх закладах. Поряд із засвоєнням базових знань слід навчати самостійному оволодінню новими знаннями, навичками та інформацією, необхідними для практичної діяльності

Вплив процесу глобалізації, який супроводжується розвитком сучасних інформаційних технологій, суттєво збільшує сферу комунікації, у якій живе і функціонує людина. Ці впливи не тільки різноманітні, а й часто суперечливі, протилежні, що суттєво ускладнює визначення самостійної позиції людини.

Зважаючи, що смислом і основним показником прогресу людства є розвиток кожної окремої людини на основі її здібностей, слід враховувати особливості кожного, хто навчається. Це дуже актуально для післядипломної освіти, адже навчання проходять вже цілком сформовані особистості.

Не останнє місце займає державне забезпечення навчальних закладів післядипломної освіти сучасними засобами і технологіями для забезпечення повноцінного навчального процесу.

Мостовий Григорій Іванович,
кандидат економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління навчальним
закладом та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

ОСВІТНЬО-КОМУНІКАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Корпоративне управління – система відносин, яка визначає правила та процедури прийняття рішень щодо діяльності господарського товариства та здійснення

контролю, а також розподіл прав і обов'язків між органами товариства та його учасниками стосовно управління ним.

Корпоративне управління є одним із ключових елементів і передумовою успішної діяльності товариства, підвищення довіри інвесторів. Наявність ефективної системи корпоративного управління збільшує вартість капіталу, компанії заохочуються до більш ефективного використання ресурсів, що створює базу для зростання.

Належне корпоративне управління не обмежується виключно відносинами між інвесторами та менеджерами, а передбачає також урахування законних інтересів та активну співпрацю із зацікавленими особами, які мають легітимний інтерес у діяльності товариства (працівниками, споживачами, кредиторами, державою, громадськістю тощо). Це пов'язано з тим, що товариство не може існувати незалежно від суспільства, в якому воно функціонує, і кінцевий успіх його діяльності залежить від внеску всіх зацікавлених осіб.

Таким чином, освітньо-комунікаційне середовище в системі корпоративного управління є відносини між інвесторами-власниками товариства, його менеджерами, а також зацікавленими особами для забезпечення ефективної діяльності товариства, рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин, що потребує навчання впродовж усього життя.

Важливість освітньо-комунікаційного середовища в системі корпоративного управління для товариств полягає у його внеску до підвищення їх конкурентоспроможності та економічної ефективності завдяки забезпеченню:

- належної уваги до інтересів акціонерів;
- рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин;
- запровадження правил ефективного менеджменту та належного контролю.

Важливість освітньо-комунікаційного середовища в системі корпоративного управління для держави обу-

мовлена його впливом на соціальний та економічний розвиток країни через:

- сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення впевненості та підвищення довіри інвесторів;
- підвищення ефективності використання капіталу та діяльності товариств;
- урахування інтересів широкого кола заінтересованих осіб, що забезпечує здійснення товариствами діяльності на благо суспільства та зростання національного багатства.

Пойда Сергій Андрійович,
завідувач відділу дистанційного навчання
Вінницького обласного інституту післяди-
пломної освіти педагогічних працівників

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО ОБЛАСНОГО ІНСТИТУТУ ПІС- ЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРА- ЦІВНИКІВ

Людське суспільство в процесі розвитку активно створює передумови до власної трансформації, створення нової форми, яка приходить на зміну суспільству індустріальному. Активний розвиток суспільних відносин на основі електронних комунікацій дає змогу говорити про формування суспільства нового типу – постіндустріального, або інформаційного.

При цьому головним соціальним сервісом суспільства, яке потребує на стадії переходу до інформаційного етапу, має стати система освіти. Тоді, як післядипломна освіта педпрацівників покликана забезпечити освітян відповідними знаннями та вміннями використання ІКТ у професійній діяльності.

Активна робота з питань інформатизації освітньої діяльності проводиться і у Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти педагогічних працівників.

Передусім це відображається у формуванні та удосконаленні інформаційної інфраструктури. У 2007 р. комп'ютерний парк ВОПОПП налічував 36 персональних комп'ютерів, із них, 33 знаходились у трьох комп'ютерних класах. Комп'ютерні класи мали власні локальні мережі та підключення до мережі Інтернет через телефонну лінію за допомогою модему (Dial-Up) з максимальною швидкістю підключення 33.6 Кбіт/с.

У період з 2008 – 2012 рр., у всіх структурних відділах було встановлено персональні комп'ютери. Інститут, використовуючи різні джерела фінансування, придбав ще два комп'ютерних класи, один із них є мобільним. Усі комп'ютери інституту (близько 70) утворюють локальну мережу. Мережеві підключення утворюються засобами провідного та безпроводного зв'язку. Викладачі мають можливість підключатися до мережі Інтернет у всіх аудиторіях Інституту. Під час навчальних занять з'явилась можливість використовувати мультимедійні проектори та інтерактивні дошки.

Активно розвивається представництво Інституту у мережі Інтернет – це офіційний веб-сайт закладу, вікі «Освіта Вінниччини», майданчик для проведення Інтернет-конференцій та вебінарів на основі програмного продукту BigblueButton.

Із 2009 р. функціонує платформа ДН E-front, яка дає змогу у повній мірі забезпечити реалізацію дистанційного етапу підвищення кваліфікації. Вказані ресурси дають змогу сформувати інформаційно-освітнє середовище ВІОПОПП.

Процес інформатизації освітньої діяльності навчального закладу полягає не тільки у наявності відповідного сучасного технічного забезпечення та підключення до мережі Інтернет. Основним у ньому є підготовка кадрів до ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у власній професійній діяльності.

У ВОПОПП відбувається активна робота з підготовки працівників за різними освітніми програмами, приміром, тренінги за програмами «Відкритий світ», «Рівний доступ до якісної освіти», Intel «Навчання для майбут-

нього», Microsoft «Партнерство в освіті» та «Цифрові технології». Для працівників Інституту, які підвищують кваліфікацію за дистанційною формою навчання, проведено тренінги з питань використання у навчальному процесі платформи ДН E-front.

Таким чином, процес інформатизації ВОІПОПП включає технічне забезпечення, що складається із комп'ютеризації та організації широкополосного підключення до мережі Інтернет, створення інформаційно-освітнього середовища навчального закладу та відповідного рівня підготовки працівників із питань упровадження інформаційних технологій до навчально-виховного процесу.

Рибалко Олена Володимирівна,
психолог проблемної лабораторії
дистанційного навчання Національного
технічного університету «ХПІ»

ПРОБЛЕМА СПРИЙНЯТТЯ ТЕКСТУ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

У дистанційному навчанні, більше ніж у вже знайомому нам «традиційному», ми маємо справу з текстом. Тобто основними видами діяльності стосовно роботи з інформацією, крім обговорення її у зовнішньому спілкуванні, є читання, пошук смислів, розуміння і опрацювання (вивчення для подальшого використання у діяльності). Процес читання не завжди простий, оскільки є не тільки фізичні аспекти читання, про що свідчить цілий ряд загальних проблем, які їх відзначили вчителі у процесі навчання читанню і які є універсальними. До них належать: бачення, швидкість, сприйняття, час, обсяг, оточення, конспектування, зберігання, вік, втомленість, лінощі, нудьга, аналіз, інтерес, критичне ставлення, мотивація, оцінка, організація, зосередженість, відтворення, словниковий запас, нетерпіння, внутрішнє проговорювання, літературний стиль, відбір, шрифт, відхилення, зворотні стрибки очей. До фізичних аспектів читання

належать бачення, швидкість, сприйняття та оточення під час навчання тих, хто навчається.

Читання – процес взаємодій індивіда із знаковою інформацією. Зазвичай воно є віртуальним аспектом навчання і складається із семи складових: розпізнавання знаків або символів; зорового сприйняття (асиміляція); внутрішньої інтеграції, що є процесом поєднання всіх частин інформації, яка зчитується; зовнішньої інтеграції, що включає аналіз, критику, оцінку, відбір та відхилення (у цьому процесі взаємодіють попереднє і нове знання і встановлюються нові зв'язки); зберігання, тобто основне збереження інформації (воно може бути проблемою, бо не є достатнім, якщо його не наслідують відтворення); відтворення як здатність окремими із збереження те, що необхідне, і бажано тоді, коли це потрібно, тобто для включення знань у підготовку діяльності; комунікація – використання інформації за її призначенням, включає в себе дуже важливий під компонент – мислення.

На жаль, основні методи навчання читанню розраховані лише на оволодіння ступенем розпізнавання і частково – сприйняття внутрішньої інтеграції. Але всі вони не торкаються питань обсягу, зберігання, відтворення, відбору, зосередженості, конспектування, оцінки, критики, аналізу, організації, мотивації, інтересу тощо.

Рябов Вячеслав Альбертович,
начальник центра дистанционного обучения
и инженерно-технического обеспечения
ГВУЗ «Университет менеджмента образова-
вания» НАПН Украины

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЕТЕВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ ППО: ИЗ ОПЫТА РАБОТЫ УНИВЕРСИТЕТА МЕНЕДЖ- МЕНТА ОБРАЗОВАНИЯ

Современные информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) предоставляют огромные возможно-

сти учебным заведениям последипломного педагогического образования в области повышения эффективности учебного процесса, научной, научно-методической работы и оптимизации административно-хозяйственной деятельности.

Опираясь на научные труды ведущих ученых, подчеркнем, что активное использование ИКТ в деятельности учебного заведения ППО способствует созданию корпоративной ИКТ-системы. Она обеспечивает реализацию корпоративных ИКТ-процессов, определяющихся содержанием информационно-ресурсных, информационно-коммуникационных и информационно-процессуальных функций поддержки основной деятельности учебного заведения ППО.

Использование сетевых технологий является одним из базовых факторов создания корпоративной ИКТ-системы. Сетевые технологии являются сегментом ИКТ и основываются на использовании Интернет и локальной сети учебного заведения ППО.

Рассмотрим составляющие корпоративной ИКТ-системы Университета менеджмента образования. К ним относятся: основной сайт Университета, сайты Институтов УМО, находящиеся на хостинговой площадке и управляющиеся путем использования инструментария управления содержимым (С-panel). Основными составляющими являются ресурсы локальной сети УМО. Управление локальной сетью возложено на сервер, распределяющий трафик между пользователями локальной сети и связывающий эту сеть с внешним миром (сетью Интернет).

Одной из важных составляющих является система дистанционного обучения, базирующаяся на внутренних серверах. К ней относятся: платформа ДО Веб-класс «ХПИ» и платформа ДО eFront, доступ к которым возможен как из локальной сети, так и из сети Интернет.

Следующими составляющими являются:

- платформы для проведения вебинаров: OpenMeetings и teamtalk4;

- сервер входного и выходного диагностирующего тестирования слушателей (только локальная сеть);
- сервер обновления программного обеспечения и FTP-сервер.

В основе аппаратного обеспечения сетевых технологий лежит использование современных оптоволоконных каналов связи и коммутационных устройств.

Описанная модель позволяет максимально эффективно использовать сетевые технологии, которые создают благоприятные (информационно-комфортные) условия для эффективной деятельности учебного заведения ППО.

Самойленко Олексій Олександрович,
аспірант кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНО-ГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ

Удосконалення нині наявних та розроблювання нових підходів до збору, обробки й розповсюдження інформації є невід'ємною частиною процесу розвитку інформаційних технологій та інформаційних систем (ІС). Необхідність такого вдосконалення багато в чому обумовлена безперервним зростанням кількості електронних документів та їх доступності, що водночас зі слабкою структурованістю інформаційних фондів ускладнює управління інформацією й роботу її користувачів. Виникає потреба у централізації навчальних матеріалів освітнього веб-простору в межах єдиного веб-ресурсу.

В соціально-економічних умовах розвитку країни виникають проблеми не тільки фінансово-економічного забезпечення закладів освіти. Актуальною стає проблема якісної підготовки кваліфікованих робочих кадрів від-

повідно до переліку професій, що вимагають сучасний ринок праці, стандартизація освіти. Вирішення зазначеної проблеми залежить від внутрішнього потенціалу системи освіти в цілому.

Професійно-технічна освіта є комплексом управлінських та організаційно-педагогічних заходів, спрямованих на забезпечення оволодіння майбутнім спеціалістом знаннями. Головною метою підготовки фахових кадрів є здобуття практичних умінь та навичок в обраній ним галузі професійної діяльності та виховання загальної і професійної культури. Державна політика України у сфері професійно-технічної освіти спрямована на розвиток професійної компетентності кадрів.

Рішення такої проблеми лежить у площині дослідження теми «Організаційно-педагогічні умови підвищення кваліфікації керівників ПТНЗ на основі сучасних технологій дистанційного навчання».

Сіданіч Ірина Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

СУЧАСНІ ІМПЕРАТИВИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

Переосмислення методологічних підходів до аналізу освітніх проблем привело до розширення проблемного поля наукових досліджень, зокрема, в аспекті світоглядному. Педагоги, історики, релігієзнавці, культурологи, соціологи тощо досліджують сьогодні велике коло проблем, які певним чином (прямо чи побіжно) дотичні до світоглядних засад освіти, зокрема духовно-морального виховання дітей у вітчизняній школі. Зняття ідеологічного табу й соціально-політичних перепон в духовному

житті незалежної України дало змогу вести наукові пошуки в напрямі духовно-моральних засад вітчизняної освіти, здійснювати як ретроспективний, так і сучасний аналіз проблеми духовно-морального виховання підростаючого покоління.

Саме з формуванням духовності й моральності, як показує проведений нами аналіз, більшість представників гуманітарних наук пов'язує вихід людства з морально-екологічної кризи. Тому з різних боків вони прагнуть охарактеризувати досліджувану категорію.

Розглядаючи духовно-моральне виховання як мету, принцип і результат, ми створюємо передумови вирішення проблеми духовної кризи. Розуміння духовності як способу людського існування, створює можливість його педагогічного інструментування за допомогою поетапного «оволодіння» дитиною власної духовної сутності, набуття екзистенціальних цінностей, смислів життя. Аналіз генезису «духовність людини», проведений на основі досягнень світової та вітчизняної філософії, дав змогу нам визначити власний погляд на його зміст як на спосіб людського існування.

Сиротенко Ніна Гаврилівна,
інженер 1-ї категорії (провідний методист)
Проблемної лабораторії дистанційного навчання
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

САМОСТІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ДИСТАНЦІЙНОМУ КУРСІ

Безперервне навчання, як і будь-яка навчальна діяльність, як система включає такі обов'язкові складові: форму діяльності (очну, заочну, дистанційну, індивідуальну, групову); навчальні матеріали (ресурси); суб'єкти навчання (викладачі, учні, тренери, тьютори тощо). Водночас навчальна система має власну концепцію стратегій

діяльності та умови їх втілення у реальний навчальний процес (інформаційне забезпечення, форми, інструменти, засоби та відношення у діяльній процесі). На характеристики навчальних дій значно впливають різні поняття й підходи, що походять з психології (мотивація, сприйняття, мислення, знання, діяльність та ін.), педагогіки (засоби оволодіння системою знань – освіченість, розвиток і становлення особистості у контексті культури), соціології (спілкування, стосунки між людьми, пізнання різних культур, формування світогляду та ін.). Навчання відбувається на конкретному матеріалі й враховує специфічні особливості певного виду інформації. Але людина, що навчається, незалежно від віку є суб'єктом суспільства. Нові інформаційні технології дали змогу суспільству зробити величезний стрибок у поширенні пошуку та опрацювання інформації й користування нею у спілкуванні. Концепцію безперервної освіти не можна втілити якісно без вираховування можливостей ІКТ, які, окрім іншого, надають людині засоби для вільного створення умов для навчання. Ідеї «педагогіки співробітництва», запропоновані вчителями-новаторами наприкінці 80-х р. ХХ ст., - навчання без примушення, відсутність негативних оцінок, вільний вибір матеріалів для особистого доповнення теоретичних й практичних знань і вмінь, випереджене ознайомлення з темою, суб'єкт-суб'єктні стосунки у навчальній діяльності та ін. – усе це відповідає умовам формування самостійної діяльності й особистого вдосконалення людини.

Тындюк Любовь Александровна,
заместитель директора лицея №7
(г. Красный Сулин Ростовской области, РФ)

ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ЭФФЕКТИВНАЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ТЕХНОЛОГИЯ

В условиях быстрых изменений в экономике, науке и общественной жизни, стремительного развития инфор-

мационных технологий, появления новых профессий на рынке труда целесообразно рассматривать дистанционное обучение как эффективный инструмент реализации компетентностного подхода в образовании. Наиболее существенным при организации профильного обучения с использованием технологий дистанционного обучения является изменение традиционных учебных средств, что приводит к изменению видов учебной деятельности, а также форм организации обучения.

С 2004 г. наш лицей реализует асинхронную модель профильного обучения старшеклассников через взаимодействие с Ростовским-на-Дону колледжем связи и информатики (РКСИ). Для этого были подготовлены преподаватели-тьюторы. С 2010 г. в форме эксперимента реализовывалась дистанционная модель довузовской подготовки старшеклассников через взаимодействие с Донским государственным техническим университетом (ДГТУ). При освоении учебных программ с использованием дистанционных технологий, у учащихся формируются следующие значимые навыки: умение самостоятельно планировать деятельность; эффективно организовывать деятельность, ориентируя ее на конечный результат; работать в информационном пространстве: подбирать информацию в соответствии с темой, структурировать и использовать адекватно поставленной задаче; презентации результатов деятельности с использованием различных информационных технологий; рефлексии, способствующий успешному функционированию субъекта в любой деятельности; самообразования.

Однако на сегодняшний день для всего нашего педагогического коллектива первостепенной становится задача освоения технологии организации дистанционного обучения на всех ступенях школьного образования. Решение этой задачи позволит включить в активную учебную деятельность учащихся с ослабленным здоровьем, детей-инвалидов, обеспечит эффективное развитие одаренных, откроет новые возможности для развития

профессиональных навыков педагогов. Техническое оснащение учебных кабинетов лицея мультимедийным оборудованием, доступ к Интернету, абсолютная (100%) информационная компетентность педагогического коллектива и опыт реализации ДО через сетевые ресурсные центры РКСИ и ДГТУ являются абсолютно достаточными условиями для внедрения ДО в систему традиционного школьного образования, формирование ресурсного центра в подготовке педагогических кадров ДО.

2.2. Всеукраїнський методологічний семінар «Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій»

У цьому параграфі подано матеріали Всеукраїнського методологічного семінару «Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ППО на засадах сучасних технологій», який відбувся 15 травня 2013 р. у м. Києві на базі ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Учасники семінару мали змогу ознайомитися з науковими і методичними розробками, а також практичним досвідом Університету менеджменту освіти та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти з питань модернізації освітньої діяльності; обговорити структуру та зміст моделі модернізації освітньої діяльності вищого навчального закладу післядипломної педагогічної освіти; розглянути структуру та визначити зміст основних напрямів модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО.

Робота методологічного семінару велась за такими напрямами:

- 1) модернізація ППО як умова її розвитку;
- 2) основні напрями модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті;
- 3) модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО на основі очно-дистанційної форми навчання;
- 4) оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів на основі модернізованої системи педагогічного контролю та діагностики.

Учасники методологічного семінару після обговорення доповідей та повідомлень із питань модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті схвалили спільне рішення, про яке йдеться нижче.

Отже, проведення Всеукраїнського методологічного семінару *«Основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядиплом-*

ної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» організував Університет менеджменту освіти 15 травня 2013 року.

Цілі семінару:

- ознайомити учасників методологічного семінару з науковими, методичними розробками і практичним досвідом МО та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти з проблеми модернізації освітньої діяльності, обговорити їх та схвалили узгоджене рішення щодо подальшої роботи;
- активізувати роботу наукових колективів УМО та обласних інститутів ППО з розробки науково-методичних і організаційних основ модернізації освітньої діяльності на засадах сучасних підходів і технологій.

Завдання семінару:

1. Уточнити основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах ППО, їх зміст, структуру та алгоритм впровадження.

2. Розглянути доцільність та можливість збільшення масштабів застосування в освітній діяльності ВНЗ ППО очно-дистанційної форми навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

3. Ознайомити учасників семінару з новими підходами щодо організації та змісту самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації, їх методичному і технологічному забезпеченню (розробки УМО НАПН України).

4. Узгодити позиції з організації, змісту, формам і методам педагогічного контролю та методиці оцінювання успішності підвищення кваліфікації слухачів.

Тези доповідей і повідомлень, оформлені відповідно до вимог ВАК України, поміщено в цьому збірнику.

ПОРЯДОК РОБОТИ СЕМІНАРУ:

- 13.30 – 14.00 – реєстрація учасників семінару
- 14.00 – 16.00 – робоче засідання
- 16.00 – 16.15 – підведення підсумків семінару

РЕГЛАМЕНТ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ:

- Основні доповіді семінару – до 15 хв
- Виступ із доповіддю – до 10 хв
- Виступ із повідомленням
(зокрема on-line) – до 5 хв

МІСЦЕ ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРУ:

Державний вищий навчальний заклад
«Університет менеджменту освіти» НАПН України,
корпус 3, 1-й поверх, актовa зала. Адреса: 04053, м.
Київ, вул. Артема, 52-А.
Тел.: (044)481-38-42

e-mail: kafoedu@cippe.edu.ua

веб-сторінка семінару:
<http://my.comdi.com/event/121215>

ПЛАН СЕМІНАРУ

Вступне слово-привітання: Олійник Віктор Васильович – ректор Університету менеджменту освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, дійсний член НАПН України, професор.

ОСНОВНІ ДОПОВІДІ

модернізація післядипломної педагогічної освіти як умова її розвитку.

Доповідач: **Хасіневич Світлана Юріївна** – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри управління проектами та загальнофахових дисциплін ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ).

основні напрями модернізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій.

Доповідач: **Гравіт Володимир Олександрович** – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ).

ДОПОВІДІ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ (очні)

Ляхоцька Лариса Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

модернізація навчально-методичного забезпечення самостійної роботи слухачів (дистанційний етап підвищення кваліфікації).

Кліменко Андрій Лукіч – заступник директора ІВО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, старший викладач кафедри дистанційної освіти (м. Київ):

педагогічний контроль і оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів.

Бессарабов Володимир Іванович – кандидат хімічних наук, доцент кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

хмарні технології у забезпеченні самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації.

Антощук Світлана Володимирівна – старший викладач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

нові підходи до основ планування навчального процесу.

Лапшин Андрій Львович – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

інтерактивність у системі дистанційного навчання.

Мищишен Антон Васильович – аспірант кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

середовище e-front як основа віртуального навчального процесу.

ДОПОВІДІ ТА ПОВІДОМЛЕННЯ (on-line)

Довбня Віктор Миколайович – кандидат філософських наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Чернігівського ОІППО ім. К. Д. Ушинського (м. Чернігів):

інноваційне мислення як світоглядний орієнтир сучасного вчителя.

Самойленко Олександр Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського(м. Миколаїв):
сучасний заклад післядипломної педагогічної освіти.

Королюк Світлана Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри менеджменту освіти Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського (м. Полтава):

модернізація навчального процесу як умова зростання рівня професійної компетентності керівних кадрів.

Гавриш Римма Леонідівна – кандидат історичних наук, доцент, кафедра менеджменту освіти Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського (м. Полтава):

модернізація навчальної діяльності в післядипломній педагогічній освіті на засадах дослідництва.

Водолазська Тетяна Володимирівна – старший викладач кафедри менеджменту освіти Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського (м. Полтава):

технологія формування готовності вчителя до моделювання освітнього середовища початкової школи.

Жара Наталія Миколаївна – методист кафедри менеджменту освіти Полтавського ОІППО ім. М. В. Остроградського (м. Полтава):

дистанційна форма навчання в системі післядипломної освіти: особливості впровадження.

Лапшина Ірина Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти та психології КЗ «Запорізький ОІППО» (м. Запоріжжя):

особливості моделювання електронного підручника для системи післядипломної освіти.

Сиротенко Ніна Гаврилівна – провідний методист, інженер 1-ї категорії Національного технічного університету «ХП» (м. Харків):

сучасні технології та необхідність удосконалення навчального контенту.

Пойда Сергій Андрійович – завідувач відділу дистанційного навчання Вінницького ОІПОПП (м. Вінниця):

використання Веб–2.0 технологій у професійній діяльності працівників інститутів ППО України.

Носкова Маргарита В'ячеславівна – старший викладач кафедри освітньої політики Львівського ОІППО (м. Львів):

регіональна модель професійного розвитку педагогічних працівників Львівщини у системі післядипломної педагогічної освіти. електронна система організації та обліку навчання.

Сіпачова Олена Володимирівна – старший викладач Донецького ОІППО (м. Донецьк):

модернізація освітньої діяльності через впровадження в систему післядипломної педагогічної освіти технологій «авторська творча майстерня».

Кузнецов Олексій Юрієвич – завідувачий виробничою практикою Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка):

основные направления модернизации образовательной деятельности в Горловском техникуме ДонНУ.

Лотоцький Олександр Леонідович – викладач Горлівського технікуму Донецького національного Університету (м. Горлівка):

последипломное образование. Модернизация системы повышения квалификации педагогических работников.

Калініна Лариса Вікторівна – методист вищої категорії Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка):

використання в управлінській та навчально-виховній діяльності можливостей інформаційно-комп'ютерних технологій – важлива умова модернізації керівництва освітнім процесом.

Пинчук Надія Кузьмівна – викладач Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка):

создание видео презентаций по теме «сопряжение».

Новак Юлія Олександрівна – викладач Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка):

организация самостоятельной работы студентов с помощью веб-квестов.

Кудрова Людмила Олександрівна – спеціаліст 2-ї категорії Горлівського технікуму Донецького національного університету (м. Горлівка):

практика внедрения облачных технологий в ГТ ДонНУ.

Барабаш Ольга Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту та освітніх іннова-

цій, проректор з наукової роботи Івано-Франківського ОІППО (м. Івано-Франківськ):

роль та місце задачного підходу в навчанні педагогів у післядипломній освіті.

Калачова Людмила Володимирівна – старший викладач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України (м. Миколаїв):

вплив інформатизації освіти на сучасні засоби навчання.

ПОВІДОМЛЕННЯ (очні)

Самойленко Олексій Олександрович – старший викладач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України, аспірант (м. Київ):

особливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у підвищенні кваліфікації керівників ПТНЗ.

Рябов В'ячеслав Альбертович – начальник Центру дистанційного навчання та інженерно-технічного забезпечення ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

використання відкритих платформ для проведення on-line-семінарів, тренінгів у форматі вебінарів.

Рябова Зоя Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент, докторант ДВНЗ «Університету менеджменту освіти» НАПН України (м. Київ):

маркетингово-моніторинговий супровід підготовки фахівців у системі післядипломної педагогічної освіти.

УЧАСНИКИ БЕЗ ДОПОВІДЕЙ ТА ПОВІДОМЛЕНЬ

Мельник Надія Адамівна – проректор з науково-методичної роботи Рівненського ОІППО (м. Рівне). On-line.

Білик Наталя Валентинівна – завідувачка науково-методичного центру організації навчально-методичної роботи Хмельницького ОІППО (м. Хмельницький).

Швидюк Лариса Володимирівна – методист науково-методичного центру організації навчально-методичної роботи Хмельницького ОІППО (м. Хмельницький).

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ СЕМІНАРУ

Антощук Світлана Володимирівна, старший викладач кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОСНОВ ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Модернізація освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти передбачає запровадження принципів відкритої освіти, дистанційного навчання та кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП).

Одним із завдань науково-дослідної роботи «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.) є розробка та апробація в навчальному процесі пакета документів про забезпечення модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО.

Безумовно, виникає питання інноваційних підходів до планування навчального процесу. Згідно з розробленим

в межах зазначеної НДР та затвердженого вченою радою УМО Положення *про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти* основними документами планування навчального процесу з підвищення кваліфікації є:

- 7) план-графік підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти;
- 8) професійні програми для підвищення кваліфікації різних категорій слухачів;
- 9) робочі програми підвищення кваліфікації;
- 10) навчальні, робочі навчальні та навчально-тематичні плани підвищення кваліфікації;
- 11) індивідуальні плани для підвищення кваліфікації слухачів;
- 12) розклад занять навчальних груп.

Запропонований інноваційний підхід до планування навчального процесу створює умови для забезпечення реальних можливостей слухачам вільного вибору змісту навчання на дистанційному етапі підвищення кваліфікації. Це дасть змогу втілити в навчальний процес головної ідеї Болонського процесу про вільний вибір слухачами форм, методів і змісту навчання. Рішенням цього завдання (проблеми), безумовно, посилиться зацікавленість (мотивація) слухачів у підвищенні кваліфікації, підвищиться імідж, якість та ефективність післядипломної педагогічної освіти.

Створення реальних можливостей для вільного вибору слухачами змісту підвищення кваліфікації потребує модернізації нині наявних навчальних програм і планів, організації самостійної роботи на дистанційному етапі, структури та змісту навчальних модулів та інше.

Результатом цієї роботи має стати розроблення спеціальних модулів для самостійної роботи слухачів, а також орієнтовного їх переліку для вивчення самотужки.

Кількість модулів, що пропонують слухачу, має значно перевищувати реальний бюджет часу на дистанційному етапі підвищення кваліфікації (у 2–3 рази), щоб реально забезпечити свободу вибору змісту навчання.

Барабаш Ольга Дмитрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту та освітніх інновацій, проректор з наукової роботи Івано-Франківського ОШПО

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЗАДАЧНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ПЕДАГОГІВ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ОСВІТІ

Одним із напрямів модернізації освітньої діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти є утвердження методологічних засад, адекватних сучасним цілям навчання дорослих. Серед підходів, що активно розробляється та застосовується вченими для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців є задачний. Його сучасне трактування пов'язано з упровадженням компетентнісного підходу (Ю. Швалб, Л. Буркова, С. Семечко та ін.). Реалізація задачного підходу у навчанні педагогів дає змогу максимально враховувати особливості та зміст професійної діяльності. Задля цього аналізуються найтипівіші функції (задачі) професійної діяльності, типові проблемні ситуації тощо, які узагальнюються у вигляді навчальних ситуацій, моделей професійної діяльності та стають змістом навчально-професійної діяльності. Спільними характеристиками навчальних та навчально-професійних задач є предмет професійної діяльності. У безпосередній професійній діяльності задачі передбачають реалізацію чітко визначених цілей за певних умов, тоді, як навчально-професійні задачі розраховано на оволодіння самими способами – професійними діями, які в майбутньому уможливають досягнення цілей професійної діяльності. Навчальні та навчально-професійні задачі відображають напрям руху від цілей – до конкретного результату спланованої діяльності.

Бессарабов Володимир Іванович,
кандидат хімічних наук, доцент кафедри
дистанційної освіти ДВНЗ «Університет
менеджменту освіти» НАПН України

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ САМО- СТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ НА ДИСТАНЦІЙ- НОМУ ЕТАПІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Збільшення частки дистанційного етапу в загальній програмі підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів на основі очно-дистанційної моделі навчання передбачає модернізацію програмної основи, на якій реалізується електронний навчально-методичний комплекс.

Мета дослідження: пошук оптимальної системи управління навчальними ресурсами.

Матеріал і методи дослідження: аналіз власних експериментальних даних, результатів вітчизняних та закордонних досліджень.

Результати дослідження. Розроблювання електронного навчально-методичного комплексу для дистанційного етапу підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів можливе з використанням різних систем управління навчальними ресурсами. Попередній аналіз літературних даних показав, що найбільш доступною, мало витратною і зручною базою для реалізації такого електронного навчально-методичного комплексу можуть стати хмарні технології розподілених обчислень. Як експеримент для 7 навчальних груп підвищення кваліфікації (викладачі та завідувачі кафедр ВНЗ III–IV рівнів акредитації) у 2013 р. було розроблено електронні навчально-методичні комплекси для дистанційного етапу підвищення кваліфікації на основі хмарної технології, реалізованої в Google APPS for education. Проект отримав умовну назву «Хмара».

Первинний аналіз ефективності в забезпеченні самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації в рамках проекту «Хмара» показав

високу ефективність використання хмарних технологій в конкретному випадку.

Висновок. Система управління навчальними ресурсами, яка базується на хмарних технологіях розподілених обчислень може стати основою розроблювання та впровадження електронного навчально-методичного комплексу для забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації.

Водолазська Тетяна Володимирівна,
старший викладач кафедри менеджменту освіти Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У контексті цього дослідження технологія формування готовності вчителя до моделювання освітнього середовища початкової школи розуміється як певна педагогічна система, що реалізується на практиці й гарантує досягнення запланованих результатів навчання. Основна мета цієї технології – формування готовності педагога до моделювання освітнього середовища в системі післядипломної педагогічної освіти. Цілі: розвиток творчих і пізнавальних здібностей педагога; сприяння формуванню навичок проектування різних моделей шкільних освітніх середовищ; забезпечення умов для розширеного та поглибленого обсягу знань і вмінь із проблеми моделювання освітнього середовища початкової школи. Завдання: удосконалення професійної готовності вчителя до моделювання освітнього середовища початкової школи; формування системи знань, умінь і навичок, необхідних для педагогічного моделювання; розвиток навичок саморефлексії; розвиток професійних і особистісних якостей фахівця.

Технологія передбачає реалізацію сукупності принципів: технологічності навчання; практичної значущості; вільного вибору.

Під педагогічними умовами реалізації технології формування готовності вчителя до моделювання освітнього середовища початкової школи ми розуміємо сукупність організаційних форм, методів, прийомів, засобів координації навчальних впливів на слухача курсів підвищення кваліфікації в системі післядипломної педагогічної освіти з метою створення сприятливих можливостей та стимулів для ефективного саморозвитку професійних і особистісних здібностей і якостей, знань, умінь, здібностей і, як наслідок, цілісного професійного становлення особистості.

Формування готовності вчителя до моделювання освітнього середовища початкової школи означає утворення необхідних мотивів, мотивації, знань, умінь, досвіду, які забезпечать можливість створювати адекватне потребам школярів сприятливе освітнє середовище. Це складне інтегративне новоутворення особистості, суть якого складають взаємодія *мотиваційного, когнітивного та процесуального* компонентів.

Необхідними умовами ефективної реалізації технології формування готовності вчителя до моделювання освітнього середовища є: гармонійна цілісність, єдність етапів, структурних, змістових і процесуальних компонентів; професійної спрямованості, науковості змісту освіти.

Гавриш Римма Леонідівна,

кандидат історичних наук, доцент, кафедра менеджменту освіти Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ НА ЗАСАДАХ ДОСЛІДНИЦТВА

Освітні процеси в Україні обумовили переосмислення традиційної системи навчання на користь дослідницько-зорієнтованої моделі, зокрема в системі підвищення кваліфікації. Нова стратегія навчання докорінно відріз-

няється тим, що ставить педагогів у позицію дослідників, надає їм можливість здобувати знання, самостійно обираючи способи досягнення успіху. Вона зорієнтована на самореалізацію особистості, утвердження її самоцінності, розвиток мислення й творчості, а також вдосконалення комунікативних навичок, формування здатності до співпраці.

Цикл навчання як унікальна дослідницька технологія складається з чотирьох взаємозалежних етапів: набуття практичного досвіду через діяльність; рефлексію; концептуалізацію (висування гіпотез, створення моделей, формулювання висновків); експериментальну перевірку ідей (положень, теорій, концепцій) і на цій основі ухвалення рішень.

Конкретний досвід залучає до активної творчої діяльності. Рефлексивне спостереження дає змогу обговорити проблемну ситуацію й адекватно оцінити свої можливості. Абстрактна концептуалізація передбачає пошук, аналіз та узагальнення інформації. Активне експериментування допомагає адаптувати абстрактні висновки до реального світу. «Трикутник знань» – освіта, дослідницька діяльність, технологічні інновації – підготує особистість до динамічних змін у соціумі.

Гравіт Володимир Олександрович,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ОСНОВНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Координальні зміни соціально-економічних умов в Україні обумовили необхідність реформування системи освіти, приведення її відповідно до вимог постіндустріального (інформаційного) суспільства, світовим, європейським стандартам та нормам.

Генеральною метою національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є реалізація принципів відкритої освіти (доступність якісної освіти для кожного) та забезпечення особистого розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя.

Реформи в освіті України, особливо вищої, початок яких припадає на кінець минулого століття, що проводяться під знаком ідей Болонського процесу, повільно просуваються вперед.

На цьому шляху найважливішим етапом є ухвалення Верховною Радою України законів «Про освіту» і «Про вищу освіту», які б закріпили вже досягнуте та накреслили шляхи подальшого розвитку.

Освітні аспекти реформування освіти можна відобразити у вигляді тріади: новий, сучасний вчитель (викладач) → новий, сучасний зміст навчання → нові, сучасні педагогічні (освітні) технології.

Більш оперативною системою підготовки педагогічних кадрів до роботи в нових умовах є система післядипломної педагогічної освіти. Вона має великі потенційні можливості та є надійним інструментом реалізації державної політики в галузі освіти.

В Україні система ППО сформувалася де-юре в кінці ХХ ст. і на сьогодні юридично оформлена. Базовими компонентами системи є регіональні інститути вдосконалення вчителів радянського типу. У 1999 р. було створено в м. Києві Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти (ЦППО), який виконував функції головного науково-методичного центру системи.

Розуміючи таку проблему, у січні 2012 р. в УМО відкрито держбюджетну науково-дослідну роботу «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (2012–2014 рр.).

Мета дослідження: розроблення та апробування в навчальному процесі науково-методичних основ модер-

нізації освітньої діяльності у вищих навчальних закладах післядипломної педагогічної освіти

Завдання роботи:

1. Провести системний аналіз стану освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, виявити та узагальнити тенденції розвитку, обґрунтувати доцільність та можливість її модернізації.

2. Розробити та обґрунтувати структурно-логічну модель модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО і алгоритми впровадження в навчальний процес її компонентів.

3. Сформувати та обґрунтувати принципи, форми та методи спільного впровадження в навчальний процес технологій дистанційного навчання і кредитно-модульної системи організації навчального процесу як умов їх модернізації.

4. Розробити та апробувати в навчальному процесі пакет документів щодо забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти.

5. Обґрунтувати оптимальну структуру системотехнічного, матеріально-технічного, кадрового та іншого забезпечення модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО.

Дослідження планується провести в три етапи:

перший: січень–грудень 2012 р.; *другий:* січень–грудень 2013 р.; *третій:* січень–грудень 2014 р.;

На першому етапі проведено системний аналіз стану освітньої діяльності у ВНЗ ППО, виявлено тенденції та перспективи їх розвитку.

Дослідження проводилися за такими напрямками:

- модернізація освітньої діяльності в системі ППО як умова її розвитку;

- основні напрями модернізації освітньої діяльності в ППО;

- модернізація освітньої діяльності в ППО на основі очно-дистанційної форми навчання;

- оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів на основі модернізованих систем педагогічного контролю та діагностики.

Робота за напрямками модернізації проводилася співробітниками творчої групи. Робочі матеріали обговорювалися на засіданні групи за результатами якого було прийнято рішення про їх доопрацювання та підготовку до публікації в збірнику наукових праць за темою НДР. Одночасно було встановлено, що модернізація освітньої діяльності у ВНЗ ППО давно назріла, потребує системного комплексного підходу та наукового обґрунтування.

Довбня Віктор Миколайович,
кандидат філософських наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи
Чернігівського ОІППО ім. К. Д. Ушинського

ІННОВАЦІЙНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СВІТОГЛЯДНИЙ ОРІЄНТИР СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Мінливий характер нового постіндустріального суспільства, що постало в Україні, потребує інноваційного типу особистості. Сформувати такий тип людини може інноваційна система навчання і виховання. Саме інноваційне поле освіти породжує особистість, яка володіє інноваційним мисленням. Інноваційне мислення як таке, що розвивається і приводить до нових результатів, має безсумнівну онтологічну первинність.

Найважливішою умовою привнесення інновацій в освіту є системне підвищення психолого-педагогічної культури учасників навчально-виховного процесу, знань педагогічної інноватики, засвоєння сучасних тенденцій змісту освіти. Здатність педагога до інноваційного процесу навчання і виховання (бути інноватором) детермінується цілеспрямованим розвитком інноваційного мислення. Отже, постає проблема складових смислоутворювальної системи інноваційної освіти, що формує інноваційне мислення.

Філософія феномену інноваційного мислення в освіті залишається малодослідженою як в Україні, так, власне, і в Європі. Проте рух думки, що створює нові знання, віддавна був предметом філософської рефлексії.

Установлюючи залежність між ефективністю освітнього процесу та мірою формування інноваційного мислення вчителя, маємо визнати неабияку роль системи післядипломної педагогічної освіти. Те, що без таких потужних обласних закладів вищої освіти як інститути післядипломної педагогічної освіти учитель цілком не зможе оволодіти методологією зразків усіх форм, способів і стилів мислення зможе погодитись, мабуть, кожен освітянин. Інша річ – форма та зміст системи післядипломної педагогічної освіти в Україні, а в цьому сенсі – рамки життєтворчості та культури мислення вчителя.

Проблема післядипломної педагогічної освіти пов'язана з тим фактом, що відповідно до чинних нормативно-правових документів обласні інститути ППО безпосередньо підпорядковуються управлінням освіти і науки обласних державних адміністрацій. Водночас науково-методичне та навчально-методичне забезпечення післядипломної педагогічної освіти здійснюють два департаменти Міністерства освіти і науки України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти, який підпорядковується Університету менеджменту освіти НАПН України.

Доволі поширеною є думка, про те, що завдання вчителя зводиться до суто формального методичного навчання, під яким розуміється розвиток індивідуальних здібностей учня і, насамперед, отримання об'єктивних знань, а також формування тих чи інших умінь і навичок. Звідси вимальовується відома тріада: знання, вміння, навички. За такої постановки питання освітньо-виховний процес зводиться до суб'єкт-об'єктної (S–O) взаємодії, що лежить в основі репресивної педагогіки як продукту тоталітарної системи, де суб'єкт – це вчитель, який намагається грати активну, діяльну роль, незважаючи на

те, що перебуває на найнижчих щаблях соціальної ієрархії, а об'єкт – учень, є пасивним, не діяльним. Демократична педагогіка, визнана в багатьох розвинених країнах світу, базуючись на інших, більш високих духовних цінностях, передбачає суб'єкт-суб'єктні (S–S) відносини, підносячи роль учня до активного учасника педагогічної взаємодії. Тріадична модель S–S–S педагогічного процесу, запропонована В. Вознюком, активує «третій суб'єкт» – зміст навчання, позбавляючи його об'єктної форми і надаючи культурі суб'єктності. Але вузьким місцем тріадичної моделі навчально-виховного процесу є підходи до процесу мислення загалом усіх його учасників: учнів, батьків, керівників, але, передовсім, учителів. Тому торкнемося цього питання детальніше.

Сьогодні в науково-педагогічній сфері відчутні імпульси **першого європейського форуму ректорів педагогічних університетів** (Київ, вересень 2011 р.). Наскільки гостро в європейському співтоваристві постала проблема вчителя, свідчить тема форуму: «Проблема підготовки нового вчителя для об'єднаної Європи XXI століття». Тривожні питання, що там обговорювалися, трансформувались у звернення до парламентаріїв Європи на підтримку вчителя. «Європа потребує нового вчителя, – наголошується у відозві форуму, – здатного виконати покладену на нього історичну місію. Завдання його підготовки цілком і повністю покладається на педагогічні університети, які мають здійснити ряд організаційних, змістовних і методологічних трансформацій, розпочати процес формування нового вчителя за єдиною європейською системою деідеологізованих і департизованих цінностей, базовими серед яких є толерантність, демократія, миролюбство, справедливість і солідарність». Таким чином, адекватний аналіз освітньої дійсності показує необхідність формулювання теоретико-концептуальних відповідей на питання, якою має бути особистість учителя, його сучасні професійні риси, світоглядні орієнтири, а також ухвалення управлінських рішень щодо стратегем розвитку післядипломної педа-

гогічної освіти. У цьому контексті актуалізується потреба нових форм взаємодії педагогічних університетів та інститутів післядипломної педагогічної освіти, завдання яких культивувати нового учителя.

Жара Наталія Миколаївна,
методист кафедри менеджменту освіти
Полтавського ОППО ім. М. В. Остроградського

ДИСТАНЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ

Сучасні інформаційні технології відкривають нові перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу. Дистанційне навчання засновано на сучасних інформаційних і комунікаційних технологіях навчання та підвищення кваліфікації. Його рисами є гнучкість, модульність, економічна ефективність, спеціалізований контроль якості освіти, використання спеціалізованих технологій і засобів навчання. Ефект навчання у значній мірі залежить від того, наскільки регулярно займається слухач.

Перевагами дистанційної форми навчання є: особа, яка навчається, може сама обирати час і місце навчання; індивідуальний підхід до кожного (викладач виступає у ролі помічника, наставника, радника – тьютора); обмежена тривалість при високій якості навчання. Водночас існують такі перешкоди: обмежений доступ слухачів до мережі Internet або недостатня його швидкість, особливо у сільській місцевості; відсутність платформи дистанційного навчання; низький рівень готовності педагогів до роботи в умовах дистанційної освіти.

Дистанційне навчання в післядипломній освіті, будучи результатом об'єктивного процесу інформатизації суспільства та освіти і вбираючи в себе кращі риси інших форм, ввійшла в XXI ст. як найперспективніша, гуманістична, інтегральна форма одержання освіти.

Калачова Людмила Володимирівна,
старший викладач кафедри дистанційної
освіти ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ВПЛИВ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ НА СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

Одним із напрямів інформатизації освіти в Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» визначено забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед, шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості; надання кожній людині можливості для здобуття знань, умінь і навичок із використанням ІКТ під час навчання, виховання та професійної підготовки.

Широке застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті спричинило зміну сучасних засобів навчання, особливо в межах дистанційних технологій навчання, які із традиційних перейшли у електронні: натуральні об'єкти, макети, замінені цифровими моделями на площині та у 3D-форматі, діючі моделі – на віртуальні лабораторії, графічні засоби набули цифрового формату, підручники та навчальні посібники все частіше набувають вигляду електронних навчально-методичних комплексів, аудіовізуальні засоби навчання (приміром, відеофрагменти, навчальне кіно тощо) демонструються вже не за допомогою технічних засобів навчання, а посередництвом мережі Інтернет, контроль знань часто здійснюється за допомогою автоматизованого тестування. Крім того, з'являються раніше невідомі засоби навчання, які стали можливими завдяки інтенсивному розвитку мережі Інтернет та цифрового обладнання. До них можна віднести вебінари – віртуальні семінари, які проводяться засобами мережі Інтернет за допомогою аудіо- та відеозв'язку, із можливістю спілкування за допомогою звуку та чату і демонстрації мультимедійних засобів навчання

(презентацій, відео тощо); а також віртуальні світи (віртуальні академії) – високо розвинута форма комп'ютерного моделювання, яка імітує реальні навчальні умови (клас, викладача тощо) з високим ступенем реалізму, дає змогу впливати на віртуальне оточення і мати при цьому зворотній зв'язок. До речі, такий засіб навчання як віртуальна академія дає змогу не лише імітувати оточення і спілкування, а й використовувати усі можливі сучасні засоби навчання, інтегруючи їх в одному місці з величезною економією ресурсів.

У появі нових засобів навчання є свої складнощі, які пов'язані, передусім, із тим, що викладачам необхідно вчитися їх використовувати у навчальному процесі, а це потребує відповідних навчально-методичних, інструктивних матеріалів, що відповідають спеціалізації викладача. Проте використання сучасних засобів навчання значно розширює можливості процесу навчання, зокрема дистанційного, підвищує ефективність сприйняття нового матеріалу і його запам'ятовування завдяки більшій емоційності і одночасному впливу на декілька аналізаторів, дає змогу економити ресурси (завдяки легшому тиражуванню електронних засобів навчання, економичності їх виготовлення та тривалішому терміну зберігання тощо), підлаштовувати (власноруч виготовляти) засоби навчання із врахуванням індивідуальної методики викладання.

Калініна Лариса Вікторівна,
методист вищої категорії Горлівського
технікуму Донецького національного
університету

ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ТА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЖЛИВОСТЕЙ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ – ВАЖЛИВА УМОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ КЕРІВНИЦТВА ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ

Соціально-економічний прогрес залежить від здатності держави забезпечити освіту всіх членів суспільства,

надати можливість кожній людині досягти успіху в сучасному світі.

Однією зі складових цього процесу є широке впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій в усіх ланках освітньої галузі. Це стосується не тільки навчально-виховного процесу, а й управлінської діяльності, забезпечення оперативності схвалення рішень, підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, створення єдиного інформаційно-освітнього простору, електронних засобів навчального та загального призначення, забезпечення відповідного моніторингу стану освітньої галузі тощо. Тому, одне з головних завдань освіти ВНЗ I рівня акредитації Горлівського регіону Донецької області сьогодні – навчити користуватися інформаційними технологіями та навчатися, використовуючи ці технології.

У ВНЗ I рівня акредитації Горлівського регіону створено сприятливі умови для якісного та ефективного використання в управлінській та навчально-виховній діяльності можливостей інформаційно-комп'ютерних технологій, що є однією з важливих умов модернізації керівництва освітнім процесом. І, що головне, дає можливість удосконалювати навчально-виховний процес, робить його захоплюючим, глибоко пізнавальним.

Кліменко Андрій Лукіч,
заступник директора ІВО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти НАПН України, старший викладач кафедри дистанційної освіти Інституту відкритої освіти

ПЕДАГОГІЧНИЙ КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ СЛУХАЧІВ

Про контроль і оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачів можна говорити тільки в контексті визначення мети підвищення кваліфікації. На наш погляд, мета полягає у розвитку професійних (посадо-

во-функціональних) компетентностей, набутих під час здобуття вищої освіти та впродовж професійної діяльності.

Першим важливим компонентом системи педагогічного контролю є **вхідний контроль**. Вхідний контроль проводиться методом комп'ютерного тестування за тестами, які охоплюють увесь зміст навчання.

Наступні компоненти системи педагогічного контролю – **проміжний контроль**, до якого належить **поточний контроль**, та **модульний контроль**. Поточний здійснюється безпосередньо наприкінці кожного заняття викладачем із метою визначення рівня засвоєння слухачами навчального матеріалу. Модульний – обов'язковий вид контролю, який визначає рівень засвоєння слухачами навчального матеріалу конкретного модуля або блоку модулів.

Останній компонент системи педагогічного контролю – **підсумковий**, до якого належить **вихідний контроль**, **диференційований залік та захист випускної роботи**.

Вихідний контроль проводиться методом комп'ютерного тестування за тестами, подібних до тестів вхідного контролю. Диференційований залік проводиться з метою визначення рівня засвоєння навчального матеріалу з певних навчальних модулів. Захист випускної роботи має на меті визначити рівень та якість виконання слухачами індивідуальних завдань на дистанційному етапі навчання.

Кожен вид контролю має свою шкалу оцінювання – вхідний, модульний та вихідний контроль – і оцінюється в балах за 100-бальною шкалою; диференційований залік – за 5-бальною шкалою; захист випускної роботи – за 100-бальною шкалою відповідно до критеріїв оцінювання, зазначених у положенні про випускну роботу.

Для переходу від однієї шкали оцінювання до іншої застосовується таблиця переведення оцінок.

Оцінювання – процес визначення висновків про результати навчальної діяльності слухачів. Основою оцінювання є результат педагогічного контролю, що відображається в оцінках.

Відповідно до зазначеного ми визначили коефіцієнти вагомості кожного з видів підсумкового контролю: захист випускної роботи – 0,6; вихідний контроль – 0,3; диференційований залік – 0,1.

Отже, формула за якою визначається успішність підвищення кваліфікації матиме такий вигляд:

$$\text{УПК} = 0,6 \times \text{ВР} + 0,3 \times \text{ВК} + 0,1 \times \text{ДЗ}$$

де – УПК – успішність підвищення кваліфікації;

ВР – результати захисту випускної роботи;

ВК – результати вихідного контролю;

ДЗ – результати диференційованого заліку.

Королюк Світлана Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, за-
відувачка кафедри менеджменту освіти
Полтавського ОІППО ім. М. В. Остро-
градського

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК УМОВА ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИХ КАДРІВ

Сучасна післядипломна освіта потребує впровадження нових моделей навчання, серед яких:

- навчання через співробітництво, яке передбачає тісну взаємодію та партнерство між тими, хто навчає та тими, хто навчається;

- навчання через дію, в основі якого діяльність та навчання у процесі здійснення професійної діяльності;

- навчання через гру (ігрове або розважальне навчання), яке потребує широкого застосування ігрових методів.

Слід враховувати основні риси сучасної освіти дорослих: випереджаючий характер; орієнтацію на потреби, гнучкість, безперервність; орієнтацію на розвиток компетенцій особистості; проблемне навчання, зв'язок із практикою, навчання через дію; індивідуалізацію та співробітництво; використання ІКТ.

Сьогодні потребують упровадження нові форми підвищення кваліфікації:

- курси за вибором;
- однотижневі курси для керівників із окресленої проблеми один раз на один-два роки;
- спільні курси для керівників (директорів та їх заступників) із певної проблеми, що потребує впровадження у школі (тобто формування та підготовка команди школи до нововведень);
- експериментальне впровадження в ІППО системи магістратур з актуальних спеціальностей, як-от: «Управління загальноосвітнім навчальним закладом», «Управління проектами».

Для ефективної підготовки керівних кадрів у системі післядипломної освіти слід забезпечити, насамперед, науково-методичні, матеріально-технічні, організаційні умови на всіх рівнях: в інститутах, районних (міських) методичних кабінетах, навчальних закладах.

Кудрова Людмила Олександрівна,
спеціаліст 2-ї категорії Горлівського технікуму Донецького національного університету

ПРАКТИКА ВНЕДРЕНИЯ ОБЛАЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ГОРЛОВСКОМ ТЕХНИКУМЕ ДонНУ

После прохождения курсов повышения квалификации преподавателями и администрацией Горловского техникума Донецкого национального университета, на базе облачных технологий Google был создан сайт для работы методистов техникумов Горловского региона, в который входят три города области: Горловка, Енакиево и Дзержинск. Сигналом к созданию сайта стало внедрение новых технологий во все сферы деятельности нашего учебного заведения (учебную, производственную, управленческую).

Основным преимуществом этого сайта являются два немаловажных критерия для бюджетных организаций:

минимум затрат для разработки и отсутствие дополнительных углубленных знаний для работы с ним пользователей (методистов).

На базе сайта размещается различная информация: графики проведения методических объединений, статьи докладчиков, итоговые протоколы работы методических объединений. Доступ к размещению информации на сайте есть у всех участников. Также на сайте создан календарь-планировщик, основной целью которого является автоматическая рассылка различных объявлений, напоминаний. На данный момент все техникумы региона уже являются пользователями этого сайта. Проведена работа со всеми техникумами региона по техническим вопросам использования.

В дальнейшем планируется проводить он-лайн (веб-бинары) – собрания, конференции, совещания руководителей и методистов «без отрыва от производства», что позволит сэкономить время, а самое главное – средства на проведение данных мероприятий.

Кузнецов Олексій Юрієвич,
завідувач виробничої практики Горлівського технікуму Донецького національного університету

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ МОДЕРНИЗАЦИИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ГОР- ЛОВСКОМ ТЕХНИКУМЕ ДонНУ

На данный момент я разрабатываю методические рекомендации по внедрению облачных технологий Google в образовательный процесс. Данная методическая рекомендация имеет 7 разделов, в которых раскрываются такие вопросы, как: понятие «облачные технологии», сервисы Google, необходимые для учебного заведения, а также подробные инструкции по регистрации в системе Google, инструкция по созданию сайтов в конструкторе Google и их настройка. Также раздел посвящен созданию различных тестов, необходимых для он-лайн диагностики студентов.

Також оновився сайт технікума, був створений форум для студентів технікума, створений розділ для абітурієнтів технікума.

На сайті розширилась і одночасно спростилась система реєстрації користувачів. Розширились поля користувачів, додані (ім'я, прізвище, група, телефон). Спрощення полягає в тому, що на сайт можна зайти, авторизувавшись через інші сайти і соціальні мережі.

Таким чином, нові знання, отримані на курсах, допомагають модернізувати технічний аспект користувачів сайту в освітній діяльності ГТДОНУ.

Лапшин Андрій Львович,
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри дистанційної освіти ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розвиток системи дистанційного навчання (ДН) є одним з основних напрямів сучасних освітніх систем в усіх розвинених країнах світу. Навіть є думки, що в майбутньому ДН буде основною формою навчання для більшості. ДН має економічні переваги з точки зору організації навчального процесу, є зручною формою для того, хто навчається, але потребує певного технічного забезпечення. Проблемам розвитку ДН приділяють увагу і в Україні.

Аналізуючи діяльність викладача-тьютора в системі ДН, бачимо, що перевірка завдань, результатів проміжних модулів, спілкування, керування самостійною роботою та допомога у виборі індивідуальної траєкторії навчання є важливою і копіткою роботою, яка й визначає якість освіти.

Але зворотній зв'язок можливо організувати і за допомогою побудови програмованих інтерактивних сис-

тем. Прості варіанти інтерактивних систем комбінують кейс-технологію з тестуванням, коли кейс інформації наступного рівня надсилається тільки після успішного тестування на попередньому рівні, інакше потрібно продовжити вивчення попереднього рівня матеріалу. Більш ефективними в перспективі вбачаються системи, що автоматично будують кейси, які містять додаткові інформаційні пакети, можливо зі зміною форми подачі матеріалу, з комбінуванням аудіо, відео, текстових та графічних засобів представлення інформації. Причому вибір щонайоптимальнішої структури подання навчально-інформаційних пакетів та деяка повторюваність інформації, можливо зі зміною форми, відбувається індивідуально, на основі аналізу результатів попередніх тестів.

Набуває поширення і втілення інтерактивних елементів у традиційні форми подачі матеріалу. Наприклад, замість запису лекції одним великим файлом, можлива організація у вигляді набору невеликих частин тривалістю 5–15 хв. Кожна частина містить логічно завершену частину змісту, має назву, яка дає змогу студенту вивчати і повторювати матеріал у зручному для нього порядку. Можлива подальша розбудова інтерактивної системи, з інтегруванням інших форм подачі інформації.

Побудова таких інтерактивних систем є перспективним шляхом розвитку ДО і, безперечно, буде мати розвиток, незважаючи на труднощі і великий обсяг необхідної роботи.

Лапшина Ірина Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту освіти та психології
КЗ «Запорізький ОППО»

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПІДРУЧНИКА ДЛЯ СИСТЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

На відміну від базової освіти, яку педагогічні працівники отримують у вищих навчальних закладах, система

післядипломної освіти спрямована більше на ознайомлення курсантів з новими, практико-орієнтованими технологіями. Часто заняття на курсах підвищення кваліфікації будуються на розгляді практичного досвіду. Проте друковані видання не пристосовані до стрімких змін сьогодення. Видання підручника є процесом довготерміновим та фінансово затратним.

При наявній перенасиченості ринка друкованої продукції, система післядипломної педагогічної освіти потерпає від дефіциту навчальних посібників для курсової підготовки.

Подолати зазначені проблеми можна шляхом створення підручників на основі інтерактивних комп'ютерних технологій. За формою організації електронне навчання не обмежує викладача-автора підручника або посібника межами півторагодинного заняття, що створює умови для ширшого використання мультимедійних, аудіо- та відеоматеріалів.

Для ефективного засвоєння змісту необхідною умовою є організація самоконтролю, результатом роботи якої має бути не лише кількісна оцінка рівня засвоєння навчального матеріалу, а й забезпечення слухача роз'яснювальними матеріалами залежно від виявленої проблеми.

Одним з ефективних методів підвищення кваліфікації є обмін досвідом між слухачами курсів. Електронний підручник може включати підрозділ активізації творчої роботи курсантів, в якому всі бажаючі можуть розмістити опис власного досвіду із зазначеної проблеми. Таким чином, він отримає здатність до накопичення та систематизації досвіду практичної роботи педагогів і можливості обговорення найактуальніших питань сьогодення.

Лотоцький Олександр Леонідович,
викладач Горлівського технікуму Доне-
цького національного університету

ПОСЛЕДИПЛОМНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ. МОДЕР- НИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ КВАЛИ- ФИКАЦИИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ РАБОТНИКОВ

Последипломное образование – это часть национальной системы непрерывного образования. В последипломном образовании сочетаются стационарные формы работы с самостоятельной работой на дневной, заочной, вечерней, дистанционной, комбинированной формах обучения, а также экстернате.

Последипломное педагогическое образование включает:

- *переподготовку* — получение другой специальности на основе ранее достигнутого образовательного-квалификационного уровня и практической деятельности;

- *специализацию* — подготовку педагога к выполнению отдельных заданий или обязанностей, которые имеют специфические особенности в пределах специальности;

- *повышение квалификации* — освоение педагогических знаний, умений и навыков для постепенного развития работника как личности и профессионала, приобретение им способности исполнять отдельные обязанности и задания в пределах специальности.

Повышение квалификации осуществляется в виде стажировки, курсовой подготовки, методической работы, самообразования.

На пути модернизации современной системы повышения квалификации педагогических работников необходимо:

- учитывать индивидуальные запросы и профессиональные потребности педагогов и создавать условия для построения индивидуальной траектории обучения;

- диагностировать качество профессиональной подготовки преподавателя;

- забезпечити науково – методичне післякурсове супроводження професійного зростання педагога.

Ляхощка Лариса Леонідівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, за-
відувачка кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту осві-
ти» НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУ- ХАЧІВ

(дистанційний етап підвищення кваліфікації)

Одним із напрямів модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО є повномасштабне впровадження в підвищення кваліфікації очно-дистанційної форми навчання. На сучасному етапі виникає проблема удосконалення структури та змісту дистанційного етапу (ДЕ) підвищення кваліфікації (ПК) слухачів для якісного забезпечення свободи вибору слухачем змісту самостійної роботи та її керованості.

Сучасна методологія навчання у вищій школі полягає переважно в переорієнтації з лекційно-інформаційної на індивідуально-диференційовану систему навчання, її особистісно орієнтовану модель.

Системний аналіз проблеми методичного забезпечення підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, проведений в УМО у процесі виконання низки НДР, засвідчив доцільність взяття за основу варіативних навчально-методичних комплексів (ВНМК) різного призначення та рівня. У цілому структура ВНМК забезпечує всебічний науково обґрунтований підхід до різних поточних варіантів підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, що прогнозуються, зокрема, й за кредитно-модульною організацією навчального процесу за очно-дистанційної форми навчання.

На нашу думку, під час розроблення ВНМК другого покоління – електронного навчально-методичного комплексу (ЕНМК) – слід приділити особливу увагу навчально-методичному забезпеченню керованої самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі (ДЕ), що в подальшому стане основою навчання слухачів у дистанційному курсі. Для ефективної організації дистанційного навчально-виховного процесу модерні навчальні заклади активно використовують електронні освітні ресурси.

ЕНМК є сукупністю електронних навчально-методичних матеріалів, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням дистанційних технологій, що базуються на Інтернет-технологіях, відповідно до графіку та розкладу навчального процесу на ДЕ ПК. ЕНМК містить електронні ресурси двох типів: 1) ресурси, призначені забезпечити загальну інформаційну підтримку освітнього процесу, приміром, електронні конспекти лекцій, мультимедійні презентації лекцій, методичні рекомендації, аудіо-, відеозаписи тощо; 2) ресурси, призначені закріпити вивчений матеріал, сформулювати вміння та навички слухачів, оцінити їхні навчальні досягнення, наприклад, завдання, тестування, анкетування, форум, чат тощо. Навчально-методичні матеріали з кожного модуля на ДЕ ПК містять: *теоретичний матеріал* (мультимедійні презентації лекцій, структуровані електронні навчальні матеріали, електронний конспект лекцій, аудіо-, відео-, анімаційні навчальні ресурси, список друкованих та Інтернет-джерел, посилання на електронну бібліотеку чи інституційний репозиторій); *практичні* (семінарські) роботи (зміст, методичні вказівки щодо їх виконання, зокрема, відео-, аудіозаписи, презентації PowerPoint тощо, список індивідуальних завдань та питань для обговорення, форма подання результатів виконання, критерії та форми оцінювання); *завдання для самостійної роботи слухачів* (виконання певних завдань за темами змістових модулів, виконання методичних рекомендацій щодо написання випускної роботи, проходження відповідно до плану і завдань індивідуальної

навчальної практики); перелік індивідуальних завдань, методичні вказівки щодо їх виконання, теми (питання) для обговорення в он-лайн та офф-лайн-режимах, форми подання результатів виконання додаткових завдань, критерії та форми оцінювання; *модульний контроль* (контрольні індивідуальні запитання, запитання для групового обговорення, завдання з критеріями оцінювання та формою подання результатів виконання, тести для самоконтролю та контролю (за необхідністю).

Отже, якісне та успішне виконання завдань самостійної роботи слухачами на ДЕ ПК залежить від модернізації навчально-методичного забезпечення нового покоління, а саме – розробки ЕНМК.

Мищишен Антон Васильович,
аспірант кафедри дистанційної освіти
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
НАПН України

СЕРЕДОВИЩЕ E-front ЯК ОСНОВА ВІРТУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Педагогічна діяльність в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), появи і впровадження нових форм і методів навчання, заснованих на використанні Web-ресурсів має безперервно оновлюватися новими формами як організації, так і технологіями навчання. П'ятирічний курс навчання в педагогічних вузах не здатний забезпечити належного рівня готовності для успішного виконання професійної педагогічної діяльності, тому система освіти має перейти до безперервної освіти.

Головною метою дистанційного навчання у закладах післядипломної освіти є надання слухачам можливості отримати якісні знання, набути уміння та навички відповідно до обраної навчальної програми (плану) за місцем їх проживання або тимчасового перебування з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Зручною для використання як викладачами, так і слухачами

формою подання навчальних матеріалів є електронний навчальний курс, створений засобами системи управління навчальним контентом.

На нашу думку, одним з основних напрямів модернізації освітньої діяльності закладу ППО є використання єдиного віртуального навчального середовища, яке б забезпечувало всі потреби дистанційного навчання. Запропонованим середовищем є платформа E-front, яка надає широкі можливості як для створення курсу, так і для управління навчанням. Можливості E-front дають змогу вирішувати завдання організації навчального процесу в закладах освіти, а також завдання підвищення кваліфікації, атестації і відбору співробітників в організаціях різного масштабу. Застосування системи дасть змогу вирішувати освітні завдання легше і простіше.

Актуальність дослідження обумовлено потребами суспільства у впровадженні новітніх інформаційних технологій у післядипломну освіту.

Новак Юлія Олександрівна,
викладач Горлівського технікуму
Донецького національного університету

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ С ПОМОЩЬЮ ВЕБ-КВЕСТОВ

Розвиток мережевих технологій та телекомунікацій, особливо Веб-технологій сприяли розвитку проектних технологій навчання.

Серед них виокремлюємо такий вид дослідницької діяльності, як веб-квест.

Квест (Quest) у перекладі з англійської – тривалий цілеспрямований пошук, який може пов'язуватися з прикладами або грою; також слугує для позначення однієї з різновидів комп'ютерних ігор.

Веб-квест – спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації в мережі Інтернет за вказаними адресами.

Особливістю веб-квестів є те, що вся інформація або її частина, яка розміщена на сайті для самостійної або групової роботи студентів, перебуває, насправді, на різних веб-сайтах. За допомогою певних гіперпосилань усі студенти працюють в єдиному інформаційному просторі. Студенти збирають матеріали в Інтернеті з тієї чи іншої теми, розв'язують проблему, використовуючи ці матеріали. Посилання на джерела виконуються студентами, викладачами за допомогою пошукових систем.

Веб-квести можуть охоплювати як окрему проблему навчальний предмет, тему, так і бути міжпредметними.

Однією з переваг веб-квеста є економія часу студента, враховуючи те, що викладач сам спрямовує діяльність студента, надаючи певний перелік інтернет-адрес, з яких студенти одержують необхідні для виконання проекту дані. Підсумком веб-квесту може бути презентація або веб-сторінка, котрі можна розмістити в Інтернеті та надати можливість усім залишати свої думки, пропозиції, відгуки та навіть відповідні правки, тобто здійснювати зворотний зв'язок.

Для студентів упровадження різних інноваційних технологій у навчальний процес викликає зацікавлення. З'являється більше ініціативи до самостійного вивчення предмета.

Носкова Маргарита В'ячеславівна,
старший викладач кафедри освітньої політики Львівського ОППО

РЕГІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЛЬВІВЩИНИ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ. ЕЛЕКТРОННА СИСТЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОБЛІКУ НАВЧАННЯ

В освітній системі України заклади ППО виконують надзвичайно важливу функцію – забезпечують системність науково-методичної діяльності педагога у курсовий та міжтестастійний період. Сучасний процес підвищення кваліфікації має свої особливості.

Актуальними для розвитку системи післядипломної педагогічної освіти України визначено кілька напрямів: упровадження дистанційного навчання, реалізація інноваційної діяльності навчальних закладів, формування професіоналізму управлінської діяльності керівників закладів освіти, створення ефективних моделей забезпечення безперервної освіти педагогічних працівників регіону.

Львівщина належить до областей України з найбільшою кількістю педагогічних кадрів. Нині у системі дошкільної, загальноосвітньої та позашкільної освіти області працює понад 42 тис. осіб. Отже, інститут має 42 тис. потенційних клієнтів, які, відповідно до Закону України «Про освіту» (ст. 55–56) та Типового положення про атестацію педагогічних працівників (п. 1.7.) кожні п'ять років зобов'язані підвищувати кваліфікацію на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів. А відповідно до п. 3.20. Типового положення про атестацію педагогічних працівників ця цифра збільшується за рахунок педагогів, які обіймають кілька посад або викладають кілька предметів інваріантної складової змісту загальної середньої освіти.

Як свідчать результати аналізу, в останні роки спостерігається стійка тенденція до збільшення числа педагогів, які викладають кілька предметів та посідають кілька посад, адже не оминули Львівщину і загальноукраїнські тенденції щодо зменшення кількості учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. У Львівській області 232 малокомплектні школи, багато навчальних закладів знаходяться у віддалених гірських районах, що ускладнює добирання до них як учнів, так і вчителів. Все це сприяє дефіциту, з одного боку, педагогічного навантаження за спеціальністю і необхідністю викладати кілька предметів, з іншого, у певних випадках, відсутність педагогічних кадрів сприяє об'єднанню кількох як предметів викладання, так і посад одним педагогом. Характерною є і тенденція «старіння» педагогічних кадрів.

Підвищення кваліфікації педагогів в інституті здійснюється за такими формами: кредитно-модульною сис-

темою навчання на довготривалих курсах упродовж 3 років; очне навчання – 3 тижнів; індивідуальне навчання (екстернатна форма навчання), очне та очно-дистанційне навчання за спеціальними програмами.

Головною перевагою кредитно-модульної системи підвищення кваліфікації є пролонгованість процесу навчання, який тісно пов'язаний із основною професійною діяльністю педагогів, активним залученням місцевих методичних служб та педагогічних колективів. Гнучка і тривала в часі модель підвищення кваліфікації за кредитно-модульною системою дає змогу педагогу підвищити кваліфікацію за всіма посадами, які він обіймає та за всіма навчальними предметами інваріантної складової змісту середньої загальної освіти, які викладає у навчальному закладі.

Враховуючи кількість педагогів області, кількість пропонуваніх педагогам навчальних схем в інституті та індивідуальних потреб педагогів можна стверджувати, що забезпечити реалізацію аналогічного завдання можна лише за умови використання новітніх інформаційних систем, Інтернет-технологій та за умови достатньої комп'ютерної грамотності користувачів системи.

Створення цієї системи мало на меті кілька цілей, зокрема: створення єдиної електронної бази даних слухачів курсів підвищення кваліфікації Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (ЛОППО); забезпечення автоматизованої системи аналізу можливих схем навчання на курсах підвищення кваліфікації; автоматизацію системи запису на навчання; забезпечення реалізації схеми «Замовник» (слухач курсів підвищення кваліфікації) – «Виконавець» (ЛОППО) без посередників; автоматизацію формування навчальних груп та створення журналу обліку результатів навчання на курсах підвищення кваліфікації; автоматизацію системи обліку виконання навчального плану курсів підвищення кваліфікації кожним слухачем; створення електронної залікової книжки слухача курсів підвищення кваліфікації; створення системи аналізу виконання

навчального плану курсів підвищення кваліфікації кожним слухачем; забезпечення умов для автоматизації видачі свідоцтва про курси підвищення кваліфікації за результатами навчання.

Для забезпечення широкого кола можливостей користувачів порталу створено відповідну електронну систему із використанням новітніх Інтернет-технологій, хмарних сервісів, безкоштовного програмного забезпечення, інтегровану у портал інституту, який має загальнодоступну та авторизовану частини і складається із сайту ЛОІППО та платформи для дистанційного навчання Adobe Connect PRO.

Саме у авторизованій частині порталу забезпечується можливість електронного вибору, запису, навчання на дистанційних курсах та обліку результатів навчання незалежно від форми навчання.

Облаштування власного он-лайнного середовища для кожного слухача, де педагог зможе розміщати виконані контрольні роботи, створювати власні методичні колекції, збирати бібліотеку конспектів та навчальних матеріалів, пов'язаних із навчанням на курсах, отримувати консультації тощо, забезпечить стійку навичку використання ІКТ у власній методичній роботі, розкриє його переваги та можливості, які згодом мотивуватимуть педагога перенести отриманий досвід у навчальні класи.

Пинчук Надія Кузьмівна,
викладач Горлівського технікуму Донецького національного університету

СОЗДАНИЕ ВИДЕОПРЕЗЕНТАЦИЙ ПО ТЕМЕ «СОПРЯЖЕНИЕ»

На данный момент я разрабатываю звуковые презентации по конкретным темам с дисциплины «Инженерная и компьютерная графика». Предоставленные звуковые презентации – это база знаний и методических рекомендаций по конкретной дисциплине, т. е. практическое применение в облачных технологиях Google в образовательном процессе.

Студент свободно может зайти на сайт и проработать самостоятельно любую тему, посмотреть построение графической работы. Звуковые презентации по темам дисциплины «Инженерная графика» с последовательным показом построения чертежей и звуковым объяснением материала дают возможность внедрять этот материал в облачных технологиях Google в образовательном процессе.

Пойда Сергій Андрійович,
завідувач відділу дистанційного навчання
Вінницького ОПОПП

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-2.0 ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ІНСТИТУТІВ ППО УКРАЇНИ

Процес інформатизації системи освіти в Україні знаходить адекватне відображення у використанні інформаційних технологій в інститутах ППО України. Активне впровадження сервісів веб-2.0 дає змогу скоротити відстань між працівниками обласних інститутів ППО та педагогами області, які потребують методичної допомоги. Введення персональних блогів, створення вікі-ресурсів дає змогу вчасно донести потрібну інформацію до учителів-предметників, організувати її обговорення та доповнення, розміщення на You Tube відеозаписів уроків та різних заходів уможливорює широкому загалу знайомство із ними, сприяє поширенню передового педагогічного досвіду тощо.

У Вінницькому обласному інституті ППОП проводиться робота щодо підготовки працівників до використання веб-2.0. Так, у 2012 р. працівниками відділу дистанційного навчання виграно грант на створення вікі-системи «Освіта Вінниччини». Нині вікі-система розпочала своє функціонування за адресою wiki.voiporpp.vn.ua, вона включає розділи, які розповідають про кращих педагогічних працівників області, висвітлюють питання використання передового педагогічного досвіду,

інтерактивних методів навчання, інформаційних та інноваційних технологій. Однією із відмінностей цієї системи від інших є наявність сторінки для роботи учнів, де вони самостійно можуть працювати над навчальними проектами, розмішувати інформацію про цікаві заходи, конкурси тощо.

Із метою забезпечення навчання працівників ВОІ-ПОПП знаннями та вміннями роботи із веб-2.0 сервісами мереж Інтернет, відділом дистанційного навчання заплановано проведення для них серії тренінгів протягом 2013-2014 рр. Навчання на цих тренінгах передбачає роботу зі створення, оформлення та ведення персонального блогу, використання у професійній діяльності вікі-системи «Освіта Вінниччини», сервісу Google Documents, розміщення матеріалів на You Tube, Flickr тощо.

Рябов В'ячеслав Альбертович,
начальник Центру дистанційного навчання та інженерно-технічного забезпечення ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ON-LINE-СЕМІНАРІВ, ТРЕНІНГІВ У ФОРМАТІ ВЕБІНАРІВ

В умовах сьогодення, одним із пріоритетів розвитку Української держави є розбудова інформаційного суспільства. Як зазначається в проекті Указу Президента України «Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні» інформаційно-комунікаційні технології відводиться роль необхідного інструменту соціально-економічного прогресу, одного з основних чинників інноваційного розвитку економіки. Через це активізується робота із запровадження новітніх ІКТ в публічному секторі, зокрема в освіті тощо.

У системі освіти запроваджуються активні форми спілкування та обміну інформацією між суб'єктами навчального процесу: семінари, тренінги, «круглі столи»,

конференції та інше. Водночас, варто зазначити, що сучасні Інтернет-технології дають змогу використовувати вищезазначені форми спілкування між учасниками, які перебувають у різних точках земної кулі. Їх спілкування забезпечується комп'ютерною технікою з використанням каналів мережі Інтернет й відповідних програмних засобів. Зазначене спілкування має такі назви: on-line-семінар, web-конференція, вебінар (від англ. webinar) тощо.

Функціями сучасного вебінару є демонстрація презентації; відео-зображення тих, хто виступає; аудіо-супровід; whiteboard (електронна дошка); віддалений робочий стіл; текстовий ЧАТ; передача файлів; адміністрування тощо.

Програмними платформами для проведення вебінарів можуть бути програми, які встановлені на сервері навчального закладу, або, які розміщені в мережі Інтернет на серверах компаній-аутсорсерів. Існують платні та безкоштовні платформи для проведення вебінарів. Наприклад, найпоширенішими платними програмами, які встановлюються на сервері ВНЗ є Adobe Acrobat Connect та WebEx. Платними ресурсами в мережі Інтернет є WizIQ (www.wiziq.com), webinar.ru, COMDI (www.comdi.com) та ін.

Безкоштовними платформами є Ega.ru (конференції до 25 осіб), onwebinar.ru, www.anymeeting.com (віртуальна конференцкімната для 200 учасників) та інші з меншою кількістю учасників, або з обмеженим тестовим часом (умовно безкоштовні). До програмних продуктів, які розгортаються на апаратних засобах ВНЗ є Openmeetings, bigbluebutton та інші. Для учасників конференції потрібно лише ввести посилання в адресний рядок браузера та налаштувати мультимедійні пристрої (мікрофон, колонки, камера та ін.).

Іншими прикладами програмного забезпечення для проведення вебінарів є Teamtalk, який потребує встановлення додаткового клієнтського програмного забезпечення.

За своїм функціоналом усі програмні продукти приблизно однакові, але безкоштовність є найголовнішим

критерієм під час вибору платформи для проведення вебінарів в умовах обмеженого фінансування навчальних закладів ППО.

Таким чином, в умовах сьогодення, використання відкритих платформ для проведення вебінарів сприятиме можливості кожній людині на засадах широкого використання сучасних ІКТ створювати інформацію і знання, користуватися та обмінюватися ними, виробляти товари та надавати послуги.

Рябова Зоя Вікторівна,

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

МАРКЕТИНГОВО-МОНІТОРИНГОВИЙ СУПРО- ВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ПІС- ЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Забезпечення якості надання освітніх послуг навчальними закладами системи післядипломної педагогічної освіти, набуває все більшої актуальності. Це пов'язано із тим, що умови, в яких сьогодні функціонують та розвиваються такі навчальні заклади, є умовами ринкових відносин. Пріоритетним завданням розвитку освіти в цих умовах стає формування у споживачів потреби в безперервності освіти, в постійному споживанні освітніх послуг, що забезпечуватиме навчання впродовж життя й сприятиме розвитку особистості й становленню освіти як соціальної цінності.

Реалізувати вищезазначене можливо шляхом забезпечення якості надання освітніх послуг, що надає навчальний заклад. Для забезпечення якості надання освітніх послуг навчальним закладом у системі ППО, формуванню його конкурентоспроможності й піднесенню освіти як соціальної цінності слід розв'язати певну низку завдань. Найголовнішими з яких є: створення системи вивчення, формування й задоволення освітніх потреб як наявних нині, так й потенційних споживачів освітніх по-

слуг; запровадження маркетингової стратегії діяльності навчального закладу й через це маркетингового управління; запровадження контент-моніторингу зворотного зв'язку зі споживачами освітніх послуг, що надає навчальний заклад тощо.

Вирішенню зазначених завдань сприятиме створення системи маркетингово-моніторингового супроводу підготовки фахівців (підвищення кваліфікації) в системі ППО. Зазначена система складається з таких модулів: цільового (визначення мети та завдань); кон'юнктурного (аналіз середовища та характеристик професійної компетентності фахівців (педагогічних працівників), створення відповідного змісту освітніх послуг); процесуального (ресурсне, змістове, технологічне та методичне забезпечення); результативний (рівень задоволення освітніх потреб споживачів послуг, що надає навчальний заклад); регулятивний (розробка відповідної програми покращення стану надання освітніх послуг навчальним закладом).

Наприклад, ресурсне забезпечення передбачає створення середовища освітніх послуг для постійного вдосконалення та задоволення персональних освітніх потреб керівників, забезпечення персоніфікованого (адресного) характеру процесу підвищення кваліфікації з урахуванням особливостей навчальних закладів, де вони працюють. Змістове наповнення передбачає діагностування (самодіагностування) для визначення індивідуальної траєкторії підвищення кваліфікації; розроблення комплексу освітніх послуг із врахуванням ринкових вимог: гнучких робочих навчальних програм короткострокових, пролонгованих, дистанційних курсів з акцентом на самостійну роботу слухачів тощо.

Маркетинговий аспект зазначеної системи забезпечує вивчення, формування й визначення стану задоволення освітніх потреб як нинішніх, так і потенційних споживачів освітніх послуг (забезпечує зовнішні властивості якості освітніх послуг, що надає навчальний заклад). Моніторинговий аспект цієї системи орієнтований на

процес надання освітніх послуг й сприяє відстеженню якості умов, якості процесу та якості результату (забезпечує внутрішні властивості якості освітніх послуг, що надає навчальний заклад).

Отже, запровадження маркетингово-моніторингового супроводу підготовки фахівців у системі ППО забезпечить високий рівень задоволення освітніх потреб й сприятиме формуванню позитивного іміджу закладу.

Самойленко Олександр Миколайович,
кандидат педагогічних наук, доцент Ми-
колаївського національного університету
ім. В. О. Сухомлинського

СУЧАСНИЙ ЗАКЛАД ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

В умовах безперервності, наступності в освіті відпо-відно до віку, ступеня соціального розвитку і професій-ної кваліфікації громадян Інститут післядипломної осві-ти нового типу функціонує під керівництвом директора та двох заступників: заступник з програмного забезпечення (software) та заступник з цифрових технологій (hardware).

Підвищення кваліфікації здійснюється за кредит-но-модульною системою організації навчального проце-су. До структури ППО належать п'ять відділів: маркетин-гу; навчальний; експертний; методично-дизайнерський; глобальних комунікацій та зв'язку. Процес підвищення кваліфікації відбувається в чотири етапи:

1 етап. На цьому етапі відділ маркетингу формує базу даних, до якої входить контингент слухачів та їх освіт-ні потреби. Після чого передає сформовану базу даних до навчального відділу, який розробляє індивідуальні навчальні плани підвищення кваліфікації відповідно до освітніх потреб кожного окремого слухача, оголошує конкурс на кращий електронний навчальний модуль. За-тим навчальний відділ подає заявку на експертизу елек-тронних навчальних модулів до експертного відділу.

Після експертизи матеріали навчальних модулів надходять до методично-дизайнерського відділу для належного оформлення.

II етап. Отримавши підтвердження від експертного відділу на застосування запропонованих електронних модулів, навчальний відділ погоджує індивідуальний навчальний план підвищення кваліфікації з консультаційними центрами в районах та з окремими слухачами. Після чого навчальний відділ розподіляє навантаження викладачів по кафедрах за відповідними заявками слухачів на вивчення певних модулів.

III етап. Методично-дизайнерський відділ передає електронні навчальні модулі викладачам, і слухачі виконують індивідуальний навчальний план.

IV етап. Навчальний відділ контролює виконання усіх пунктів індивідуального навчального плану, про відхилення повідомляє у маркетинговий відділ для прийняття відповідних дій. Маркетинговий відділ контролює терміни виконання індивідуального навчального плану, про виконання якого слухач звітує. Після звітування слухача навчальний відділ повідомляє відділ маркетингу про виконання або не виконання індивідуального навчального плану і відділ маркетингу видає сертифікати або з'ясовує причини щодо не виконаного індивідуального навчального плану.

Запропонована концепція модернізації закладів післядипломної педагогічної освіти надасть можливість врахувати освітні потреби слухачів та забезпечити безперервність освіти.

Самоїленко Олексій Олександрович,
старший викладач кафедри дистанційної
освіти ДВНЗ «Університет менеджменту
освіти» НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДВИЩЕННІ КВАЛІФІКАЦІЇ КЕРІВНИКІВ ПТНЗ

Однією із форм післядипломної педагогічної освіти є підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів освіти. Перспективними у процесі модернізації форм і методів підвищення кваліфікації керівних і педагогічних працівників є: інформаційно-комунікаційні технології, що забезпечують інтеграцію знань і вмінь; ігрові технології, котрі формують уміння розв'язувати творчі завдання; тренінгові технології, спрямовані на розвиток компетентностей.

Інформаційно-комунікаційні технології можуть покращити професійну діяльність керівників професійно-технічних навчальних закладів. Використання комп'ютера в управлінській діяльності дає можливість економити час і виконувати більший об'єм роботи, вести ефективний всебічний моніторинг навчальної діяльності як учнів, так і вчителів, опрацьовувати величезні обсяги інформації, мати постійний контакт з учителями, учнями, батьками. Тому оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями є нагальною справою керівних, педагогічних, науково-педагогічних кадрів освіти.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності керівниками ПТНЗ дасть можливість доступу до більшого обсягу навчальної інформації; наглядної форми представлення матеріалу, що вивчається; підтримувати активні методи навчання; впливатися в процес активного навчання з різними рівнями підготовки; оперативно виявляти, вивчати, узагальнювати та поширювати позитивний педагогічний досвід.

Сиротенко Ніна Гаврилівна,
провідний методист, інженер 1-ї категорії
Національного технічного університету «ХПІ»

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ

Наприкінці 1990-х рр. у різні галузі практики нашого життя тісно увійшли інформаційно-комунікаційні технології, які також нині називають новими, сучасними, електронними, on-line та іншими технологіями. Можливості цих технологій привели до певних змін, часто зовсім неочікуваних, і у поглядах на можливості діяльності як активної категорії життя індивіда, і у поглядах на відповідність сучасним вимогам щодо змісту цієї діяльності. Але, оскільки зміни, передусім, торкнулися міжособистісних стосунків, які завжди для людини на передньому плані, питання змісту діяльності тимчасово відкладені на майбутнє. Так сталося, що для користування ІКТ конче потрібна цифрова грамотність. Таким чином, зараз на теренах освіти йдеться суто про on-line-технології. Тобто через незалежні від освітян (і не тільки) причини ми не займаємося дослідженням напрямів удосконалення навчального контенту для того, щоб рівень якості його структури й інформаційного наповнення відповідав рівню сучасних технологій. Щоб зрозуміти, про що саме йдеться, розглянемо кілька прикладів.

Корінь проблеми криється у тім, що для створення ІКТ використовувався системний підхід, одним зі складників якого є системне мислення. Саме особливості подібного критерію й були відсутні, коли наповнювалося знаннями, уміннями, навичками, діями та ін. Наприклад, на першому рівні цілей викладача у Таксономії Блума пропонується сформувати знання, тобто обізнаність у датах, містах, обставинах подій та ін. Але, насправді, таке знання ми називаємо поверхневим (а є ще й глибинне, на яке тут не розраховано). Узагалі можна здогадатися, що поняття «знання» – це системна категорія, у якій

для здійснення будь-якої діяльності необхідно відокремити: знання «що» – поняття; знання «як» – спосіб дії. Ці обидва приклади знання водночас можуть залежати від багатьох факторів. Думаю, що приклад показав, за яким напрямом треба вдосконалювати контент навчальних матеріалів.

Сіпачова Олена Володимирівна,
старший викладач Донецького ОІППО

МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЕРЕЗ УПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТЕХНОЛОГІЇ «АВТОРСЬКА ТВОРЧА МАЙСТЕРНЯ»

Реалізація вимоги безперервної освіти водночас із необхідністю адаптації до змін у професійній діяльності має перетворитися у процес безперервного розвитку особистості, її знань і компетентностей, а також спроможності виносити судження і діяти в нових умовах. Вона передбачає постійне навчання з раннього дитинства, гармонійне поєднання формальної, неформальної та інформальної освіти, самомотивацію до освітньої діяльності.

У Донецькому обласному інституті післядипломної педагогічної освіти формується інноваційне освітнє середовище, в якому створюються умови для формування учителя-фахівця, учителя-майстра. З цією метою не тільки переглянуто зміст освіти, форми, методи і технології навчання дорослих, але й ефективно використовуються організаційні, дидактичні, соціальні інновації. Однією із таких інновацій є створення обласних авторських творчих майстерень (АТМ) при Донецькому обласному інституті ІППО, які працюють за технологією педагогічних майстерень. Авторська творча майстерня розглядається як модель дисемінації передового перспективного досвіду педагогічних працівників, модульно-пролонгована система безперервного навчання педагогів. Така система надає можливість розробляти слухачам власну освітню професійну траєкторію.

Авторські творчі майстерні педагогів створюються з метою вдосконалення змісту та розширення форм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, залучення можливостей та інтелектуальних здібностей кращих учителів-новаторів, розвитку професійних контактів, створення особливого рефлексивного середовища, яке б сприяло саморозвитку та самореалізації педагогічних працівників на концептуальних засадах безперервної освіти.

Хасіневич Світлана Юрївна,
кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри управління проектами та загальнофахових дисциплін ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК УМОВА ЇЇ РОЗВИТКУ

Головною метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є забезпечення доступності якісної освіти для кожного громадянина відповідно до вимог інноваційного сталого розвитку суспільства, економіки, особистості, а також забезпечення особистісного розвитку людини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами на основі навчання упродовж життя. Основними орієнтирами проголошено «новий зміст, сучасні технології і підготовлений вчитель».

Джерелом розвитку людського потенціалу як феномен є система безперервної освіти, а джерелом професійного розвитку особистості – система післядипломної педагогічної освіти, яка є складовою частиною національної системи освіти, що функціонує відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту», Державної національної програми «Освіта: Україна ХХІ століття», Національної доктрини розвитку освіти в ХХІ ст. та інших нормативно-правових актів, що забезпечують

прогностичну та законодавчо-правову базу підвищення кваліфікації кадрів.

Основні специфічні особливості післядипломної педагогічної освіти:

- *контингент* – вік, освіта, посада, життєвий досвід, амбіції тощо;

- післядипломна освіта базується на засадах теорії навчання дорослих – *андрагогіки*;

- *практична та професійна направленість навчання*, використання специфічних андрагогічних технологій і методик;

- *структура та зміст навчання* – коротка тривалість, малий бюджет часу, замість навчальних дисциплін – мінікурси тощо;

- *результат навчання* – можливість швидкого застосування отриманих у процесі навчання вмій, навичок, знань, якостей у професійній діяльності.

Питання реформування післядипломної педагогічної освіти України обговорюються не один рік. Серед чинників, що гальмують цей процес, зазначають відсутність дієвої нормативно-правової бази, територіальні та ментальні особливості, недостатнє фінансування тощо.

Основними проблемами, викликами та ризиками, що стримують розвиток ППО є:

- відсутність уваги до проблеми ППО з боку центральних органів влади;

- недостатня відповідність структури, змісту, форм, методів післядипломної освіти вимогам інформаційного суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;

- відсутність цілісної системи, яка організаційно, змістовно й технологічно забезпечує професійний розвиток та саморозвиток людини, а також сприяє її професійній самореалізації;

- відсутність мотивації та психологічної готовності певної частини освітян до сприйняття освітніх інновацій і перспективного педагогічного досвіду тощо.

Необхідно також по-новому визначити генеральну мету ППО, її місце в національній системі освіти, філософію розвитку та її функції.

Основні завдання розвитку ППО:

- проведення єдиної освітньої політики, забезпечення наступності між рівнями освіти;
- розроблювання нового законодавчого та нормативно-правового забезпечення функціонування системи ППО як окремої складової структури національної освіти;
- забезпечення випереджувального характеру підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних і керівних кадрів відповідно до потреб реформування системи освіти, викликів сучасного суспільного розвитку;
- оновлення змісту, форм, методів, процедур організації навчання, термінів підвищення кваліфікації;
- забезпечення підвищення кваліфікації різних категорій слухачів якісними професійними програмами;
- оптимізація процесу інформатизації ППО;
- створення механізму стимулювання освітянських ресурсів усіх ланок до безперервного професійного удосконалення своїх знань та вмінь протягом усієї педагогічної кар'єри;
- розроблювання та запровадження цілісної науково-обґрунтованої стратегії модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій.

Провівши аналіз сучасного стану розвитку ППО можна констатувати, що нинішня система ППО цілком забезпечує вирішення завдань підвищення кваліфікації (перепідготовки) керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти, проте не в повній мірі відповідає сучасним вимогам і потребує модернізації.

Модернізація ППО є складним, багаторівневим процесом, що потребує системного, комплексного підходу до всіх її складових, націленим на кінцевий результат – створення системи ППО, яка відповідає сучасним вітчизняним і європейським вимірам, задовольняє висунуті до неї потреби держави, суспільства й особистості, має високий рейтинг й імідж в національному та європейському освітньому просторі.

РІШЕННЯ
Всеукраїнського методологічного семінару від
15.05.2013 р.
«Основні напрями модернізації освітньої діяльності
у вищих навчальних закладах післядипломної педа-
гогічної освіти»

Заслухавши й обговоривши доповіді та повідомлення з проблеми модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті, учасники методологічного семінару (Університет менеджменту освіти, обласні інститути ППО та ін.)

ПРОПОНУЮТЬ:

1. Головним напрямом розвитку ВНЗ ППО на період до 2015 р. вважати модернізацію їх освітньої діяльності на засадах сучасних підходів і технологій з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

2. Основними напрямими модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО визначити:

- нормативно-правове забезпечення;
- інформатизацію;
- упровадження очно-дистанційної форми навчання;
- організацію навчального процесу на засадах Європейської кредитно-трансферної системи;
- оцінювання результатів підвищення кваліфікації слухачами на засадах інноваційних систем і методик педагогічного контролю та діагностики.

3. Для практичного розв'язання завдань модернізації освітньої діяльності у ВНЗ ППО вважати доцільним:

- кожному ВНЗ ППО розробити, узгодити та затвердити стратегію, цільову програму, річні плани тощо щодо модернізації освітньої діяльності – на період до 2015 р.;
- координацію досліджень із розроблення науково-методичних основ модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті здійснюють Університет менеджменту освіти НАПН України, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України;

- планування та здійснення спільних заходів у сфері модернізації освітньої діяльності ВНЗ ППО виконувати на основі договорів про творчу співпрацю, що укладені між Університетом менеджменту освіти НАПН України, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти МОН України та обласними інститутами ППО;

- для підготовки кадрів у сфері модернізації освітньої діяльності організувати в Університеті менеджменту освіти НАПН України, починаючи з 2014 р., навчання працівників інститутів ППО за програмами короткострокового підвищення кваліфікації. Заявки на підвищення кваліфікації співробітників подавати у встановленому порядку.

4. Матеріали з різних аспектів модернізації освітньої діяльності розміщувати на сайтах (порталах) Університету менеджменту освіти НАПН України, Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, інститутів ППО, а також у збірниках наукових праць Університету менеджменту освіти НАПН України.

5. Черговий Всеукраїнський методологічний семінар із проблем модернізації освітньої діяльності в післядипломній педагогічній освіті провести в I півріччі 2014 р.

Прийнято односторонньо.

**ДОДАТКИ.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

**Національна академія педагогічних наук України
Університет менеджменту освіти**

ПРОЕКТ

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
КЕРІВНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
І ПЕДАГОГІЧНИХ КАДРІВ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТІ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ**

Київ – 2014

*Схвалено вченою радою
ДВНЗ «УМО» НАПН України,
(Протокол № 1 від 30 січня 2013 р.)*

Рецензенти:

О. М. Трофимчук, доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заступник директора Інституту телекомунікаційного простору НАН України;

Г. А. Дмитренко, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління персоналом ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

О. М. Спірін, доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Проект Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти
/ В. В. Олійник, В. О. Гравіт, Л. Л. Ляхоцька [та ін.]; за заг. ред. В. В. Олійника.
– К.: УМО, 2014. – 48 с.

Положення визначає нормативні, організаційні та методичні засади підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти.

Для керівників і науково-педагогічних працівників Університету менеджменту освіти, вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти, слухачів та аспірантів.

© В. В. Олійник, В. О. Гравіт,
Л. Л. Ляхоцька, О. М. Самойленко,
С. Ю. Хасіневич, С. В. Антощук,
А. Л. Кліменко, Т. І. Сябрук 2014.

© УМО НАПН України, 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	228
1. Розділ 1. Загальні положення	230
2. Розділ 2. Організація освітнього процесу	237
3. Розділ 3. Планування та організація підвищення кваліфікації	249
4. Розділ 4. Забезпечення підвищення кваліфікації	254
5. Розділ 5. Учасники освітнього процесу	258
6. Розділ 6. Міжнародне освітнє співробітництво	260
7. Розділ 7. Прикінцеві положення	261

ДОДАТКИ

1. Форма навчальної програми підвищення кваліфікації	262
2. Форма навчального плану підвищення кваліфікації	268
3. Форма індивідуального плану підвищення кваліфікації слухача	270
4. Зразок циклограми основних заходів	275

ВСТУП

Одним із напрямів реформування вищої освіти України на основі ідей Болонського процесу є модернізація її нормативно-правового забезпечення.

Післядипломна освіта (далі – ППО) практично не має власного нормативно-правового забезпечення, що негативно впливає на якість підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти (далі – педагогічних працівників) на стан та ефективність функціонування системи.

Одним із пріоритетів стабільного розвитку ППО є, як зазначено в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., «удосконалення нормативно-правового забезпечення системи ППО, розроблення стандартів ППО, зорієнтованих на модернізацію системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних, науково-педагогічних працівників і керівників навчальних закладів».

Вагомим внеском у процес формування сучасної нормативної бази освітньої діяльності в УМО НАПН України є розроблення Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти. Цей нормативний документ регламентує основні аспекти підвищення кваліфікації педагогічних працівників Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти та Інституту післядипломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк) Державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України.

Положення розроблено під час виконання держбюджетної НДР за темою «Науково-методичні основи модернізації освітньої діяльності вищих навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти на засадах сучасних технологій» (реєстраційний номер 0112U002346) тимчасовим творчим колективом під на-

уковим керівництвом В.В.Олійника, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України.

Цим Положенням визначаються види, організаційні форми підвищення кваліфікації педагогічних працівників в Університеті менеджменту освіти, порядок планування та перебіг навчального процесу з метою забезпечення потреб освітньої галузі в кваліфікованих кадрах із високим рівнем професіоналізму та культури, здатних комплексно, компетентно і відповідально виконувати завдання та посадові функції, упроваджувати новітні сучасні технології, сприяти інноваційним процесам.

Положення про підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти в Університеті менеджменту освіти

Це Положення встановлює основні нормативні й організаційні засади підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти (далі – педагогічних кадрів) в Університеті менеджменту освіти з метою забезпечення потреб суспільства та держави у кваліфікованих фахівцях сучасних формацій.

РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Основні терміни та їх визначення.

У післядипломній освіті відсутні нормативні визначення основних понять та термінів системи. Тому в цьому розділі їх значення наведено за аналогією з вищою освітою, а також зважаючи на дані педагогічних енциклопедій та довідників.

Вищий навчальний заклад післядипломної педагогічної освіти – установа державної, комунальної або приватної власності, що діє згідно з виданою ліцензією на проведення освітньої діяльності з підвищення кваліфікації, перепідготовки, спеціалізації, стажування педагогічних, науково-педагогічних, керівних та інших кадрів освіти, проводить наукову, методичну інноваційну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуттям особами ППО з урахуванням їхнього покликання, інтересів та здібностей.

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадських якостей, морально-етичних цінностей, що визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання.

Електронні освітні ресурси (ЕОР) – навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі, представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп’ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, у частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами. ЕОР – складова частина навчально-виховного процесу, один із головних елементів інформаційно-освітнього середовища (ІОС).

Кредит ЄКТС – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження слухача, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

Модуль – задокументована, завершена частина навчальної дисципліни, практики тощо, що реалізується відповідними формами навчального процесу.

Змістовий модуль – логічно завершена частина навчального матеріалу (розділ навчальної програми), окремого модуля, що передбачає опанування певних знань та вмінь.

Модульний контроль – вид педагогічного контролю, призначеного для оцінювання навчальних досягнень слухача з конкретного модуля або блоку модулів.

Результати навчання – опис того, що слухач має знати, розуміти чи вміти після успішного закінчення процесу навчання.

Освітня діяльність – діяльність вищих навчальних закладів ППО, що проводиться з метою здобуття слухачами післядипломної педагогічної освіти, задоволення їхніх інших освітніх потреб.

Освітня (освітньо-професійна чи професійна) програма – система освітніх компонентів, що визначає вимоги до рівня освіти слухачів, перелік навчальних модулів і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти слухач.

Якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу у ВНЗ ППО, що відповідає стандартам післядипломної педагогічної освіти, забезпечує здобуття педагогічним працівником якісної післядипломної педагогічної освіти.

Якість післядипломної педагогічної освіти – рівень здобутих слухачем знань, умінь, навичок, що відображає його компетентність відповідно до стандартів післядипломної педагогічної освіти.

1.2. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти – це спеціалізоване вдосконалення їхньої освіти та професійної підготовки шляхом поглиблення, розширення й оновлення професійних знань, умінь, навичок і компетенції на основі раніше здобутої вищої освіти, наукової діяльності та практичного досвіду.

1.3. Метою підвищення кваліфікації педагогічних працівників є вдосконалення професійної підготовки шляхом поглиблення і розширення професійних знань, умінь і навичок, набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності.

1.4. Основними завданнями підвищення кваліфікації педагогічних працівників є:

- оновлення та розширення знань, формування нових професійних компетентностей у психолого-педагогічній, науково-дослідній, організаційно-управлінській діяльності;
- засвоєння інноваційних технологій, форм, методів та засобів навчання;
- набуття досвіду формування змісту навчання з урахуванням його цільового спрямування, посадових обов'язків працівників, здобутої освіти, досвіду практичної роботи та професійної діяльності, їхніх інтересів і потреб;
- вивчення педагогічного досвіду, сучасного виробництва, методів управління, ознайомлення з досягненнями науки, техніки і виробництва та перспективами їх розвитку;
- розроблення пропозицій щодо удосконалення навчально-виховного процесу, запровадження у практику

навчання найкращих досягнень науки, техніки і виробництва;

- застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає його диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційних, інформаційно-комунікативних технологій навчання.

1.5. Основними принципами підвищення кваліфікації педагогічних працівників є:

- науковість, гуманність, демократичність, єдність, комплексність, добровільність;

- диференціація, інтеграція, безперервність та наскрізність освіти;

- забезпечення доступності й якості;

- відповідність державним вимогам та міжнародним стандартам освіти;

- створення умов для постійного самовдосконалення й адаптації до соціально-економічних змін;

- облік особливостей післядипломної освіти, принципів андрагогіки, специфіки освітніх потреб різних категорій педагогічних і науково-педагогічних кадрів;

- упровадження новітніх технологій навчання з урахуванням індивідуального підходу до кожного слухача та потреб роботодавців-замовників;

- зв'язок науки, освіти і практики (виробництва);

- вільний вибір педагогічними працівниками форм навчання, навчальних програм та освітніх технологій.

1.6. Зміст підвищення кваліфікації – це науково обґрунтована система дидактичного та методичного оформлення матеріалу для різних категорій слухачів педагогічних працівників.

Зміст визначається освітніми (професійними) програмами підвищення кваліфікації різних категорій педагогічних працівників, освітніми програмами модулів, нормативними актами МОН України, НАПН України, Університету і відображається у відповідних підручниках, навчальних посібниках, методичних матеріалах, засобах, а також під час проведення навчальних занять та інших видів освітньої діяльності.

Зміст підвищення кваліфікації містить нормативну та вибіркoву складові. Нормативна складова змісту визначається відповідними стандартами ППО, вибіркoва – Університетом.

Усі види освітніх програм складаються на основі компетентнісного підходу для кожної категорії педагогічних працівників відповідно до спеціальної методики.

1.7. У післядипломній педагогічній освіті діють два види стандартів: освітньої діяльності та післядипломної педагогічної освіти.

Стандарт освітньої діяльності – це сукупність мінімальних вимог до кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення освітнього процесу вищого навчального закладу ППО.

Стандарт освітньої діяльності розробляється й затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки з погодженням із Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Стандарт післядипломної педагогічної освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів ППО в межах кожної категорії педагогічних працівників.

Стандарти ППО визначають вимоги до освітньої програми, обумовлені Законом України «Про вищу освіту» (стаття 10.3).

1.8. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників є безперервним процесом, який здійснюється в Університеті за такими видами навчання:

- програмами довгострокового підвищення кваліфікації;
- програмами короткострокового підвищення кваліфікації;
- індивідуальними графіками.

У подальшому можлива організація підвищення кваліфікації педагогічних працівників за індивідуальними заявками.

1.9. Програми довгострокового підвищення кваліфікації (бюджет часу – 3 кредити ЄКТС/90 год та більше)

розробляє провідна кафедра на кожну категорію педагогічних працівників, схвалює вчена рада Університету, а затверджує ректор.

1.10. Програми короткострокового підвищення кваліфікації (семинарів, семинарів-практикумів, семинарів-нарад, семинарів-тренінгів, тренінгів, вебінарів, «круглих столів» тощо) мають бюджет часу менше 3 кредитів ЄКТС/90 год. Розробляються кафедрами, схвалюються вченими радами інститутів, затверджуються директорами.

1.11. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників за індивідуальними графіками організовується дирекціями інститутів Університету відповідно до поданих заявок і передбачає вибіркове відвідування занять та самостійне опрацювання педагогічними працівниками до 50% загального обсягу навчального матеріалу.

Підвищення кваліфікації за індивідуальним графіком відбувається у разі, якщо:

- неможливо організувати навчання у термін, запланований у плані-графіку (обов'язкова присутність у навчальному закладі (екзамени, робота в комісіях, акредитація, хвороба тощо);
- неможливо відкрити навчальну групу (кількість замовлень на відповідну категорію слухачів у групі – 7 осіб – є меншою за норматив).

Підвищення кваліфікації за індивідуальним графіком запроваджується наказом по Університету і проводиться відповідно до навчального плану, розробленого і затвердженого у належному порядку.

1.12. Усі види підвищення кваліфікації педагогічних працівників фіксуються в плані-графіку підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти на поточний рік. Контроль за виконанням плану-графіка покладається на дирекцію Інституту.

1.13. Підвищення кваліфікації в Державному вищому навчальному закладі «Університет менеджменту освіти» (Університет) здійснюється в Центральному інституті післядипломної педагогічної освіти, Інституті післяди-

пломної освіти інженерно-педагогічних працівників (м. Донецьк) (в Інститутах) відповідно до ліцензій.

Освітній процес в інститутах планується і здійснюється з урахуванням особливостей та специфіки післядипломної педагогічної освіти.

1.14. Головний напрям навчальної роботи викладача – формування у педагогічних працівників професійних творчих умінь та відповідних компетенцій. Він реалізується в навчанні нестандартним підходом викладача до структури, змісту та організації кожного заняття, дидактично виправданим застосуванням сучасних освітніх технологій (інформаційних, комунікаційних, дистанційних тощо).

1.15. Безпосереднє керування підвищенням кваліфікації педагогічних працівників в Університеті здійснюють ректор, директори інститутів, завідувачі кафедр та куратори-тьютори навчальних груп. Їхні повноваження, права та обов'язки визначаються окремими положеннями (інструкціями).

Колегіальними органами управління Університету та його інститутів є вчені ради, компетенції яких у сфері підвищення кваліфікації педагогічних працівників визначаються окремими положеннями.

1.16. Кафедри є базовими структурними підрозділами Університету та інститутів. Вони проводять освітню, наукову, методичну й організаційну роботу з підвищення кваліфікації педагогічних працівників освіти.

Функції кафедри, організація її роботи, а також обов'язки й повноваження її завідувача представлено в окремому положенні.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

2.1. Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері післядипломної педагогічної освіти, що проводиться у ВНЗ ППО за допомогою системи науково-методичних і педагогічних заходів, спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та компетентності у слухачів.

2.2. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» маємо такі форми навчання:

- 1) очна (денна, вечірня);
- 2) заочна (дистанційна).

Форми навчання можуть поєднуватися.

Основною формою підвищення кваліфікації педагогічних працівників у ЦППО є очно-дистанційна та дистанційна.

Допускається обґрунтоване застосування інших форм навчання.

2.3. Типова структура підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання містить три послідовні етапи: I етап – очний; II етап – дистанційний; III етап – очний. Можливі інші обґрунтовані варіанти. Основні параметри етапів (тривалість, бюджет часу) будуть розглянуті в розділі 3.

2.4. Основними формами організації освітнього процесу в Університеті є:

- навчальні заняття;
- самостійна робота;
- практична підготовка;
- контрольні заходи.

2.4.1. До основних видів навчальних занять в Університеті належать:

лекція – вид навчального заняття, призначеного для ознайомлення педагогічних працівників з основним змістом відповідних модулів. Вона може бути настановною, тематичною, оглядовою тощо;

практичне заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує обговорення базових теоретичних положень навчальних модулів, формує вміння і навички їх практичного застосування слухачами;

тематична дискусія – інтерактивний вид практичного заняття, який має дискусійний характер навколо конкретної проблемної теми, передбачає формування і вдосконалення умінь у процесі використання попередньо сформованих знань;

семінарське заняття – вид навчального заняття, під час якого викладач організовує активне обговорення проблеми за попередньо визначеними питаннями;

лабораторні заняття – вид навчального заняття, під час якого педагогічні працівники під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліді з метою фактичного підтвердження окремих теоретичних положень певного навчального модуля, набувають практичних навичок роботи з лабораторним устаткуванням (обладнанням, обчислювальною технікою, вимірювальною апаратурою), опановують методику експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі;

інструктивно-методичне заняття – вид практичного заняття, що проводиться для ознайомлення слухачів з організацією та порядком проведення підвищення кваліфікації, змістом навчання, порядком проведення поточного контролю та підсумкової атестації, вимогами до змісту, якості й оформлення випускних робіт. Під час цього заняття педагогічні працівники обирають теми випускних робіт і за допомогою куратора-тьютора складають індивідуальні плани підвищення кваліфікації;

тренінг – групове інтерактивне навчальне заняття, яке ґрунтується на принципах зворотного зв'язку й активної взаємодії всіх учасників, спрямоване на закріплення знань, напрацювання умінь і навичок відповідно до мети навчання;

«круглий стіл» – інтерактивний вид навчального заняття, основним змістом якого є обговорення актуальних

і важливих інноваційних аспектів професійної діяльності педагогічних працівників. У проведенні «круглих столів» беруть участь професори, доценти кафедр, а також запрошені провідні вчені та спеціалісти в галузі проблем, які обговорюються;

виїзне заняття – вид навчального заняття, основним змістом якого є ознайомлення слухачів з передовим досвідом різних аспектів їхньої професійної діяльності. Об'єкт виїзного заняття визначає деканат (навчальний відділ) з урахуванням пропозицій кафедри, він же погоджує з керівництвом відповідного закладу (організації, установи) порядок проведення заняття. Керує виїзним заняттям куратор-тьютор навчальної групи. До його проведення можуть залучатися (на умовах погодинної оплати) працівники відповідного закладу (організації, установи). Для окремих категорій педагогічних працівників виїзні заняття можуть проводитися у вигляді тривалого виробничого стажування на підприємствах, в установах або в спеціально визначених навчально-виробничих центрах. Організація такого стажування регламентується окремим положенням, яке затверджується в установленому порядку;

конференція з обміну досвідом – інтерактивний вид заняття, яке проводиться на заключному етапі навчання, основним змістом якого є обговорення попередньо підготовлених доповідей педагогічних працівників з актуальних проблем їхньої професійної діяльності, власного передового досвіду;

консультація – вид навчального заняття, під час якого слухач одержує від викладача відповіді на конкретні запитання або пояснення конкретних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

На дистанційному етапі підвищення кваліфікації основними видами навчальних занять є:

дистанційна лекція – вид навчального заняття, на якому педагогічні працівники одержують електронні лекційні матеріали, аудіовізуальну інформацію лекційного матеріалу через засоби телекомунікаційного зв'язку як

у синхронному (**on-line**) режимі, коли слухачі можуть одержувати інформацію від лектора й ставити йому запитання у реальному вимірі часу, так і в асинхронному (**off-line**) режимі, коли слухачі отримують аудіовізуальний запис лекційного матеріалу.

До основних видів дистанційної лекції належать:

відеолекція – лекція викладача, записана на відеоплівку або засоби впровадження на електронний носій, доповнена мультимедіадодатками, що ілюструють виклад лекції та її переведення в комп'ютерний відеоформат;

мультимедіалекція – лекційний матеріал, який викладається з використанням спеціально розроблених інтерактивних комп'ютерних навчальних програм. При цьому завдяки використанню мультимедіазасобів навчальний матеріал структурований так, що кожний слухач обирає для себе оптимальну траєкторію й зручний темп опрацювання матеріалу в такий спосіб вивчення, який максимально відповідає психофізіологічним особливостям його сприйняття;

вебінар – інтерактивний семінар, організований за допомогою інтернет-технологій. Вебінар зазвичай проходить у формі віртуального спілкування між викладачем – ведучим (спікером), який робить доповідь, наочно підкріплену презентацією, та слухачами-учасниками цього on-line заходу, які мають можливість активно взаємодіяти з ведучим і між собою, а саме: прослухавши доповідь, обговорювати викладений матеріал та коло проблемних питань, означених у ній, виконувати завдання й відповідати на запитання ведучого, висловлювати думки, ставити свої запитання й отримувати на них відповіді тощо;

дистанційне консультування слухачів здійснюється за очно-дистанційною формою навчання як у режимі реального часу (синхронно), так і із затримкою відповідей у часі (асинхронно) з використанням усіх засобів зв'язку (Інтернету, електронної і звичайної пошти, телефону, факсу тощо);

відеоконференція – інтерактивна тематична дискусія, що проводиться в режимі **on-line** за допомогою сучасних

комп'ютерних і телекомунікаційних технологій (зокрема електронної пошти, обміну файлами). Відеоконференція використовується для відкритого обговорення поставлених навчальних проблем за попередньо розробленою структурою і регламентом обговорення заданої тематики в межах дистанційного листування. При цьому всі повідомлення, які відправляються в групу, з часом стають відомими всім учасникам конференції. Це заняття (як і будь-які інші) має бути заздалегідь змодельованим, тобто викладач (автор) має продумати перебіг заняття й уявити можливі реакції педагогічних працівників;

чат-заняття – інтернет-заняття з використанням синхронних засобів спілкування (чат-технологій), де користувачі (викладач-консультант і слухачі) обмінюються повідомленнями в реальному часі (мають одночасний доступ до чату). Усі повідомлення кожного учасника безперервним потоком проходять перед очима користувача, з цього потоку він виокремлює ті, що адресовані особисто йому або всім учасникам **on-line**чату;

форум – інтернет-заняття, що проводиться в асинхронному режимі взаємодії викладачів і педагогічних працівників (у розподіленому часі) з використанням інформаційних і телекомунікаційних технологій. Обговорення навчальної проблеми педагогічними працівниками з викладачем та між собою відбувається шляхом ознайомлення з текстовими повідомленнями, які може залишити на визначеному сайті кожен учасник форуму і які є доступними для інших. Від чат-занять форуми відрізняються можливістю проведення тривалішої (багатоденної) роботи;

інші види навчальних занять, які можуть проводитися (у синхронному або асинхронному режимах) – ділові ігри, виконання проектів у групах, виконання контрольних-тестових завдань тощо.

Види занять встановлюють провідні кафедри, вони зазначаються у навчальних, навчально-тематичних планах та інших документах.

2.4.2. Самостійна робота

Самостійна робота – важлива й обов’язкова форма організації навчального процесу. Організовується, забезпечується й контролюється впродовж усього процесу підвищення кваліфікації педагогічними працівниками.

За очною формою навчання самостійній роботі приділяється від одної третини до двох третин загального обсягу академічних годин.

На дистанційному етапі за очно-дистанційною формою навчання на самостійну роботу педагогічних працівників приділяється шість-вісім академічних годин на тиждень.

На самостійну роботу слухачеві відводиться не менше 50% загального бюджету часу.

До основних видів самостійної роботи належать:

- ознайомлення з навчальними програмами, навчальними, навчально-тематичними планами й іншими документами навчального процесу;
- розроблення за допомогою куратора-тьютора індивідуальних планів підвищення кваліфікації слухача;
- вивчення рекомендованої (основної і додаткової) літератури, першоджерел;
- виконання розрахункових, розрахунково-графічних робіт відповідно до навчальних планів (необов’язковий вид самостійної роботи слухачів);
- виконання випускної роботи;
- проходження індивідуальної навчальної практики;
- підготовка до занять і всіх видів контролю тощо.

Ознайомлення педагогічних працівників з організацією та забезпеченням навчального процесу, умовами проживання здійснює куратор-тьютор на інструктивно-методичному занятті. План проведення та забезпечення інструктивно-методичних занять затверджує завідувач провідної кафедри.

Розрахункова, розрахунково-графічна робота – вид самостійної роботи педагогічних працівників. Її мета – формування вмінь і навичок для проведення розрахунків з організації й забезпечення навчального процесу.

Уводяться за рішенням провідної кафедри, фіксуються в навчальному та навчально-тематичному планах, виконуються педагогічними працівниками під час планових самостійних занять на очних етапах підвищення кваліфікації.

Завдання і методичні вказівки на розрахункову, розрахунково-графічну роботу розробляє провідна кафедра, затвердження відбувається в установленому порядку.

Перевірку й оцінювання розрахункових, розрахунково-графічних робіт здійснює, як правило, куратор-тьютор навчальної групи.

Навчальне навантаження викладачів за перевірку розрахункових, розрахунково-графічних робіт нараховується за роботи, передбачені навчальним планом.

Розрахункові, розрахунково-графічні роботи педагогічних працівників зберігаються на кафедрах упродовж одного року, можуть видаватися слухачам на їхнє прохання й анулюються в установленому порядку.

Випускна робота – основний звітний документ педагогічних працівників. Її рівень та якість – головні показники успішності підвищення кваліфікації.

Виконується педагогічними працівниками самостійно на дистанційному етапі підвищення кваліфікації.

Вимоги до структури, змісту, рівня, порядку виконання та оформлення випускної роботи визначаються окремим положенням, затвердженим в установленому порядку.

Провідні кафедри розробляють і щорічно коригують переліки рекомендованих тем випускних робіт для кожної категорії слухачів.

Керівництво написання слухачем випускної роботи здійснює науковий керівник, який призначається розпорядженням директора інституту за поданням завідувача провідної кафедри.

За одним науковим керівником закріплюється не більше восьми слухачів окремої навчальної групи.

Випускна робота слухача рецензується та ним публічно захищається.

Рішеннями ректорату, дирекції, вчених рад Університету та інститутів можуть проводитися конкурси випускних робіт слухачів. Організація, періодичність тощо проведення конкурсів визначаються спеціальною інструкцією (положенням).

Автори найкращих випускних робіт нагороджуються дипломами, а роботи розміщуються на веб-сайтах інститутів, друкуються у фахових виданнях УМО.

Порядок обліку, зберігання й знищення випускних робіт слухачів визначаються спеціальною інструкцією.

Індивідуальна навчальна практика – обов'язковий компонент самостійної роботи слухача на дистанційному етапі підвищення кваліфікації. Мета – отримання слухачами професійних і дослідницьких умінь і навичок.

Індивідуальна навчальна практика може бути методичною, управлінською, науково-дослідницькою тощо. Може проводитися для апробації слухачем положень (розробок) своєї випускної роботи.

Завдання для індивідуальної навчальної практики, організаційно-методичні рекомендації з її проведення розробляє випускна кафедра. Вона ж встановлює бюджет часу і форму звітності.

Тему, вид та обсяг індивідуальної навчальної практики за узгодженням із куратором-тьютором (науковим керівником) визначає педагогічний працівник, який фіксує їх у індивідуальному плані підвищення кваліфікації.

Орієнтовні норми часу за видами самостійної роботи наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Норми часу за видами самостійної роботи

Види навчальної роботи	Найменування самостійної роботи та підготовка до одного аудиторного академічного часу, год					Підготовка до виконання, год				Найменування самостійної роботи та її виконання, год			
	лекції	Практичне заняття	семінар, вебінар, тем./диск.	лабор. робота	конференція з обміну досвідом	модульного контролю	Диференційованого заліку	захисту випускної роботи	екзамену	реферат	розрахункова робота	випускна робота	індивідуальна навчальна практика
	0,3 – 0,5	0,5 – 0,75	1,5 – 2	1 – 1,5	2	2	6	6	30	8	6	30	15

Самостійна робота організовується й контролюється завідувачами кафедр і директорами інститутів. Безпосереднє керування самостійною роботою педагогічних працівників здійснює куратор-тьютор навчальної групи.

Рівень та якість організації самостійної роботи педагогічних працівників – найважливіші показники якості роботи провідної кафедри та дирекції інститутів.

2.4.3. Практична підготовка.

Практична підготовка педагогічних працівників у процесі підвищення кваліфікації – обов’язкова форма організації освітнього процесу.

Мета – формування вмій і навичок професійної діяльності, компетенцій.

Практична спрямованість змісту й організації навчання – найважливіший принцип підвищення кваліфікації. Зміст та організація навчання реалізуються в усіх видах навчальних занять, а також під час індивідуальної навчальної практики.

Формування у педагогічних працівників професійних умінь, навичок, компетентностей у процесі підвищення кваліфікації – завдання провідних кафедр, що реалізується під час розроблення змісту і планів проведення практичних занять, семінарів, тренінгів, конференцій з обміну досвідом тощо.

2.4.4. Контрольні заходи.

Контрольні заходи – найважливіша обов’язкова форма організації навчального процесу. Їх основою є педагогічний контроль (далі – контроль), суть якого полягає в одержанні інформації щодо результатів навчальної діяльності *педагогічних працівників*. Розрізняють рівні, види та методи контролю.

Рівні контролю визначаються особою (структурою), яка його проводить. У вищій школі це самоконтроль, викладач, кафедра, деканат, ректорат, інспекція.

Основні види контролю: вхідний, поточний, модульний, підсумковий.

Вхідний контроль проводиться для визначення стартового рівня знань та умінь педагогічних працівників з прибуттям на курси підвищення кваліфікації. За результатами вхідного контролю вживаються заходи щодо надання індивідуальної допомоги педагогічним працівникам та коригування навчального процесу.

Поточний контроль здійснюється наприкінці кожного заняття з метою визначення рівня засвоєння слухачами матеріалу заняття та спонукання їх до активної пізнавальної діяльності.

Модульний контроль – обов’язковий вид контролю, який проводиться після вивчення відповідного модуля. У типовому варіанті за очно-дистанційною формою навчання доцільно проводити два модульні контроли: на дистанційному етапі – один за змістом професійноорієнтованої складової навчальної програми, другий – за фаховою складовою.

Підсумковий контроль є завершальним. Проводиться з метою визначення успішності підвищення кваліфікації педагогічними працівниками. Містить три види контро-

лю (вихідний, диференційований залік, захист випускної роботи), що значно підвищує об'єктивність оцінювання.

Система педагогічного контролю містить дві дещо самостійні підсистеми: *зовнішню та внутрішню*.

Зовнішня підсистема – незалежне комп'ютерне тестування(вхідне, модульне, вихідне), яке організують і проводять співробітники відділу змісту і якості підвищення кваліфікації.

Внутрішня підсистема – усне/письмове опитування педагогічних працівників викладачами, кураторами-тьюторами тощо. Містить диференційований залік, захист випускної роботи/екзамену. Організовується, забезпечується й проводиться кафедрами.

Зміст педагогічного контролю визначають кафедри. Вони розробляють, обговорюють, організують експертизи й затверджують у встановленому порядку завдання до тестів, з яких формується банк даних.

Контрольні тести для різних категорій педагогічних працівників і види педагогічного контролю формуються із завдань банку даних, як правило, за допомогою спеціальної програми.

2.5. Результати педагогічного контролю (навчальні досягнення слухача) оцінюються в балах за комп'ютерним тестуванням (шкала – 100 балів) та за національними оцінками (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) за усним/письмовим опитуванням. Механізм переведення оцінок за національною шкалою до оцінок у балах наведено в табл. 2.

Підсумкова оцінка розраховується за спеціальною методикою.

Таблиця 2

Механізм приведення оцінок у національній шкалі до оцінок у балах (шкала – 100 балів)

Сума балів	Оцінка за ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
		Захист випускної роботи, диференційований залік, екзамен
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно

Педагогічним працівникам за умови успішного завершення підвищення кваліфікації видаються документи:

- посвідчення встановленого зразка;
- сертифікат або довідка Університету за встановленою формою.

Підставою для видачі документів є виконання слухачами навчального плану (індивідуального навчального плану підвищення кваліфікації слухача) та оцінювання його досягнень за даними підсумкового контролю.

За організацію і стан педагогічного контролю в Університеті відповідають директори інститутів і начальник навчального відділу.

За зміст педагогічного контролю, проведення й облік результатів відповідають кафедри (куратори-тьютори).

Стан і результати педагогічного контролю розглядаються на засіданнях кафедр не менше одного разу на рік, на засіданнях наукових рад Інститутів – не менше одного разу на два роки.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

3.1. Основу планування та організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників в інститутах Університету менеджменту освіти НАПН України становлять:

- план-графік підвищення кваліфікації керівних, науково-педагогічних і педагогічних кадрів освіти (далі – план-графік);
- освітні програми;
- навчальні, навчально-тематичні плани підвищення кваліфікації;
- індивідуальні плани підвищення кваліфікації педагогічних працівників;
- розклад занять;
- навчальна документація (відомості, протоколи тощо).

3.2. План-графік – нормативний документ Університету, який визначає кількісний та якісний склад педагогічних працівників, порядок та строки проходження ними підвищення кваліфікації в поточному році.

Розробляється дирекціями інститутів УМО на основі офіційних заявок і договорів, узгоджується з ректором та подається до Президії НАПН України за два місяці до початку нового навчального року.

3.3. Освітні програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників (далі – програми) визначають науково обґрунтований зміст і структуру навчання педагогічних працівників, основні вимоги до рівня їхніх знань і вмінь. Вони бувають: довгострокового підвищення кваліфікації (професійні), короткострокового підвищення кваліфікації (семінари, тренінги тощо), навчальних модулів та ін.

У цілому освітня (професійна) програма має містити такі дані:

- бюджет часу (кредит ЄКТС), необхідний для підвищення кваліфікації цієї категорії педагогічних працівників;

- перелік компетентностей випускника;
- нормативний та вибірковий змісти підвищення кваліфікації;
- види педагогічного контролю та форми атестації;
- вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості підвищення кваліфікації тощо.

Освітні програми розробляються провідними кафедрами для кожної або споріднених категорій педагогічних працівників на основі компетентнісного підходу, сучасних модульних технологій, принципів та вимог ЄКТС. Схвалюються вченою радою Університету (професійні), вченими радами інститутів (інші), затверджуються ректором та директорами інститутів відповідно.

Зміст освітніх програм підвищення кваліфікації нового покоління має бути орієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, відповідати європейським і світовим стандартам якості освіти.

3.4. Професійні програми підвищення кваліфікації державних службовців розробляються провідними кафедрами відповідно до вимог «Положення про систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2010 р. № 564.

3.5. Програми навчальних модулів визначають структуру, зміст, форми та методи навчальної роботи, види занять та розподіл годин між ними. Можуть бути типовими та робочими. Визначають зміст навчальної роботи кафедри.

Розробляються кафедрами, схвалюються вченими радами інститутів, затверджуються директорами.

3.6. Навчальний план – нормативний документ, який складається на основі стандартів підвищення кваліфікації, кваліфікаційної характеристики та професійної програми.

Розробляється провідними кафедрами для кожної категорії педагогічних працівників за встановленою формою, містить графік навчального процесу, бюджет часу, форми педагогічного контролю та їх розподіл за етапами очно-дистанційної форми навчання, перелік нормативних та вибіркових навчальних модулів тощо.

Підписується директором інституту та затверджується ректором Університету. Цей документ діє впродовж 3–5 років.

Для конкретизації планування освітнього процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується ректором.

За очно-дистанційною формою навчання роль робочого навчального плану виконують навчально-тематичні плани, що складаються на кожний етап підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Розробляються провідними кафедрами, затверджуються директором Інституту. За місяць до початку кожного етапу передається до навчального відділу для складання розкладу занять.

3.7. Навчальний, робочий навчальний, навчально-тематичний плани мають модульну конструкцію. Кожний навчальний модуль містить цілісний завершений обсяг навчальної інформації, розрив якого за етапами очно-дистанційної форми навчання не допускається.

Навчальні модулі розподіляються на нормативні та вибіркові. Перші вивчаються на очних етапах очно-дистанційної форми навчання, другі – на дистанційному етапі.

Рекомендовану форму навчального плану подано в додатку 2.

3.8. Зміст навчальних планів та програм формується з урахуванням галузевої специфіки та професійного спрямування педагогічних працівників і визначається:

- вимогами суспільства щодо забезпечення навчальних закладів висококваліфікованими фахівцями;
- сучасними вимогами щодо форм, методів і засобів професійної діяльності працівників;

- стандартами післядипломної педагогічної освіти;
- досягненнями у напрямках соціальної, психологічної, управлінської, економічної, правової, технологічної підготовки тощо.

Навчання забезпечує поєднання теоретичного матеріалу з практичною спрямованістю у вирішенні конкретних завдань і проблем розвитку ППО.

3.9. Під час розроблення освітніх (професійних) програм, навчальних, навчально-тематичних планів слід керуватися такими нормами (типовий варіант):

- тижневий (п'ять днів) бюджет часу ~ 1,3 кред. ЄКТС/40 год, зокрема 1 кред. ЄКТС/30 год – аудиторні заняття та 0,3 кред. ЄКТС – самостійна робота слухачів (організована);

- тривалість дистанційного етапу підвищення кваліфікації педагогічних працівників за очно-дистанційною формою навчання – із розрахунку 6–8 год/тиждень.

Можливі інші науково обґрунтовані норми, погоджені в установленому порядку й документально оформлені.

3.10. Індивідуальний план кваліфікації педагогічного працівника – його робочий документ. Оформлюється на спеціальних бланках та містить: настановні дані, зміст вибіркової частини навчального плану, план-графік навчального процесу, таблицю успішності підвищення кваліфікації тощо.

Заповнюється педагогічними працівниками за допомогою куратора-тьютора на основі робочого навчального та навчально-тематичних планів підвищення кваліфікації, розкладу занять і результатів педагогічного контролю.

Підписується педагогічним працівником та куратором-тьютором, затверджується завідувачем провідної кафедри.

Форму індивідуального плану підвищення кваліфікації подано в додатку 3.

3.11. Розклад занять водночас і з професійними програмами, навчальними та навчально-тематичними планами є основним документом, що регулює навчальну роботу в інститутах Університету.

Розробляється за встановленою формою на основі навчально-тематичних планів навчальним відділом, погоджується із завідувачами кафедр і затверджується проректором з навчально-виховної роботи.

Затверджений розклад занять подається на кафедри не пізніше ніж за три дні до початку занять.

3.12. Відвідування занять слухачами є обов'язковим. Відсутність слухача на занятті без поважної причини є – неприпустимою.

Контроль за відвідуванням занять слухачів здійснює куратор-тьютор, начальник навчального відділу та заступник директора інституту.

3.13. Перелік основних заходів, послідовність їх проведення, бюджет часу представлено для типового варіанта підвищення кваліфікації педагогічних працівників у циклограмі (додаток 4).

Можливі інші циклограми, науково обґрунтовані, погоджені та затверджені за встановленою формою.

3.14. Форми навчальних документів (журнали, відомості, протоколи тощо) розробляються навчальним відділом та узгоджуються з проректором з навчально-виховної роботи, затверджуються і діють відповідно до наказу ректора.

РОЗДІЛ 4

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

4.1. Основними видами забезпечення освітнього процесу під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників є нормативний, науковий, дидактичний, науково-методичний, інформаційний. Важливим є також забезпечення якості освітньої діяльності та якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Фінансове, матеріально-технічне, побутове тощо забезпечення в цьому Положенні не розглядаються.

4.2. Нормативне забезпечення:

– закони України, нормативні акти Кабінету Міністрів України, МОН України, Президії НАПН України;

– документи Університету: накази ректора, положення, навчальні програми та плани, відомості, протоколи про облік результатів підвищення кваліфікації тощо.

4.3. Наукове забезпечення здійснюється в межах держбюджетних, ініціативних науково-дослідних робіт та робіт, які веде кафедра, а також проведення/участі у наукових, науково-практичних конференціях, семінарах тощо, публікації результатів у спеціалізованих виданнях тощо. Координація НДР, сприяння впровадженню результатів покладається на відділ науково-організаційної роботи Університету.

4.4. Дидактичним та науково-методичним забезпеченням навчального процесу є: підручники, навчальні посібники, тексти лекцій, інформаційно-освітні ресурси Інтернету, монографії та наукові статті з певних проблем, навчально-методичні комплекси, а також роздатковий матеріал за всіма видами занять та комплекти наочних матеріалів, презентації тощо.

В освітньому процесі використовуються підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, рекомендовані МОН України або науково-методичною радою Університету, вченою радою інститутів та Університету.

Методичне забезпечення освітнього процесу кафедри, як правило, містить:

- методики, методичні рекомендації та інше загально-го характеру;
- методичні матеріали по кожному навчальному модулю та кожному виду занять;
- перелік: рекомендованих тем випускних робіт, навчальних модулів вільного вибору з короткими анотаціями та прізвище, ім'я по батькові викладача-консультанта, об'єктів і тем індивідуальної практики, питань для підготовки до диференційованого захисту.

Усі матеріали методичного забезпечення освітньої діяльності кафедри мають регулярно переглядатися (один раз на 2–3 роки).

За стан методичного забезпечення відповідають: завідувач кафедри, призначений рішенням кафедри співробітник та викладачі в межах курсів, що читаються.

Стан методичного забезпечення – один із найважливіших показників якості освітньої діяльності кафедри.

Конкретну методичну роботу кожного викладача відображено в його індивідуальному плані.

4.5. Інформаційне забезпечення підвищення кваліфікації передбачає комп'ютеризацію, інтернетизацію, формування інформаційно-освітнього середовища (ІОС) Університету, інститутів та інформаційно-освітні ресурси кафедр, наукової бібліотеки тощо.

Формування ІОС Університету передбачає, передусім, наявність системи веб-сайтів Університету, інститутів, кафедр тощо, структуровану систему інформаційно-освітніх ресурсів та чітких правил їх використання.

Застосування інформаційних засобів та ІКТ (графопроєктори, мультипроєктори, інтерактивні дошки тощо) по-перше, їх достатню кількість, а по-друге, їх грамотне педагогічне застосування в процесі навчання. Жодне заняття не має проходити без відповідного інформаційного забезпечення.

4.6. Для інформаційного забезпечення навчального процесу застосовуються:

- відеотехнології – подання інформації за допомогою кодоскопів, проєкторів, мультипроєкторів, кіноапаратури;

- контрольні технології (комп'ютерне тестування), системи виявлення плагіату тощо;

- пошукові системи;

- технології дистанційного навчання тощо.

4.7. Інформатизація керованої самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації здійснюється шляхом формування персональних (групових) веб-середовищ, їх наповнення структурованою навчальною інформацією й контролем за результатами її вивчення.

За стан інформаційного забезпечення самостійної роботи слухачів на дистанційному етапі підвищення кваліфікації в цілому відповідає завідувач кафедри, а за своєчасне наповнення персональних веб-середовищ якісною структурованою навчальною інформацією – викладачі за конкретними навчальними модулями та курсами, куратори-тьютори.

4.8. До засобів комунікації належать: комп'ютерна мережа, електронна пошта, телефонний зв'язок, телефакс, телетайп, супутниковий зв'язок, факс-модем тощо. Правила й організація користування засобами комунікації в навчальних цілях визначаються спеціальною інструкцією.

4.9. Наукова бібліотека Університету, яка є складовою мережі освітянських бібліотек, здійснює якісне оперативне бібліотечно-бібліографічне обслуговування учасників освітнього процесу. Функціонує відповідно до положення про наукову бібліотеку Університету.

4.10. Стан інформаційного забезпечення освітнього процесу розглядається не менше одного разу на рік на засіданнях структурних підрозділів (кафедр, центрів, лабораторій) та на вчених радах Університету/інститутів.

4.11. Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників містить:

- визначення принципів і процедур забезпечення якості післядипломної педагогічної освіти;

- здійснення моніторингу та періодичний перегляд освітніх програм;

- щорічне оцінювання слухачів, науково-педагогічних працівників і допоміжного персоналу ЦППО та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному сайті ЦППО, на інформаційних стендах тощо;

- забезпечення підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників і допоміжних працівників;

- забезпечення необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, зокрема самостійної роботи слухачів;

- забезпечення інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;

- забезпечення публічної інформації про освітні програми, організацію освітнього процесу, кадровий потенціал тощо;

- забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у роботах працівників ЦППО та слухачів тощо.

Систему розробляє директорат ЦППО, затверджує вчена рада Університету, уведення в дію здійснюється за наказом ректора.

РОЗДІЛ 5

УЧАСНИКИ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

5.1. В Університеті під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників до учасників освітнього процесу належать:

- науково-педагогічні та наукові працівники;
- слухачі;
- допоміжний персонал.

5.2. Науково-педагогічні працівники – особи, які за основним місцем роботи в Університеті проводять навчальну, методичну, наукову та організаційну діяльність. Робочий час науково-педагогічних і наукових працівників становить 36 годин на тиждень.

5.3. Науковий працівник – особа, яка за основним місцем роботи в Університеті та відповідно до трудового договору (контракту) професійно займається науковою, науково-організаційною або науково-педагогічною діяльністю, при цьому має відповідну кваліфікацію.

5.4. Слухач – особа, яка підвищує кваліфікацію в Університеті, отримує додаткові чи окремі освітні послуги, а також особи, що навчаються на підготовчих курсах.

Навчальний день – вісім академічних годин, зокрема 6 академічних годин (три пари) – аудиторні заняття, 2 академічні години – керована самостійна робота. Можлива інша структура навчального дня слухача.

Перерва між парами – 10 хвилин, перерва після третьої пари – 40 хвилин.

5.5. Допоміжний персонал – категорійні фахівці, старші лаборанти, завідувачі навчальних лабораторій, методи, технічний обслуговувальний персонал та ін.

5.6. Права й обов'язки всіх категорій учасників освітнього процесу визначаються Конституцією України, Трудовим законодавством, Законом України «Про вищу освіту», а також розробленими на їх основі посадовими інструкціями.

5.7. Права слухача:

- користуватися бібліотекою, інформаційними фондами кафедр і центрів, послугами структурних підрозділів інституту;

- ознайомлюватися з програмами, навчальними та навчально-тематичними планами підвищення кваліфікації на кафедрах або в бібліотеці інституту;

- визначати вибіркові навчальні дисципліни (модулі) в межах, передбачених програмами, робочими навчальними планами;

- відвідувати за вибором спецкурси, факультативи, тренінги тощо, які проводяться кафедрами інституту поза навчальним часом;

- брати участь у формуванні індивідуального плану підвищення кваліфікації;

- підвищувати кваліфікацію за індивідуальним планом, який відрізняється від типового, за погодженням із профільною кафедрою та за згодою директора інституту;

- виконувати випускні роботи за темою, яка відрізняється від рекомендованих, за умови її узгодження з профільною кафедрою;

- користуватися консультаціями викладачів за встановленим розкладом або усною домовленістю з ними;

- брати участь у науковій, науково-методичній діяльності інституту, у конференціях, семінарах тощо;

- отримувати інформацію щодо передового педагогічного досвіду, інноваційної діяльності в системі освіти в центрах педагогічної інформації та інновацій і дистанційного навчання;

- брати участь в обговоренні і вирішенні питань удосконалення всіх аспектів освітнього процесу.

5.8. Обов'язки слухача:

- дотримуватися чинного законодавства, моральних, етичних норм;

- опановувати знання, практичні навички зі спеціальності, підвищувати свій науковий та загальнокультурний рівень;

- відвідувати заняття відповідно до розкладу та індивідуального плану підвищення кваліфікації;

- своєчасно інформувати куратора (тьютора) та деканат у випадку неможливості через поважні причини відвідувати заняття та виконувати інші заходи навчального, навчально-тематичного планів (складати заліки, захищати атестаційну роботу тощо);

- виконувати встановлені правила внутрішнього розпорядку Інституту та поведінки, правила проживання в гуртожитку;

- виконувати розпорядження старости та куратора/тьютора навчальної групи в межах їхніх повноважень.

РОЗДІЛ 6

МІЖНАРОДНЕ ОСВІТНЄ СПІВРОБІТНИЦТВО

6.1. Університет здійснює міжнародне освітнє співробітництво, укладає договори про співробітництво, встановляє прямі зв'язки з вищими навчальними закладами, науковими установами та підприємствами іноземних держав, міжнародними організаціями, фондами тощо відповідно до законодавства.

6.2. Основними напрямками міжнародного освітнього співробітництва в Університеті є:

- участь у міжнародних освітніх та наукових програмах;

- спільна видавнича діяльність;

- надання послуг, пов'язаних із здобуттям вищої та післядипломної освіти, іноземним громадянам в Україні;

- залучення педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників зарубіжних вищих навчальних закладів для участі у педагогічній, науково-педагогічній та науковій роботі у вищих навчальних закладах України;

- направлення осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах України, на навчання до зарубіжних вищих навчальних закладів;

- сприяння академічній мобільності наукових, науково-педагогічних працівників та осіб, які навчаються;
- інші напрями і форми, що не заборонені законом.

6.3. Зовнішньоекономічна діяльність Університету проводиться відповідно до законодавства шляхом укладення договорів з іноземними юридичними та фізичними особами.

Основними напрямами зовнішньоекономічної діяльності Університету є:

- організація підготовки осіб та осіб із числа громадян України до підвищення кваліфікації за кордоном;
- провадження освітньої діяльності, пов'язаної з підвищенням кваліфікації іноземних громадян, а також підготовка наукових кадрів для іноземних держав;
- організація підвищення кваліфікації за кордоном;
- виконання наукових досліджень і науково-технічних розробок, проблем підвищення кваліфікації.

РОЗДІЛ 7

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. Це Положення набирає чинності з моменту наказу ректора Університету щодо його введення в дію.

Перехідний період – 6 місяців. Навчальні групи слухачів, що підвищують кваліфікацію за раніше розробленими документами, цим Положенням не керуються.

7.2. Коригування Положення здійснюється за результатами його апробації в навчальному процесі впродовж не менше одного навчального року. Зміни, доповнення тощо вносяться до Положення за рішенням вченої ради Університету за представленням проректорів, директорів інститутів та завідувача кафедр.

Додаток 1

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
(найменування власника)

ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
(повна назва вищого навчального закладу)

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти

ПРОГРАМА підвищення кваліфікації

_____ кадрів освіти
(керівних, науково-педагогічних, педагогічних)

напряму _____
(шифр і назва напрямку)

категорія _____
(назва категорії)

Розробники програми: _____
(ініціали, прізвище, посада, вчене звання)

(ініціали, прізвище, посада, вчене звання)

(ініціали, прізвище, посада, вчене звання)

Обговорено та рекомендовано до видання вченою радою
Університету менеджменту освіти

«__» _____ 20__ року, протокол № _____

Київ – 20__

ВСТУП

Предметом підвищення кваліфікації є _____

Зв'язки з навчальними дисциплінами: _____

1. Мета та завдання підвищення кваліфікації

1.1. Метою підвищення кваліфікації «_____» є
(категорія)

1.2. Основними завданнями підвищення
кваліфікації «_____» є
(категорія)

1.3. Унаслідок і підвищення кваліфікації слухачі повинні:

знати:

вміти:

Бюджет часу: загальний _____ кредитів ЄКТС / _____ годин.

2. Інформаційний обсяг підвищення кваліфікації

2.1. Нормативна складова

Модуль 1. _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 1. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 2. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 2. _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 3. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 4. _____
(назва змістового модуля)

2.2. Вибіркова складова

Модуль 3. (вибір ВНЗ) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 5. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 6. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 4. (вибір слухача) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 7. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 8. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 5. (вибір слухача) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 9. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 10. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 6. (вибір слухача) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 11. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 12. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 7. (вибір слухача) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 13. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 14. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 8. (вибір слухача) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 15. _____
(назва змістового модуля)

Змістовий модуль 16. _____
(назва змістового модуля)

Модуль 10. (індивідуальні завдання) _____
(назва модуля)

Змістовий модуль 17. (написання випускної роботи)

Змістовий модуль 18.
(проходження індивідуальної навчальної практики)

3. Рекомендована література

4. Вид підсумкового контролю _____

5. Засоби діагностики _____

Додаток 2

Національна академія педагогічних наук України Державний вищий навчальний заклад "Університет менеджменту освіти"	
ЗАТВЕРДЖУЮ	
Ректор	В. В. Олійник
" _____ "	(підпис)
" _____ " _____ р.	20 _____ р.
М. П.	
НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН	
підвищення кваліфікації (керівних, науково-педагогічних, педагогічних кадрів освіти)	
Категорія	(назва категорії)
Форма навчання	
Кафедра	(назва кафедри)
I. Графік (тривалість) навчального процесу I етап (очний) II етап (дистанційний) III етап (очний)	
II. Бюджет часу кред./год. Загальний / / / поетапний: I етап / II етап / III етап /	
III. Індивідуальна навчальна практика: етап; / кред./год.	
IV. Підсумковий контроль (атестація) – оцінка за даними вихідного контролю, Диференційованого заліку і захисту випускних робіт	

V. План навчального процесу		Кількість кредитів за ЕКТС				Кількість годин											
		Розподіл видів контролю за етапами				Аудиторних, зокрема					Самостійних, зокрема						
Етап	Назва навчальних модулів	вхідний	модульний 1	модульний 2	модульний 3	лекції	практичні та семінарські заняття	"круглі столи", тем. дискусії, тем. зустрічі	польові, ділові ігри, навчальні тренінги	інстр.-метод. заняття	спільно	визначення з об'єкту конференцій	Інтернет-заняття (чат, форуми, конференції)	консультації	Всього	вивчення написання випускної роботи	індивідуальна навчальна практика
		вхідний	модульний 1	модульний 2	модульний 3	лекції	практичні та семінарські заняття	"круглі столи", тем. дискусії, тем. зустрічі	польові, ділові ігри, навчальні тренінги	інстр.-метод. заняття	спільно	визначення з об'єкту конференцій	Інтернет-заняття (чат, форуми, конференції)	консультації	Всього	вивчення написання випускної роботи	індивідуальна навчальна практика
1. Нормативна складова																	
2. Вибіркова складова																	
Етап I, очно																	
Модуль _____																	
Модуль _____																	
Етап III, очно																	
Модуль _____																	
Модуль _____																	
Етап II, дистанційно																	
Модуль (вигір ВНЗ)																	
Модуль (вигір слухача)																	
Модуль (вигір слухача)																	
Модуль (вигір слухача)																	
Модуль (вигір слухача)																	
Модуль (вигір слухача)																	
Модуль (індивідуальні завдання)																	
Всього																	
															Директор Інституту		п.в
															(підпис)		

Додаток 3

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧ-
НИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
ОСВІТИ»

Інститут _____
Кафедра _____

Київ – 201 _____

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

« _____ » _____ 20 _____ р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН підвищення кваліфікації слухача

Форма навчання _____

Слухач _____
(ініціали, прізвище)

Група _____
(назва категорії)

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН підвищення кваліфікації слухача

I. Настановні дані

Місце роботи _____

посада _____

Адреса: робоча (індекс, обл., місто, вул., буд.) _____

тел./факс _____

E-mail _____

Web-сайт _____

Адреса: домашня (індекс, обл., місто, вул., буд., тел./факс) _____

E-mail _____

моб. тел. _____

Логін _____ Пароль _____

II. Вибіркова частина

Випускна робота (тема, бюджет часу) _____

Науковий керівник (П.І.Б., посада, кафедра, E-mail) _____

Індивідуальна навчальна практика (тема, об'єкт, бюджет часу) _____

Керівник навчальної практики (П.І.Б., посада, кафедра, E-mail) _____

Модулі за вибором слухача _____

Викладачі-консультанти _____

III. План-графік підвищення кваліфікації

I етап (очний)	_____ дати	_____ бюджет часу
II етап (дистанційний)	_____ дати	_____ бюджет часу
III етап (очний)	_____ дати	_____ бюджет часу
IV. Контрольні заходи		
1. Вхідний контроль	_____ етап, дата	_____ оцінка
2. Модульний 1	_____ етап, дата	_____ оцінка
3. Модульний 2	_____ етап, дата	_____ оцінка
4. Вихідний контроль	_____ етап, дата	_____ оцінка
5. Диференційований залік	_____ етап, дата	_____ оцінка
6. Захист випускної роботи	_____ етап, дата	_____ оцінка

V. Виконання навчального плану

Назва модуль, змістових модулів	Кількість год.	Відмітка про виконання
I етап (очний)		
Модуль 1	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Модуль 2	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Разом	_____	_____
II етап (дистанційний)		
Модуль 5	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Модуль 6	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Модуль 7	_____	_____

ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
III етап (очний)		
Модуль 3 _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Модуль 4 _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
ЗМ – _____	_____	_____
Разом	_____	_____

VI. Успішність підвищення кваліфікації

Підсумкова оцінка визначається за спеціальною методикою, враховуючи результати вихідного контролю, диференційованого залку та захисту випускної роботи.

Форма контролю	Оцінювання	
	кількість балів	за шкалою за ЄКТС
Вихідний		
Диференційований залк		
Захист випускної роботи		
Підсумковий		

Слухач _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Куратор-тьютор _____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

VII. Довідкова інформація

1. Адреса:

04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А, корпус III
тел. (044) 481-38-00
факс (044) 484-35-60

2. E-mail:

Приміщення ректора УМО
rector@umo.net
rector@umo.edu.ua

Кафедра _____
(044) _____ (_____)
Куратор-тьютор _____
E-mail, тел. _____

3. Сайти:

Міністерство освіти і науки України mon.gov.ua
ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»
umo.edu.ua

Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти УМО cipro.umo.edu.ua

Віртуальне середовище навчальної групи

Модульне тестування _____

Додаток 4

**ЦИКЛОГРАМА ОСНОВНИХ ЗАХОДІВ
(ТИПОВИЙ ВАРІАНТ)**

Етапи ПК	Дні тижня	Заходи										Видча свідо- цтва Від'їзд			
		Приком та формл.	Зустріч з керівн. УМО, НАПЦ, МОНУ	Інструкт.-ме- тод. заняття	Самост. робота слухача	Консульта.	Оглядові заняття	Візитні заняття	Конференц. з обміну досвід.	Захист випуск. роботи	Видча свідо- цтва Від'їзд				
I етап	Понеділок	9 ⁰⁰ -10 ²⁰	-	10 ⁰⁰ -11 ⁵⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Вівторок	-	9 ⁰⁰ -10 ²⁰	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Середа	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Четвер	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	П'ятниця	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
III етап	Понеділок	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	-	9 ⁰⁰ -10 ²⁰	10 ³⁰ -13 ²⁰	-	-	-	-	-	-	-
	Вівторок	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Середа	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Четвер	-	-	-	14 ⁰⁰ -15 ²⁰	14 ⁰⁰ -16 ⁰⁰	-	-	-	-	-	9 ⁰⁰ -11 ⁵⁰	-	-	-
	П'ятниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 ⁰⁰ -11 ⁵⁰	12 ⁰⁰ -14 ⁰⁰	

Наукове видання

Олійник Віктор Васильович,
Гравіт Володимир Олександрович,
Ляхоцька Лариса Леонідівна,
Хасіневич Світлана Юріївна,
Кліменко Андрій Лукич,
Антощук Світлана Володимирівна,
Сябрук Тетяна Іванівна

НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ НА
ЗАСАДАХ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Збірник наукових праць

Редактор — *О. П. Кірієнко, В. І. Отришко*
Комп'ютерний набір — *Т. І. Сябрук*
Комп'ютерна верстка — *Я. Й. Васильченко*

Здано до склад. 30.10.2014 р. Підп. до друку 27.11.2014 р.
Формат 60x84/16. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 5,00. Наклад 300 прим.

Університет менеджменту освіти НАПН України
04053, м. Київ, вул. Артема, 52-А, корпус 3

Надруковано СПД-ФО Рудник В. А.
Україна, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 139